

fuzinar

Leto XXVI

Ravne na Koroškem, 14. marca 1989

Št. 3

Lani brez konsolidirane izgube

Prva in najvažnejša ugotovitev naše bilance za leto 1988 je: po devetih mesecih smo še imeli izgubo, na koncu leta smo bili brez konsolidirane izgube. To pomeni, da se je bilo vredno truditi in da naša prizadevanja, začeti s sklepi in ukrepi vodstva tovarne in vodstev tozdov in delovnih skupnosti, ki so našla plodna tla v proizvodnji, niso bila zaman.

Bilanca je torej pozitivna in rezultat skrajnih naporov ter prizadevanja večine kolektiva, saj smo npr. uspeli zmanjšati zaloge za 13 odst., izboljšali smo tudi izplen, zaznavni so premiki pri izvozu na konvertibilni trg od jekel na izdelke visoke kvalitete.

Toda s temi dejstvi, ki dokazujejo moč in žilavost kolektiva, saj je ustvaril takšne rezultate v zelo težkih pogojih gospodarjenja, smo tisto, kar je bilo v lanskem letu doseženo dobrega, že domala izčrpali, ker je slabosti dosti več.

Kažejo se npr. v tem, da ima Jeklovilarna izgubo, ki smo jo sicer pokrili, kažejo se v tem, da smo npr. od čistega dohodka nad 90 odst. porabili za osebne dohode in je veliko število tozdov sploh pokrilo le osebne dohode in sklad skupne porabe. Tako imamo visoke nepokrite obveznosti. Premajhna amortizacija nam oziroma možnosti za reprodukcijo na področju osnovnih sredstev. Majhna so sredstva v skladih, posebno v poslovnem, zato bo težko izpolnjevati obveznosti in zadovoljevati potrebe, ki

niso nič manj nujne od osebnih dohodkov (npr. stanovanjska gradnja), previsoka je rast stroškov glede na celotni prihodek.

Ce bi se torej optimist in pesimist sporazumela o našem poslovanju lani, bi rekla: rezultat ni ne dober ne slab. V primerjavi s sorodnimi podjetji smo sicer boljši, ker pa ne živimo od takih primerjav, ampak le od tega, kar ustvarimo, kaže naša bilanca vse našete slabosti, morda pa še ktere.

Ker smo torej v splošnem uspeli (seveda daleč ne v vseh delovnih okoljih enako), je to dokaz, da smo tudi v težkih časih lahko dobri, če hočemo, in da to ni fraza. Zato je s tem že nakazana tudi smer, v kateri moramo letos nadaljevati. Imamo znanje in možnosti, da sami vplivamo na svoje rezultate. Visoki cilji za leto '89 to od nas tudi zahtevajo, in ko bomo ta zapis brali, bomo imeli le še 14 dni do konca 1. kvartala 1989, ko bomo spet tehtali, koliko od sprejetih načrtov in danih obljub smo bili voljni in sposobni izpolniti.

Razen nenehnega zavestnega zbijanja stroškov, boljšega odnosa do strojev in naprav ter varčevanja z vložnimi materiali so naše trajne, hkrati pa v vseh tozdih in delovnih skupnostih zelo konkretne rezerve delovna in tehnološka disciplina ter večja ekonomičnost dela in poslovanja. Vse to velja enako za delo v proizvodnji kot pri vzdrževanju in v strokovnih službah ter pri vodstvenih delih. Naša usoda je v naših rokah.

IZ VSEBINE

- Letna konferenca sindikata
- Stiskalnice kot ševroleti
- Januar le vrednostno dober
- Varčevanje z energijo
- Z znanjem ne izgubimo
- Kako živi in dela tozd Kovinarstvo
- Vladimir Strabovnik, novi ravnatelj Kontrole kakovosti
- Ženske — še vedno sekundarna delovna sila
- Krmiljenje proizvodnega procesa ogrevanja ingotov
- Inovativnost v letu 1988 v Železarni Ravne
- Kadrovska politika v letu 1989
- Samoprispevek da ali ne
- Kadar primanjkuje pitne vode
- Človek brez srčne kulture je komajda lahko — volk
- Rekreacija in šport

Zastrti razgledi

IZ DELA SINDIKATA

Letna konferenca sindikata železarne

Letna konferenca osnovnih organizacij sindikata Železarne Ravnice 24. februarja na Rinskem vrelcu je bila v duhu varčevanja (besed in denarja) zreducirana le na predsednika osnovnih organizacij iz tozdov in delovnih skupnosti, izvršni odbor konference ter nekaj gostov in brez gesla, po besedah predsednika železarniškega sindikata **Branka Kakerja** zato, ker je nesmiselno pisati gesla, uresničevati pa jih ne. Tako smo menda delali doslej, odslej pa naj nam bo vodilo — manj govoriti in več narediti.

Kljub temu se je po predsedniškem komentarju poročila o delu sindikata v železarni v letu 1988 na konferenci razvila živahna razprava; tipična konferenčna razprava, ko delegati nizejo problem za problemom in se izkaže, da je polje teh tako ogromno, da jim do konca niti pri naštevavanju ni mogoče priti. Zato po takšni razpravi nehoti ostane občutek nemoči, nesmiselnosti kljub mnogokrat poudarjenima besedama »moramo«, »treba je« in kljub temu, da lahko sindikat mnoge rezultate svojega dela vendarle pokaže. Ti so potem upanje.

Tako je bilo na konferenci sindikata železarne izpostavljenih in obravnavanih vsaj pet pomembnejših sklopov.

Prenova sindikata

Branko Kaker je poudaril, da bo v njej pomembna prenova nas samih, našega dela in manj same organiziranosti. Menil je, da smo v Železarni Ravnice prve korake k njej že naredili, saj se v letu 1988 lahko pohvalimo z dokaj samostojnim, neodvisnim delom sindikata, čeprav je res, da marsikateremu to ni všeč, zato so pogosta polena pod noge, potem pa umik mnogih, posledica česar je, da ostanejo aktivisti sami med tnalom in nakovalom. Toda fabriški sindikat je, vsaj dokler ima to vodstvo, trdno odločen biti delavska organizacija in zastopati interese delavcev.

Po mnenju **Franja Miklavca**, sekretarja občinskega sindikalnega sveta, je bistvo prenove v ciljih, ki si jih bo sindikat postavil (nadaljnji razvoj samoupravljanja in ne njegovo uničenje, delitev po delu in rezultatih dela, dorečena socialna politika itd.), manj pomembna pa je organizacija.

O prenovljenem sindikatu, kar konkretno v svojem tozdu, je govoril tudi **Franjo Kocen**, predsednik osnovne organizacije iz Kovačnice, ki je rekel, da smo lani prešli magično mejo prepričanja, »da je treba predsednika sindikata vreči ven«, kar je ocenil kot rezultat nekega prizadevanja. Posredno je

svoje videnje prenovljenega sindikata predstavil tudi **Brane Žerdoner**, član poslovnega odbora železarne, ki je menil, da pritisk (grožnje s štrajki, op. p.) kot sredstvo za doseganje ciljev ne more biti orožje prenovljenega sindikata, saj se pod pritiskom ne morejo sprejeti kvalitetne rešitve. V železarni pa imamo primer (kompromis sindikata in poslovnega odbora po zahtevi delavcev za 50 % večje OD v decembru, op. p.), ko smo prišli do spoznanja, kako komunicirati, in to moramo negovati tudi v prihodnje. Poudaril je, »da si poslovnemu odboru železarne želi samostojen in močan sindikat, kar bo eden od osnovnih pogojev, da bomo konstruktivno sodelovali. Zato je izredno pomembno, da ima sindikat avtoriteto, cilje, zahteve, da vemo, če se srečamo, da se srečujemo z resnimi predlogi. Osebnost moj predlog pa je, da bo moral ta sindikat veliko bolj poskrbeti za strokovne podlage, na katerih bo posredoval svoje zahteve«. **Brane Žerdoner** je še poudaril, da bi bila vloga prenovljenega sindikata zgolj kot opozicija zgrešena, in da bo nujno soupravljanje.

Z razpravljalci se je o tem, da moramo v prenovljenem sindikatu čimprej prenehati govoriti počez, stvari, ki niso jasne, locirati, potem pa s prstom pokazati na krivice, strinjal tudi predsednik ROS kovinske in elektroindustrije Slovenije **Albert Vodovnik**. Menil je, da ni sindikata, ki bi v krizi dobro »fural«, in da se je treba prilagajati, ne pa, ko pride do krize, na novo odpirati sindikat. Tudi v sindikatu morajo biti nekatere stvari kot sv. pismo. Te je treba upoštevati in z delom doseči, da bo imel sindikat vse delavce za sabo, potem bo lažje. To bo potem prenova, izhajajoča iz strokovnosti v sindikatu. O strokovnosti v sindikatu, tako poudarjeni za prenovo, je spregovoril še **Branko Kaker**. Poudaril je, da si sindikat železarne stalno prizadeva dobiti mnenje strokovnih služb, a kaj, ko odnosi med nami in strokovnimi službami niso najboljši. Kajti eno je teorija, drugo praksa, rešitev pa večkrat kompromisi. Posredno pa je **Branko Kaker** o strokovnosti rekel še, »da je problem verjetno v tem, da izhajam iz neposredne proizvodnje in da moj jezik ni političen. Ocenjujem pa, da smo bili v fabriškem sindikatu vedno za odprt dialog.«

Razbremenjevanje gospodarstva

Za to področje je sindikat prepričan, da je naredil največ kar se je narediti dalo. To je poudaril še **Branko Kaker** v poročilu o delu fabriškega sindikata v letu 1988, ko je zapisal: »Pripravili smo konkre-

ten predlog razbremenjevanja gospodarstva, žal pa ga delegati v republiški skupščini niso podprli. Poskušali smo ga uveljaviti v občinski skupščini, vendar med delegati, ki so ga sprejeli, ni bilo prevelike odločnosti. Zato je ostalo tako, da podjetja klekajo pred vedno večjimi obremenitvami, delavci pa razpolagajo vedno z manjšim delom ustvarjenega dohodka.« Da je tako res, je potrdil **Franjo Miklavc** s poudarkom, da smo uspeli samo do podatkov, kakšne so obremenitve, kaj več pa ne. Sindikalno nemoč v tem primeru je potrdil tudi **Albert Vodovnik**, nujnost po razbremenjevanju pa je vendarle naglasilo še več delegatov (**Dušan Posedi**, predsednik OOS Valjarne, in **Miroslav Gerdej**, namestnik predsednika iz tozda KK).

Zaposlovanje

Prvi se je teme dotaknil **Franjo Kocen** in poudaril, da je že pred leti prav na sindikalni konferenci rekel, da nas je v železarni preveč in da tako meni še danes. Delovno mesto nam bi moralo postati večja vrednota, vsaj malo bi se morali bati zanj. Z nekoliko bolj avtoritativnim pristopom bi morali ljudem dati vedeti, da delo ni garancija do smrti ali do upokojitve. Drugi je o zaposlovanju spregovoril **Brane Žerdoner**, ki je za železarno v letu 1989 poudaril, da bomo morali količinsko in vrednostno več narediti z manj zaposlenimi. Prišlo bo do viškov delovne sile, a bo treba zanje poskrbeti z zaposlitvenega in socialnega vidika (prerazporeditve, nadomestni programi). Na pomisleke, da železarna vendarle ne more kar tako čisto zapahnuti vrat, je odgovoril, da vprašanje nezaposlenih v vsakem primeru rešijo zaposleni, da se torej železarna mora za nekaj časa zapreti, da bo lahko ustvarila kapital za nova delovna mesta. S takšno razlago se ni strinjal **Albert Vodovnik**, češ da je treba vendarle opravljati selekcijo tudi med zaposlenimi, kajti med tistimi, ki čakajo na zaposlitev, je kar 56 % mladih. **Branko Kaker** je nato rekel, da naše stališče ni, da bi delavce metali iz železarne, pač pa jih je treba dati na prava mesta, da bodo rezultati od njih, premetitve pa bodo morale biti za vse, ne le za bazo; tudi zahteve po upokojevanju so upravičene itd.

Rezultati dela in DO

Pohvalno se je o lanskih rezultatih dela v tozdu Kovačnica izrazil **Franjo Kocen**, ker so ti dolgoletni, meni, da so rezultat boljše organiziranosti, discipline, drugačne miselnosti v tozdu, prav tako kar pohvalno **Brane Žerdoner** za rezultate delovne organizacije. Napovedal je politiko OD za letošnje leto. Razprava se je dotaknila tudi politike najnižjega OD, ki sta jo izpostavila predvsem v poročilu **Branko Kaker** (vztrajali bomo pri realnem vrednotenju dela!) in **Franjo Miklavc**. Ker je OD odvisen od dela, je bila izražena potreba po programu ukrepov za izboljšanje gospodarjenja. Navržene so bile tudi misli o OD v šolah in o plačah funkcionarjev.

Vzmetarji danes še delajo — kaj pa jutri?

Odnosi, sodelovanje

Izpostavljeni so bili odnosi znotraj železarne (**Branko Kaker**: v železarni ni medsebojnega zaupanja; **Alojz Kosmač**, predsednik OOS v Vzmetarni: v tozdu smo zadovoljni, ker smo s sodelovanjem VPD in predvsem predsednika sindikata železarne v glavnem rešili problem benefikacije v tozdu) ter med različnimi nivoji sindikata (**Dušan Posedi**: v IO konference sindikata bi morala biti bolj zastopana metalurgija; **Franjo Kocen**: železarna ima močno težo v občinskem sindikatu; **Franjo Kocen**: imamo plačane funkcionarje, ki nas bi morali pri sindikalnem delu usmerjati; **Albert Vodovnik**: v železarni ste korak pred drugimi, zato vam nisimo mentorji, čeprav se vam trudimo ustreči, če je treba; **Anton Vušnik**, član IO konference sindikata: kdo je naslov sindikata itd.).

Z navedenimi problemi pa teme z letne konference sindikata železarne še niso izčrpane. Beseda je tekla še o novih sistemskih zakonih, na katerih sprejem se moramo temeljito pripraviti, o sodelovanju železarne s sozdom, o stanovanjskem pravilniku in o več čisto lokalnih tozdovskih problemih. Razprava je trajala tri ure.

Po njej je konferenca sprejela še program dela sindikata železarne za letošnje leto. V njem so točke od aktivnega reševanja vseh naštetih in še novih problemov, kajti, kot je poudaril **Branko Kaker**, program pišeta tudi življenje in čas, do organiziranja nakupov prek sindikata.

Izhajajoč iz mnogoštevilnih in zapletenih konferenčnih tem lahko sindikatu v letu 1989 zaželimo samo — naj mu ne zmanjka volje!

Helena Merkač

Stiskalnice kot ševroleti

V dneh od 20. do 22. februarja sta bila na delovnem obisku v Železarni Ravne predstavniki ameriške firme Hawthorne Metal Products Company, in to vodja proizvodnje inž. Donald T. Martin ter menežer Terry Iles. Njuna naloga je bila spremljati zagon ene izmed petih velikih stiskalnic, ki so jo v Strojih in delih izdelali in sestavili, medtem ko bodo ostale odposlali po delih in sestavili šele v tovarni, za katero so namenjene. Kot določa pogodba, morajo vse začeti obratovati v Hawthornu do 17. junija 1989.

Po uspešnem zagonu stiskalnice 2 DE 900 smo se z Američanom dogovorili za kratek pogovor, pri katerem so bili navzoči tudi predstavniki proizvajalca. Prevajal je inž. Jurij Pratekar. Gosta sta bila takoj pripravljena odgovoriti na nekaj vprašanj.

Informativni fužinar: »Kako ste v vaši firmi izvedeli za Železarno Ravne in za to, da proizvaja stiskalnice, ter kako ste dobili stik z njo?«
Terry Iles: »Prej sem delal pri firmi Lomasan, ki je pri vas že kupila stiskalnico. O možnosti, da bi linijo stiskalnic naročili pri vas, sem seznanil predsednika firme Hawthorne.«

IF: »Kako je potem potekal postopek do sklenitve pogodbe?«

Terry Iles: »Kakor je pri nas v takih primerih v navadi, smo razpisali natečaj in začeli zbirati ponudbe tovarni, ki stiskalnice izdelujejo.«

IF: »Zakaj ste se odločili za naročilo v Železarni Ravne?«

Donald T. Martin: »Odločilni sta bili predvsem kakovost in cena.«

IF: Vas ni motilo, da je Železarna Ravne v Jugoslaviji, ki je socialistična država?«

Donald T. Martin: »Prepreke za nas ni pomenil politični sistem vaše države, pač pa velika oddaljenost in tudi jezik. Delno nas je pri odločanju za vas motilo tudi to, da so vaše stiskalnice na ameriškem tržišču nove, še neuveljavljene, vendar, kot vidite, to ni bilo odločilno.«

IF: »Videli ste eno iz serije stiskalnic, kako deluje. Se vam zdi zdaj vaša odločitev za Ravne pravilna?«

Donald T. Martin: »Zdaj, ko je končana določena faza projekta, nas je minil strah, da naročilo ne bo pravočasno izpolnjeno, saj vidimo, da projekt uresničujete, kot je bilo zamišljeno. Bali smo se namreč, ker je dobavni rok zelo kratek.«

IF: »Kratek tudi za ameriške razmere?«

Donald T. M. in T. I.: »Da. Ta rok je krajši, kot je normalno tudi za Ameriko. Gre za linijo stiskalnic, za katere morajo biti načrti posebej izdelani, temu pa se pridružuje v vašem primeru še velika

oddaljenost, kar pomeni, da je proizvodni rok skrajšan še za čas transporta.«

IF: »Ali menite, da bodo pri nas izdelane stiskalnice dosegale tako raven kakovosti, kakršne ste navajeni pri ameriških proizvajalcih teh strojev?«

Donald T. Martin: »V Ameriki velja za najboljšega proizvajalca stiskalnic firma Minster, ki je tudi najdražja, sledi Niagara, nato Verson in Bliss. Mislim, da se vi lahko merite z Niagaro, vendar dokončne ocene ne morem dati; lahko jo bom šele, ko bo linija obratovala vsaj že nekaj let. Stiskalnice Niagara obratujejo v naši tovarni že 21 let in še vedno dobro delajo.«

IF: »Kako ocenjujete možnosti, da bi Železarna Ravne še naprej prodajala stiskalnice v Ameriki in proizvodnjo za ta trg celo razširila?«

Donald T. Martin: »Postati boste morali bolj prodorni in če boste poskrbeli za dober servis, držali kakovost, primerljive cene in kratke dobavne roke, možnosti vsekakor imate.«

Prva serija petih stiskalnic je po

S pogovora o stiskalnicah za Ameriko. Predstavnika firme Hawthorne sta na desni, Pratekar prvi z leve.

predprevzemu ameriškega kupcu takorekoč že oddana. Naslednjo serijo štirih bodo prišli prevzeti aprila. Oddahniti si torej v Strojih in delih in v službah, ki pri projektu sodelujejo, še ne bodo mogli. Nasprotno, vse do konca bodo morali ostati v formi, da bodo naročilo izpolnili res tako, kot je dogovorjeno v pogodbi. Če se bo to zgodilo, si bodo pridobili možnosti — kot sta se izrazila ameriška gosta — za nadaljnje podobne posle. Ob tem lahko upamo, da bodo pri sklepanju pogodb v prihodnje predstavniki Železarne Ravne stali na trd-

nejših nogah tudi, ko bo govor o cenah. Če verjamemo pisanju beograjske revije Duga, so si namreč naše stiskalnice v Ameriki že pridobile sloves, kakršnega imajo ševroleti med njihovimi avtomobili. Kolikor bomo tak sloves naših preoblikovalnih strojev znali ohraniti, nam res ne bo treba več sklepati poslov, pri katerih bi ob vseh ostrih pogojih morali pristati na ceno, ki nam ne pokrije niti proizvodnih stroškov.

Mojca Potočnik

Da se resnica prav spozna

K intervjuju s predstavnikoma firme Hawthorne je član poslovnega odbora Ferdo Gnamuš želel dati nekaj pojasnil v zvezi s projektom 9 stiskalnic. Objavljamo jih.

»Projekt Hawthorne zagotovo za proizvodnjo mehanskih stiskalnic v Strojih in delih in za razvojne inženirje v konstrukcijskem biroju predstavlja pomemben podvig. Nov model stiskalnice je bil izdelan zelo hitro in proizvodnja je pridobila nove izkušnje v izdelavi večjih stiskalnic — skoraj mejnih mer za naše montažne možnosti. Tudi komercialisti so morali uvesti nov pristop pri finančnem urejanju kombiniranih poslov, kakršne je zahteval ta projekt. Če bomo linijo 9 stiskalnic izdelali v dogovorjenem roku in jo montirali brez pripetljajev, kakršni so spremljali nekatere dosedanje montaže naših stiskalnic v Ameriki, lahko rečemo, da se bo Železarna Ravne s tem projektom v polni meri uveljavila na tem najzahtevnejšem svetovnem tržišču.«

S to linijo se nam vrata trga ZDA odpirajo na stečaj, seveda, če si jih ne bomo sami zapirali z neizpolnjevanjem postprodajnih pogojev tega trga. Ti pa so: hitre in učinkovite servisne storitve v primeru okvar. Ne da bi kupec moral posebej pritiskati na nas, moramo takoj poskrbeti za zamenjavo okvarjenega dela.

Po ugotovitvah raziskave trga, ki jo je opravila firma Combustion Engineering, imamo na ameriškem trgu mehanskih in hidravličnih stiskalnic skupaj z Litostrojem približno 15 % povpraševalnega potenciala. V okviru ekonomske propagande (z oglasi naših mehanskih stiskalnic), ki jo je v zadnjih dveh letih opravil naš zastopnik Innovative Systems v sodelovanju s Combustion Engineeringom, ki je v to vložil tudi precejšnja finančna sredstva, so z

našo ponudbo seznanjeni vsi ameriški uporabniki mehanskih stiskalnic in po sklenitvi posla s Hawthornom vse pogostejše povprašujejo po njih. Letos smo že sklenili tri pogodbe: za UHS 150, 2 DE 630 in za DE 315. Ponudbo smo dali še za 4 stiskalnice.

Ob tem ne moremo mimo dosedanjih izkušenj z našimi stiskalnicami na ameriškem trgu. Privoščili smo si namreč nekaj za ameriškega kupca nerazumljivih spodrsiljav: Za stiskalnico EDE 100 nismo poslali električnih kablov, v reklamaciji sta DE 315 pri MSI in EDE 100 v Altaractu, nerazumljive težave so bile pri elektro zagonu stiskalnice DE 630 za firmo Lomasan, kar bomo morali po vrnitvi monterjev temeljito analizirati. S takimi packami si možnosti večanja prodaje stiskalnic v Ameriki zapravljamo.

Ne gre za velike stvari, povzročamo pa jih sami, z lahkomišelnostjo, s premalo pretehtanimi tehničnimi in tehnološkimi rešitvami in z neodgovornostjo. Ameriški trg pa take zadeve silno zameri. Tako je npr. kupec naše stiskalnice, ki z njo ni bil najbolj zadovoljen, zadržal naročilo za naslednjo.

Ob projektu Hawthorne smo morali premagati dve težki postavki: nizko ceno in kratek dobavni rok.

Da bi zmogli prvo, smo postavili zahtevo, da se morajo vsi stroški, dani v ponudbi za ta projekt, znižati za 30 %. Zahteva je bila v največji meri uresničena. Tako smo po najnižjih možnih cenah kupili zvarjenice, odkovke in ulitke in prav tako uvozne komponente. S tem zagotavljamo, da proizvodni stroški v primerjavi s prodajno ceno ne bi smeli biti nepokriti.

Drug problem je za nas predstavljal dobavni rok. Res je bil kratek. Toda, če ga ne bi sprejeli, posla ne bi dobili. Ameriški proizvajalci ga niso mogli

sprejeti le zato, ker so njihove zmogljivosti prezasedene, sicer je tak rok izdelave za njih normalen. Celo krajšega zmorejo.

Za nas je torej projekt Hawthorne predstavljal velik zalogaj. Kot vidimo, smo se doslej držali dogovorjenega in upam, da bo tako vse do zagona pri kupcu.

Doslej so aktivnosti pri tej proizvodnji tekale po gantogramu, ki ga je potrdil tudi kupec. V njem smo imeli rezerve samo dva delovna dneva. Ker odpluje ladja iz luke Koper pet dni kasneje, kar pa ni naša krivda, se termin montaže ogrožen. Monterji si bodo morali izjemno prizadevati, da bodo ta čas pri grobi in fini montaži ujeli.

Da smo prve stiskalnice do roka pripravili za odpremo, se moramo zahvaliti predvsem ravnatelju SiD Jožetu Potočniku, vodju konstrukcijskega biroja Juriju Pratekarju in sodelavcem. Dokazali so, da je mogoče proizvodnjo boljše organizirati, dokumentacijo hitreje izdelati, nabavne komponente dobiti po nižjih cenah — če se le odgovorni za to prav zavzamejo.

Ta projekt gotovo pomeni pomembno stopnico k nadaljnji širitvi in razvoju proizvodnje preoblikovalnih strojev, kajti ta izdelek je lahko tržno in dohodkovno zanimiv.

Končne ocene o projektu Hawthorne še ni mogoče dati in bi bila tudi preuranjena, saj nas čaka še kup nepredvidljivih dejstev, od transporta do zagona celotne linije pri uporabniku.«

Ferdo Gnamuš je obljubil, da bo tako oceno dal, ko bo projekt — upajmo, da uspešno — zaključen. Ker pa je sam poudaril, da je treba za pravo spoznanje resnice slišati (vsaj) dva zvana, bomo prihodnje objavili še pričevanja o tem »ameriškem poslu« iz proizvodnje, iz baze.

Mojca Potočnik

Januar le vrednostno dober

Pomanjkanje naročil vpliva na skupno proizvodnjo

V Jeklarni so glede na operativni plan zaostali za 4,8 odst. Na to so vplivali podaljšani novoletni prazniki na 3. januar, ki je bil prvotno predviden kot delovni dan, ter manjši odvzem jekla v Jeklolivarni, ki ji je primanjkovalo naročil (izpad predvsem na ASEA in 5 t el. peči). Na ostalih pečeh je proizvodnja potekala normalno. Forsirano je obratovala le ena 40 t el. peč. Zaradi nereda pri zbiranju in sortiranju odpadkov je prišlo v januarju do nekaj napačnih raztalitev. Poleg tega ob pomanjkanju niklja tudi ni bilo mogoče držati predvidenega programa, drugih materialnih problemov ni bilo.

Jeklolivarna je v januarju sicer dosegla svoj operativni plan, ki pa je bil manjši od dvanajstine letnega; za doseganje tega v tozdu ni-

majo dovolj naročil.

Vzrok za nedoseganje plana v Valjarni je bil pomanjkanje vložka (predvsem premajhen dotok vložka med tednom). Srednja progla je v januarju presegla mesečni operativni plan, zaostali pa so na 1. progi zaradi asortimenta, ki ni dovoljeval valjanja na tej progi. Pri vzdrževanju je ohranjen pozitiven trend zmanjševanja zastojev, vendar so zastoji še vedno preveliki, čeprav upadajo.

V januarju je bil start v Kovačnici dokaj dober, vendar dvanajstine letnega plana niso dosegli predvsem zaradi pomanjkanja internih naročil. Zimski meseci so ugodni za delo v Kovačnici, ni pa temu primernih naročil po agregatih in planu. Tako delajo delno na zalogo oziroma že nekatera naročila za 2. kvartal. Dostava vložka je potekala v skladu z naročili, vendar zaradi okvare vakuumiranja niso bile vse šarže vakuumirane. Največji problem v tozdu je pomanjkanje gredic iz Valjarne, ki jih dolgujejo že

približno 1000 t, in pa slab kvaliteten asortiment.

V Jeklovleku so plan dosegli 92-odst. Na to je predvsem vplivalo pomanjkanje vložka in naročil za določene vrste izdelkov. Do zastojev pa je prišlo tudi zaradi okvar strojev.

Od mehansko predelovalnih tozdov so imeli v Orodjarni ugoden asortiment, bilo pa je tudi dovolj naročil za orodne plošče. V Strojih in delih zastavljeni plan ni bil realiziran predvsem zaradi izpada v strojogradnji, kar bo nadoknadeno v februarju, in pomanjkanja naročil za 1. kvartal. Naročil še vedno primanjkuje v Pnevmatičnih strojih. V Vzmetarni je primanjkovalo vložka, ki so ga dobili šele v drugi polovici januarja. V TRO imajo zadosti naročil le v oddelku krožnih žag, kjer pa so še vedno težave z nekalitno ploščevino, kar zmanjšuje produktivnost oziroma povečuje izmeček.

Visoke cene ferolegur

Kot je bil že trend v zadnjem kvartalu '88, so se tudi v januarju povečale cene ferolegur. Najvišjo ceno je dosegel FeV, saj je cena konec januarja že dosegla mejo 50 US \$/kg (v decembru 33 US \$, leto predtem pa 14,50 US \$/kg). Visoke cene niklja ter pomanjkanje na trgu (izpad količin iz SZ) povzroča, da železarna praktično nima več na zalogi tega materiala, ampak je že ob prihodu planiran za najnujnejšo proizvodnjo.

V januarju smo s številnimi urgencami končno uspeli dobiti potreben repromaterial za stiskalnice (izvoz za ZDA). V tem mesecu je bila podpisana pogodba s poljskim partnerjem za dobavo grafitnih elektrod Ø 400 mm v letu 1989. Nakup tega repromateriala je vezan na izvoz naših proizvodov — valjev in industrijskih nožev.

Prodaja na domačem trgu šepa

Od metalurških tozdov so plan prodaje dosegli le v Kovačnici, vendar tudi tam primanjkuje naročil, in to predvsem za fazonske in krčilne odkovke. Še večje pomanjkanje naročil je v Jeklolivarni. V Valjarni plana niso dosegli zaradi pomanjkanja delavcev pri čiščenju gredic, v oddelku termične obdelave pa nastaja ozko grlo. V Jeklovleku plan ni bil dosežen zaradi pomanjkanja vložka.

Pomanjkanje naročil je tudi v Orodjarni, kjer največji odjemalec v minulih letih zatrjuje, da ima za letos na zalogi dovolj orodja. Kljub preseženemu planu v Strojih in delih s prodajo niso zadovoljni, saj jim ob odpremi večjih količin zaostankov (ulitki, odkovki, valji)

kupci po izteku pogodbenih rokov niso hoteli priznati novih cen. Še večje težave z zaostanki imajo v Industrijskih nožih, saj le-ti segajo celo v april '88. Še vedno primanjkuje naročil v Pnevmatiki. Trgovci nočejo zalog, kupci v gradbeništvu pa naročajo orodja v zelo kratkih rokih. Vendar v zadnjem času gradbeništvo oživlja, tako da računajo v tozdu na nova naročila. Zadosti naročil tudi ni v Vzmetarni, a jih za obstoječi program tudi ni pričakovati, saj bodo dosednji kupci primorani vgrajevati v tovarnjake parabolične vzmeti, ki pa jih mi ne proizvajamo.

Izvoz pod načrtom

V januarju smo izvozili na konvertibilno tržišče za prek dva milijona \$, na klirinško pa za 0,67 milijona \$. Zastavljenega cilja mesečnega konvertibilnega načrta tako nismo v celoti dosegli. Med tozdi metalurške predelave so največ izvozili Valjarna, Jeklovlek in Kovačnica, Jeklolivarna pa primanjkuje izvoznih naročil.

Največji izvoz v mehansko predelovalnih tozdi so imeli v Armaturah, TRO, Strojih in delih in Industrijskih nožih.

Sicer pa je stanje pri izvozu izredno kritično tako pri pridobivanju kot pri zaključevanju izvoznih naročil zaradi nizkih tržnih cen in naših visokih proizvodnih stroškov, kratkih dobavnih rokov in pri plasmanu že izdelanega jekla. Zaradi cenovne nekonkurenčnosti nam tako primanjkuje naročil za Kovačnico in Jeklolivarno.

Pri nabavi brez večjih težav

Kritične zaloge starega železa v decembru smo v januarju povečali na (lahko bi rekli) gospodarne zaloge, ki nam omogočajo nemoteno obratovanje v Jeklarni. Enaka je bila tudi oskrbljenost s ferolegurami. Seveda pa je tako pri starem železu kot tudi pri ferolegurah vsak mesec občutna rast cen.

Z vsemi ostalimi vložnimi surovinami (ognjevarni materiali, energija, goriva in maziva) smo bili nemoteno preskrbljeni, tako da zaradi tega v proizvodnji ni bilo zastojev. Nekoliko bolj kritična je bila le dobava delov za stiskalnice, ki so namenjene za izvoz.

Delovni čas

V januarju je znašal izkoristek delovnega časa 73,47 odst., odstotnosti 26,53 odst., in ko so bile razdeljene takole:

— letni dopust	7,79 %
— izredno plačani dopust	0,39 %
— službena potovanja	0,26 %
— prazniki	8,53 %
— bolezni	8,28 %
— druge plačane odsotnosti	1,21 %
— neplačane odsotnosti	0,07 %
Skupaj	26,53 %

Ure v podaljšanem delovnem času 1,51 odst. in so se glede na december '88 povečale za 0,08 odstotkov.

DOBILI SMO PROTOTIPNO DELAVNICO

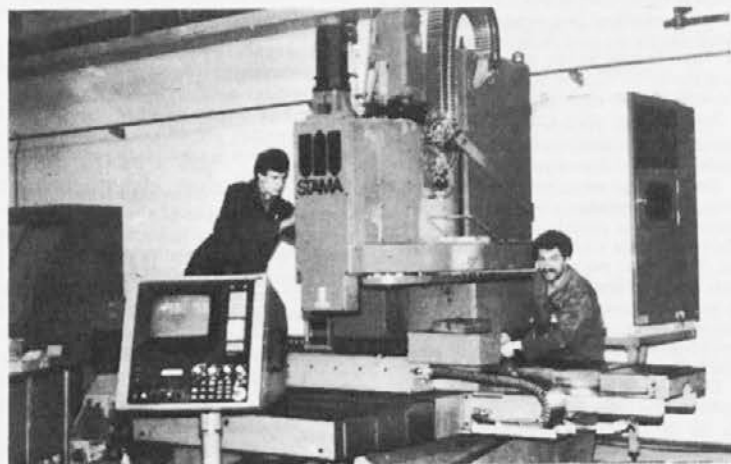
V kompleksu Orodjarne in Nožev, v delu, kjer je bilo prej carinsko skladišče, so marca odprli prototipno delavnico.

Potreba po njej je bila že zelo stara, problemi pa zato, ker je nismo imeli, iz leta v leto bolj pereči. Razvoj na mehanskem področju, eden prvih imperativov Železarne Ravne, namreč ni mogel potekati zadovoljivo, fleksibilno in hitro, ker za te namene nismo imeli primerne prostora. Gostovanja v tozdi, kjer je bilo pač možno, so bila samo improvizacija, rešitev v sili, in niso omogočala sodelovanja strokovnjakov, kar je pogoj za celovit razvoj.

Kot je povedal inž. Borivoj Gumpot, strokovni delavec na projektu, je osnovni namen prototipne delavnice izdelava novih proizvodov oz. prototipov, svoje proste kapacitete pa bo nudila kot specialne usluge tozdom mehanske obdelave. Zaenkrat je opremljena z rezkalnim obdelovalnim centrom STAMA MC 118, stružnico EMAG USC 1, merilnim strojem za operativno dimenzijsko kontrolo FERRANTI-MERLIN 750, strojem za nastavljanje orodij ZOLLER ter žago UKŽ 130 in je videti kot dobro opremljena obrtna delavnica. Do konca leta bo dobila še nekaj klasičnih strojev.

Za prototipno delavnico v železarni, o kateri se je dolgo samo govorilo, zdaj pa se je ideja uresničila, lahko v imenu tistih, ki so gonilne sile, rečemo z Galilejevimi besedami — in vendar se giblje. To pa daje upanje, da se bo kdaj uresničila tudi ideja o t.i. centru proizvodnega strojništva, ki naj bi našemu strojništvu nudil pogoje, kot jih sicer ima svet.

H. Merkač

VARČEVANJE Z ENERGIJO

NAČINI VARČEVANJA TOPLOTNE ENERGIJE PRI PORABNIKIH, KI SO PRIKLJUČENI NA DALJINSKO OGREVANJE MESTA RAVNE

Za eno stopinjo višja temperatura v prostorih (nad 20° C) pomeni 6 % večjo porabo

a) Individualni uporabniki so uporabniki toplotne energije, ki imajo svoje hiše. Priključeni so na daljinsko omrežje centralnega ogrevanja. Cevi sta navadno speljani v kletni prostor, kjer sta dva zasuna (na dovodni in povratni cevi). Na tem delu je tudi toplotni števec, ki ima v svoji sestavi vodni števec in elektronsko enoto. Zelo pomembno je, če se želimo varčno obnašati, da upoštevamo naslednja navodila:

1. Uporabniki morajo vedeti, koliko ima instalirano moč njihova hiša (v W ali Kcal/h). Dobijo jo lahko iz namestitve grelnih teles z dodatkom 10 % izgub na cevovodih.

2. Glede na instalirano moč porabniki nastavijo pretok (po tabeli) na naslednji način:

— odprejo vse radiatorske ventile na radiatorjih in zapirala
— na elektronski enoti sta dve okenci; na enem okencu se odčitava poraba toplote v MWh, na drugem okencu se odčitava pretok v m³; za večjo se odčitavajo litri

— čas med obema impulzoma, ki ju zaznamo na elektronski enoti, ko se na okencu za odčitavanje m³ za večjo obrne druga številka, kar pomeni pretok vode 10 l, slušno zaznamo s »škloc«

— po nastavitvi pretoka na toplotnem števcu je treba pripreti na radiatorjih zapirala oz. radiatorske ventile zaradi ureditve pretokov skozi radiator.

PRIMER

— Če smo ocenili, da imamo instalirano moč hiše 23,260 kW (20.000 Kcal/h), potem glede na tabelo nastavimo pretok prek zasuna na dovodu na 36 sek/10 l (po 36 sekundah se bo obrnila druga številka na elektronski enoti in bo naredilo »škloc«). Pri taki nastavitvi pretoka je zagotovljen pogoj, da se voda, ki ima toplotno energijo, optimalno uporabi na vseh grelnih telesih.

— Nadaljnje varčevanje s toplotno energijo pride v poštev samo z zapiranjem radiatorskih ventilov na radiatorjih.

b) Uporabniki v družbenih stanovanjih

To so uporabniki, ki stanujejo v družbenih stanovanjih. Vsak blok ima svoj toplotni števec, prek katerega se obračuna mesečna poraba toplote za ogrevanje. Temperatura po prostorih se regulira avtomatsko glede na zunanjo temperaturo iz priključne postaje.

Na kak način lahko porabniki dajo svoj delež za varčevanje s toplotno energijo:

— ne odpiramo oken, ampak zaprimo radiatorski ventil
— javimo v železarno na int. 4555, da se zniža temperatura oz. prekontrolira delovanje avtomatike
— odstranimo nepotrebne zastoje pred (zavesa) nad in pod radiatorji

— za radiatorji namestimo Al folijo, ki preprečuje prehod toplote skozi steno, na drugi strani reflektira toploto v prostor.

Našteli bomo samo nekaj primerov, kjer so toplotni števeci za bloke pokazali prekomerno porabo toplotne energije. Na osnovi takih podatkov smo izmerili temperaturo po prostorih in prišli do zaključka, da je poraba večja zaradi višjih temperatur po prostorih.

Ravne na Koroškem	temp. po prostorih	
Trg svobode 18	22,2—22,7	
Trg svobode 17	21,1—22,8	
Trg svobode 15	23,4—26,5	
Trg svobode 16	21,4—22,1	
Čečovje 19	21,5—23,3	
Čečovje 27	20,7—22,4	odprto okno
Čečovje 29	22,6—24,3	odprto okno

POTREBNE PRETOČNE KOLIČINE NA INSTALIRANO MOČ OGREVANJA

KW	Kcal/h	sek/10 litrov
11,630	10 000	72
17,445	15 000	48
23,260	20 000	36
29,075	25 000	29
34,890	30 000	24

Robert Jamšek

OSKRBA Z ENERGIJO V JANUARJU

Če sodimo dan po jutru, potem lahko na leto 1989 gledamo z dokajšnjo mero pesimizma, vsaj kar se tiče področja cenovne politike.

Če izločimo elektro energijo, ki se je podražila na začetku februarja, so se vse ostale vrste energije podražile že v januarju. Nove nabavne cene energentov so po podatkih nabavne službe naslednje:

1. Primarne vrste energentov	
— zemeljski plin	764,40 din/Sm ³
— mazut	835,00 din/kg
— butan propan	1.130,00 din/kg
2. Sekundarne vrste energentov	
— kisik (tekoči)	2.201 din/kg
— acetilen v jekl.	18.361 din/kg
— čisti dušik	1.800 din/kg
— argon v jekl.	13.968 din/kg
— argon iz uvoza	5.800 din/kg
— karbid	2.849 din/kg

Vse podražitve v januarju se gibljejo med 24 in 38 odstotki, izjema je le argon iz uvoza, ki je dražji le za okoli 14 %, to je za odstotek padca vrednosti dinarja. Zaradi podražitev v januarju so tudi že skupni stroški porabljene energije v železarni po okvirnem izračunu presegli 10 milijard din.

V januarju je bila dobava in oskrba porabnikov s primarnimi kot tudi s sekundarnimi energenti v redu.

Motnje so bile le pri pridobivanju komprimiranega zraka, ker je bil v okvari el. motor zračnega kompresorja ER 9/2 od 12. 1. do 23. 1. 1989. Izpad zračnega kompresorja ER-9/2 smo nadomestili z zračnim kompresorjem za proizvodnjo kisika — TERMOMEHANIKA. Zaradi tega je bila v tem času manjša proizvodnja kisika za 18.000 m³, ali 25.722 kg, te količine pa smo nadomestili iz tovarne dušika Ruše. Tako smo za normalno oskrbo porabnikov morali nabaviti 151.650 kg kisika, kar je 25,76 % od skupno porabljenega. Argona smo v tem mesecu uvozili 13.289 m³, 912 m³ pa smo ga dobavili od domačih proizvajalcev.

V januarju je bilo zbranega še 7.000 l odpadnega kurilnega olja, ki se pokuri kot tehnološko gorivo.

Poraba energentov je bila v januarju v večini v mejah plana. Nekoliko večja odstopanja navzgor pa so bila pri pari za 12,5 %, kisika za 9,6 %, argonu za 10,3 4 in pri hladilni vodi za 4,0 %. Poraba skupne toplote iz ZB + PB + M, katere porabimo največ, pa je bila manjša od plana za 0,2 %. Specifičnih porab ni možno komentirati, ker še niso znani vsi podatki.

Količinski in vrednostni pregled porabe energentov v železarni v januarju 1989:

1. Primarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Elektro energija	19 508 000 kWh	3 111 798
Zemeljski plin	6 795 825 Sm ³	5 544 558
Butan	12 592 kg	20 041
Mazut	418 410 kg	475 984
Koks	6 250 kg	2 700
Karbid	14 300 kg	40 740

2. Sekundarni energenti	Poraba	Str. v 000 din
Acetilen	4 756 kg	90 535
Ind. voda	1 726 607 m ³	320 590
Sanitarna topla voda	10 294 m ³	152 602
Para	6 143 700 kg	862 942
Centralno ogrevanje	13 654,000 MWh	2 284 051
Kisik	579 429 kg	364 222
Komprimirani zrak	6 800 000 m ³	151 936
Čisti dušik	175 m ³	1 576
Tehnični dušik	36 480 m ³	9 931
Argon	13 567 m ³	148 104

Jože Oder

BESEDA DELAVK

Z ZNANJEM NE IZGUBIMO, AMPAK PRIDOBIMO

Zopet je tu marec, ko dajemo besedo v tej rubriki delavkam. Čeprav to počnemo zaradi ženskega praznika, tokrat ne razpravljamo o njem, niti o ženski enakopravnosti ali samo njihovih problemih. Za sogovornice smo izbrali tiste junakinje med delavkami železarne, ki so se odločile preseči formalno izobrazbo in študirajo na 3. stopnji. Junakinje sem jih imenovala zato, ker jih je v vsej železarni samo 11, pa še te so večinoma mlajše, dekleta, ki kar nadaljujejo redni študij. Da je ženskam pozneje iz različnih vzrokov težko sistematično študirati, dokazuje tudi podatek, da kar tri od petih »starejših«, ki so vpisane na 3. stopnji, niso hotele sodelovati v rubriki. Tiste, ki so pristale na sodelovanje, so odgovarjale na naslednja vprašanja:

Koliko časa po končanem visokošolskem študiju ste se vpisali na 3. stopnjo?

Kdo vas je za študij spodbudil?

Kako vaša okolica sprejema odločitev za študij in obveznosti v zvezi z njim?

Kako usklajujete študij z rednim delom in z družinskimi obveznostmi?

Čemu se morate zaradi dodatnih obveznosti odreči?

Kaj vam ta študij pomeni in kaj od njega pričakujete?

Je to za vas poslednja stopnica na poti pridobivanja znanja ali jo nameravate še nadaljevati?

Dipl. soc. Andreja Čibron, KSZ

POTREBNO JE NENEHNO IZPOPOLNJEVANJE

»Diplomirala sem v marcu leta 1985 in se čez dva meseca zaposlila v železarni. V podiplomski študij sem se vpisala jeseni 1986. leta. Zanj sem se odločila, ker se mi je zdelo, da potrebujem več in bolj specializirano znanje, kot pa mi ga je dala fakulteta. Takrat so tudi razpisali podiplomski program, ki mi je po vsebini ustrezal.

Ker še nimam družinskih obveznosti, me študij ni preveč oviral, res pa je, da sem zanj porabila kar večino prostega časa (predavanja vsak petek in soboto v Ljubljani, priprava na izpite). Ko sem se vključila čez pol leta v akcijo »2000 novih raziskovalcev«, je postal študij manj obremenjujoč, saj imam zmanjšane delovne obveznosti v železarni, vendar pa sodelujem tudi s Centrom za organizacijske vede na FSPN.

Pri študiju je pomembno, kako si razporediš študijske obveznosti, da se ne nakopičijo. Morda sem doslej odmerjala premalo časa zase in za svoje bližnje. Žal mi je, ker sem zanemarila planinarjenje in ostale konjičke.

Drugače pri študiju nimam težav (ostala mi je še izdelava nalo-

ge). Sodelavci in domači so glede moje odločitve za podiplomski študij dokaj tolerantni.

Mislím, da mi bo pridobljeno znanje omogočilo kvalitetno strokovno delo v prihodnje. Zagovor naloge pa seveda ne pomeni, da se študij zaključí — danes je v stroki potrebno nenehno izpopolnjevanje.«

Dipl. oec. Mira Blodnik, Komerciala

ŠTUDIRAM ZARADI DELA IN ZANJ

»Na 3. stopnjo sem se vpisala po osmih letih zaposlitve. Za to sem se odločila zaradi narave mojega dela. Trženje investicijske opreme in drugih vrst izdelkov, ki jih izdelujemo v Železarni Ravne, še namreč v slovenski marketinški znanosti ni dobro raziskano. Naša DO še vedno posluje po proizvodnem in ne po marketinškem kon-

ceptu. Zato nisem mogla iz prakse pridobiti podatkov in osnov za svoje delo. Žal tudi s študijem nisem najbolj zadovoljna. Zasnovan je preveč teoretično. Le seminarске naloge, ki jih izbereš po lastni iniciativi, so res iz prakse.

Sicer pa s katedro za marketing in zunanjo trgovino na VEKŠ dru-

gače dobro sodelujemo. Kadar jih v zvezi s kakim problemom prosim za pomoč, mi pripravijo podatke o literaturi in avtorjih, ki so stvar že obdelovali. Vsega ni mogoče prenesti na naša tla, a teoretična razlaga ti pri reševanju problema zelo pomaga.

Svojega študija nikoli nisem obešala na veliki zvon, vendar imam občutek, da pri nas šola ni posebej cenjena. Vedno je bila za vsako delovno mesto odločilnega pomena le praksa.

Študij bi rada končala že zato, ker čutim moralno dolžnost — železarna mi je plačevala šolnino in potne stroške. Druge spodbude za študij v ožjem delovnem okolju nimam, čeprav študiram zaradi dela in zanj. Niti literature in podatkov si med delovnim časom ne morem pripraviti. Izven delovnega časa imam precej obveznosti zaradi družbenopolitične dejavnosti in tudi do staršev. Da s študijem bolj ne hitim, pa je največ krivo to, da sem premalo ambiciozna.

Dipl. inž. rač. Tatjana Buhner, PII

ŠTUDIJ JE MOJ INTERES

»Septembra 1987 sem se zaposlila kot pripravnica v tozdu PII, februarja naslednje leto pa sem se vpisala na 3. stopnjo.

Že med rednim študijem računalništva na Tehniški fakulteti v Mariboru sem razmišljala, da bi tam kot raziskovalka tudi ostala.

Ker pa sem bila štipendistka Železarne Ravne, sem se morala zaposliti tu. Vendar sem vključena v program 2000 NR, kar pomeni, da sem redno zaposlena in mi je ob zmanjšanih delovnih obveznostih omogočeno dodatno študirati.

Za nadaljevanje študija sem se torej odločila že pred diplomom, ko sem na fakulteti sodelovala pri raziskovalnem delu s kolegi, ki so že študirali na 3. stopnji.

Pri študiju nikoli nisem imela težav. Želim pač izrabiti svoje zmožnosti in priti do plafona. V delovni okolici sprejemajo moje študijske obveznosti kot same po sebi umevne, saj je bilo že vnaprej dogovorjeno, da bom študij nadaljevala, lastne družine pa še nimam, zato tudi posebnih tovrstnih obveznosti, ki bi me pri študiju omejevale, ne.

Predavanja imamo v Mariboru popoldne, dva do trikrat na teden.

Vozim se s svojim avtom. V primerjavi z Mariborčani izgubim precej časa za pot, tudi naporno je, vendar zmorem.

Študija ne jemljem preveč ozko. Spremljam vso literaturo z mojega delovnega področja in ne le tisto, ki je potrebna za izpite. Ker pa delujem tudi v politiki, lahko primerjam teoretična izhodišča z našim dejanskim načinom reševanja.«

Študij je moj interes, zato ne čutim, da bi se morala zaradi njega čemu posebej odrekarati. Ni mi v breme. Še vedno najdem čas tudi za družbo, knjigo, glasbo in za ročno delo. Čas za razvedrilo si pač razporedim v skladu s študijskimi obveznostmi.

S študijem želim doseči višji strokovni nivo. Pridobivam znanje, ki ga je mogoče uporabiti pri delu. Praktično znanje si utemeljujem na teoretični osnovi.

Mislím, da je treba študirati, osvajati nova in nova znanja, zaposliti glavo. Če ne bi študirala, bi mi nekaj manjkalo. Seveda so možnosti drugačne, ko imaš družino, otroke.«

Dipl. inž. met. Tatjana Večko, RPT

ŠTUDIJ MI POMENI PREDVSEM OSEBNO ZADOVOLJSTVO

»Za nadaljevanje študija me je spodbudil mentor, ki me je usmerjal pri pripravi diplomske naloge na fakulteti. Želela sem ostati na fakulteti kot stažistka, vendar sem se morala zaradi obveznosti do štipenditorja zaposliti v železarni. Akcija 2000 NR mi omogoča, da sem hkrati tudi stažistka na metalurški fakulteti. Pogodba med fakulteto in Železarno Ravne določa, da imam en dan v tednu prost za študij in da lahko izpolnjujem tudi vse ostale študijske obveznosti.

Na 3. stopnji nadaljujem študij, ki sem ga začela med rednim fakultetnim študijem — že temo za diplomu sem dobila v železarni. Tako je zame ta študij dovolj povezan s prakso. Matematike bom mogoče pri svojem strokovnem delu potrebovala še več, kot je bom osvojila, da druge je pa ta predmet skoraj odveč. Odvisno od dela, ki ga kdo na delovnem mestu opravlja.

V svojem delovnem okolju zaradi nadaljevanja študija nimam težav; tu je namreč več takih, ki imajo podobne obveznosti. Lastne družine še nimam, zato tudi po tej plati nisem obremenjena. Odreči pa se je treba tu in tam prostemu času.

Študij mi prinaša predvsem osebno zadovoljstvo, napredovanja na delovnem mestu ali višjega

OD po končanem magisteriju ne pričakujem.

Rada bi poudarila, da je za večino mlajših diplomantov, ki smo vpisani na 3. stopnji študija, zelo pomembna akcija 2000 novih raziskovalcev (NR). Sprva je bilo v železarni čutili odpor do nje, tako da smo se morali kar precej potruditi, če smo se hoteli vključiti vanjo. Zdaj spoznavajo, da to obojim samo korist. Izobraževanje na 3. stopnji sofinancira Republiška izobraževalna skupnost, železarna lahko predlaga raziskovalne teme po svojih potrebah, študentje pa smo na ta način delno razbremenjeni »tekočih« obveznosti in se lahko bolj posvetimo študiju in raziskovanju. Vse to je napredovanju stroke in proizvodnje samo v prid.

Dipl. inž. kem. Alenka Ajd, Kontrola kakovosti

ŠTUDIJU NAMENIM PREDVSEM ZIMSKE VEČERE

»Diplomirala sem spomladi leta 1982, na 3. stopnjo pa sem se vpisala jeseni 1987. V petih letih sem svoje delo dodobra spoznala, premagala vse začetniške težave, ustvarila sem si tudi družino. Začela sem študirati, ko tudi drugi otrok ni bil več dojenček.

Za dodatni študij sem se odločila, ker študij kemije na 2. stopnji daje predvsem širše strokovno znanje iz kemije, poglobljenega znanja na posameznih področjih pa ti da premalo. Na delovnem mestu moram reševati konkretne probleme. V železarni nas je le nekaj kemikov in vsak je usmerjen v svoje de-

lo oz. strokovno področje. Ker svojega znanja ne moreš primerjati z drugimi, je nevarno, da postaneš s sabo preveč zadovoljen. Na fakulteti pa se srečuješ z resničnimi strokovnjaki in v pogovoru z njimi dobiš potrditev za svoje delo. K vpisu na 3. stopnjo me je tudi spodbudil profesor, s katerim sem se večkrat posvetovala o strokovnih problemih.

Zaradi samega delovnega mesta mi 3. stopnje seveda ne bi bilo treba vpisati, saj imam vse pogoje zanj. Me pa pri vpisu tudi nihče ni oviral. Tudi doma ne — prav nasprotno, možev zgled me je spodbudil, da sem se odločila. Videla sem namreč, da je mogoče študirati zlagoma, brez nerove.

Službeno in družbenopolitično delo opravim dopoldne, popoldne se ukvarjam z gospodinjstvom in z otroki, ob zimskih večerih pa oba z možem študirava. Poleti ne, ker tudi gradiiva. Tako zaradi študija ne trpi poklicno delo niti družina, le ob sobotah in nedeljah smo najbrž več doma, kot bi bili sicer. Čas za študij pa si jemljem največ na račun televizije.

Študij mi daje priložnost, da se vračam na fakulteto in se srečujem z ljudmi iz stroke. To mi veliko pomeni. Hkrati je to obveznost, neka-

ka prostovoljna prisila, da si ob rednem delu vzamem čas za poglobljanje strokovnega znanja.

Pričakujem, da si bom s tem študijem razširila znanje iz analize kemije, in to bolj, kot bi si ga mo-

gla s pomočjo izkušenj na delovnem mestu sama.

O nadaljevanju študija ne razmišljam, saj tudi sedaj ne hitim in ne vem, kdaj bom končala to stopnjo.

Dipl. inž. met. Irena Zakrajšek, Jekloliivarna

ŽELELA BI, DA BI BIL ŠTUDIJ BOLJ PRAKTIČNO USMERJEN

»Na 3. stopnjo se nisem vpisala zaradi ambicij. Preprosto sem rada študirala in kakor večina kolegov iz letnika sem že na fakulteti razmišljala o nadaljevanju študija. Dobro smo se namreč razumeli in drug drugega smo spodbujali pri študiju. Po diplomi nisem hotela kar tako izgubiti stika z njimi.

V tozdu, kjer sem zaposlena, moje študijske obveznosti sprejemajo in mi omogočajo, da jih izpolnjujem. Seveda pa je v proizvodnji težje usklajevati študijske in delovne obveznosti kot v katerem od bolj »raziskovalnih« tozdv. Proizvodni problemi so namreč prvi. Razen tega se moja delovna problematika precej razlikuje od študijske. Na delu se ukvarjam z varjenjem, o čemer pa pri študiju še nisem nič slišala. Želela bi, da bi bil študij na 3. stopnji bolj naravnost po strokovnih področjih in bi res omogočil poglobitev znanja v tvoji stroki. Upam, da bo vsaj tema magistrske naloge, ki je še nimam, bolj povezana z mojimi delovnimi obveznostmi.

Za zdaj mi magistrski študij pomeni bolj hobi kot kaj drugega in

mi daje le osebno zadovoljstvo. Ker sem v obratu šele šest mesecev (pripravnštvo sem opravljala v PII), še ne morem reči, koliko mi bo koristil za delo.

Ker še nimam družine, imam zanj dovolj časa, ostane mi ga tudi še za branje, pletenje, fotografiranje in za drugo, kar me zanima. Saj kar naprej študirati tudi ne morem.

Če se na 3. stopnjo ne bi bila vpisala takoj po diplomi, ko še nisem prekinila stikov s kolegi in s fakulteto, se najbrž nikoli ne bi. In skoraj gotovo je to tudi poslednja stopnja mojega študija.

Dipl. inž. met. Darja Oblak, RPT

OD ŠTUDIJ NE PRIČAKUJEM MATERIALNIH KORISTI

»Diplomirala sem v rednem roku in ker nisem želela takoj povsem spremeniti načina življenja, sem se še isto leto vpisala na 3. stopnjo. Za vpis me je spodbudila tudi dipl. inž. Rodičeva.

Študij na 3. stopnji je po svoje lažji, ker ti ne gre več za poklic, saj ga že imaš. Zato ni treba več tako hiteti. Seveda pa »akcija 2000 NR« obvezuje, da moraš študij končati v treh letih. Raziskovalno delo opravljam v železarni in na Metalurškem inštitutu v Ljubljani. Stroške poskusov in uporabe instrumentov krije Republiška raziskovalna skupnost. Železarna mi plača potne stroške, sicer pa prejemam OD na svojem delovnem mestu. Redno delo me precej zaposluje, tako da študiram bolj doma, po delu. Na 3. stopnji je študij — vsaj pri nas — zasnovan tako, da študiraš samostojno; na predavanjih, ki so ob koncu tedna, dobiš le okvirne usmeritve. Tak način je primeren za nas, ki smo od Ljubljane precej oddaljeni. Seveda pa je v Ljubljano treba hoditi tudi na konsultacije, ko pripravljáš seminarske naloge.

S tem študijem si res nakopješ dodatno obveznost, vendar je dobro, da na tak način usmeriš in zakrožiš svoje raziskovalno delo.

Morda bi podobne raziskave kot zdaj opravljala tudi sicer, vendar praktičnih ugotovitev ne bi mogla teoretično utemeljiti na tako široki podlagi kot zdaj, ko se lahko posvetujem s strokovnjaki na inštitutu in s profesorji na fakulteti.

Od študija ne pričakujem materialnih koristi, temveč le poglobljeno strokovno znanje. Mislim, da ni poslednja stopnja na poti pridobivanja znanja, je pa verjetno poslednja na poti pridobivanja formalnih nazivov. Mislim, da si takih obveznosti, ko bom imela družino, ne bom mogla privoščiti. Za moške je to laže.

Mojca Potočnik

NA OBISKU NA LJUBNEM

Kako živi in dela tozd Kovinarstvo

Pred časom smo obiskali Kovinarstvo, tozd Železarno Ravne na Ljubnem v Savinjski dolini. Obisk je bil namenjen predvsem tamkajšnjemu inovatorju železarne (predstavili smo ga v 2. št. Fužinarja), pogovarjali pa smo se tudi z drugimi predstavniki tozda. Z njihovo besedo želimo osvetliti življenje in delo tovarne, ki je že vrsto let »naša«, čeprav je kar precej oddaljena.

TEŽKO JE PRIDOBITI IN ODRŽATI DOBRE KADRE

Savinjska dolina nima kovinarske tradicije kot Mežiška, zato Kovinarstvu tudi za ustrezne kadre ni lahko. O kadrovske problematiki v tozdu nam je povedal vodja izobraževanja in varstva pri delu **Bogdan Grohar**:

»Proizvodnjo v tovarni smo začeli v glavnem z nekvalificiranimi delavci, te pa smo ob delu priučili in doolali. V začetku smo imeli po 29 učencev v

kojili. Čeprav bi sama to želela, pristojne službe postopek zavlačujejo.

Zanimanje mladih za kovinarske poklice je pri nas precejšnje. Na letošnji informativni dan je prišlo 26 osnovnošolcev iz moziške občine. Žal so naše možnosti štipendiranja zelo okrnjene. Razpisali smo komaj dve štipendiji za 4. stopnjo in po eno za 6. in 7. stopnjo strojništva. Zdaj imamo 10 štipendistov, 7 na srednji šoli in tri na višji. Precej delavcev se izobražuje ob delu.

Z načrtno kadrovske politiko in izpopolnjevanjem zaposlenih bi tako na Ljubnem sčasoma glede kadrov lahko prišli na zeleno vejo. Seveda pa bi morali to prizadevanje podpreti s spodbudnim nagrajevanjem, posodobitvijo proizvodne opreme in z uvajanjem novih proizvodnih programov, ki bi zagotavljali dohodek in kruh kovinarjem iz Gornje Savinjske doline. To pa seveda ni v moči samega tozda Kovinarstva.

V KOVINARSTVU RAZVIJAJO LASTEN PROIZVODNI PROGRAM

Ko se je Kovinarstvo priključilo Železarni Ravne, je poleg finančne pomoči pridobilo tudi nekaj proizvodnih programov in tehnologij ter vrsto starih strojev. Nekateri so bili v železarni že opisani.

Spoznali so, da s tako proizvodnjo v vse bolj težavnih gospodarskih razmerah ne morejo uspevati. Leta 1983 so začeli razvijati lastne proizvodne programe. V sicer šibkem razvojnem oddelku so odtelet naredili že veliko. Največ pa, menijo, jim je prinesel program, s katerim so začeli posegati v do tedaj nepopolno pokrito jugoslovansko in svetovno tržišče. O njem je ravnatelj tozda **Bogomir Strašek** povedal:

»Začeli smo izdelovati stroje za rezanje paličastih kovinskih materialov s krožnimi rezili. S tem se naš program navezuje na proizvodnjo Industrijskih nožev in dopolnjuje proizvodni program Železarne Ravne.

Leta 1984 smo izdelali prve polavtomatične žage za razna jekla debeline do 130 mm, istega leta pa smo na teh žagah razvili že avtomatiko. Predstavili smo se na sejmu Biam in z našim izdelkom šokirali jugoslovansko konkurenco. Razvijali smo še nove tipe teh strojev in v začetku leta 1987 smo imeli prodanih že 100 žag, do letos pa jih imamo prodanih že enkrat več. Zanje smo dobili 16 milijard dinarjev, kar pomeni, da smo v petih letih prodali toliko žag, da bi tozde eno leto od njih živel. To je eden naših redkih programov, ki prinašajo akumulacijo.

Razvoj žag v našem tozdu sloni na lastnih kadrih. Njegov začetnik je vodja razvojnega oddelka inž. Peter Ribič, sodelujejo še dipl. inž. Jože Kramer, Jernej Turk ter tehnika Marjan Ločičnik in Mirko Pečovnik. Z njimi in z zunanjo pomočjo smo intenzivno razvijali stroje naprej, tako da smo v letu 1986 že imeli prvo izvedbo NC žage in avtomata za razrez cevi. V letu 1987 smo razvili namenski stroj za rezanje barvnih kovin in lani žago za razrez lahkih kovin UKL 130, žago za razrez večjih materialov do 220 mm (UKŽ 220) in končno verzijo numerično krmiljene žage (UKŽ 130 NC). Letos bo po daljših prizadevanjih

Bogomir Strašek

stekel stroj za razrez in obdelovanje cevi.

Najbolje prodajamo avtomate in polavtomatične žage, iskane so predvsem tiste za razrez barvnih in lahkih kovin in za večje dimenzije. Veseli smo predvsem prodaje naše NC žage na Češko.

Program strojnih žag bomo razvijali naprej, saj so potrebe kupcev zelo pestre. Spoznali smo, da iz ozko zastavljene programa nastaja zanimivo, široko proizvodno področje, še posebej, če hočemo uspevati na težav polnem, majhnem jugoslovanskem tržišču.

Naš končni cilj je računalniško vodena celica za pripravo in razrez paličastega materiala. Tehnično izvedbo bi že zmogli, vendar tržne razmere za tak izdelek še niso godne.

IZDELEK, ZANIMIV ZA IZVOZ

»Imamo torej zanimiv izdelek, s katerim je možno tržiti. Vendar ni dobro, da kar 70 odst. proizvodnje prodamo na jugoslovanskem tržišču, ko vemo, da so na Vzhodu tovrstne tržne potrebe zelo velike. Sami ne moremo na to tržišče, v delovni organizaciji pa te funkcije niso dovolj razvite. Z lastnim angažiranjem smo s pomočjo Metalke le prodali na češko tržišče in ga osvojili. Tja smo izvozili že 16 strojev v skupni vrednosti 340.000 \$. Tudi našo prvo NC žago smo konec lanskega leta prodali češkemu kupcu.

Ugotavljamo, da so na Češkem velike možnosti, vendar so omejene z državnimi kvotami. Poslali smo prvo ponudbo v Iran za žago UKŽ 220. V prihodnje želimo odpreti čim več novih tržišč v različnih državah. Naš cilj je: izvoz v 20 držav.

Kot naš kakovostni proizvodni cilj smo si zastavili, da bomo v Jugoslaviji v tem proizvodnem programu najboljši in da bomo konkurirali tudi svetovnim proizvajalcem, kot so Kaltenbach, Adige, Kasto in Pedazolli v Nemčiji in Italiji.

Pomembno je, da v tujini dosegamo 10 do 20 odst. višjo ceno kot doma, pri tem pa smo približno 10 odst. cenejši od tujih proizvajalcev.

ŽELIJO SI VEČ POVEZAVE Z ŽELEZARNO

Kot je povedal ravnatelj Strašek, v tozdu Kovinarstvo znajo ceniti dosežke lastnega razvojnega oddelka. Poskrbeli so za interno priznanje zaslužnim (dobili so tudi priznanje občine). Ker inovacijska služba Železarne Ravne obravnava razvojno delo drugače oziroma ga, vsaj njihovega, doslej ni opazila, želi vodstvo tozda po tej poti opozoriti nanj in delavce vseh tozdov železarne.

Kakor je program strojnih žag za Kovinarstvo pomemben dosežek, pa je za tozde premalo, saj ne pokrije vseh proizvodnih zmogljivosti. Ko bi jim uspelo posodobiti proizvodnjo zobatih vencev, o čemer smo pisali zadnjič, bi imeli dva uspešna proizvodna programa. Nadaljujejo tudi z razvojem opreme za rudnike. Izdelali so prototip rudniškega kopača, vendar še ne morejo reči, kako se bo obnesel. Z zvarjenici za bagre imajo težave zaradi slabega poslovanja kupca. Drugi izdelki predstavljajo bolj mašila kot redne proizvodne programe.

Čeprav je inž. Peter Ribič poudaril, da njihov razvojni oddelk sodeluje s tozdom RPT, pa bi v Kovinarstvu potrebovali širšo pomoč razvojnih in drugih oddelkov železarne, da bi proizvodne programe razširili. Nerazumljivo je npr., zakaj se mora Kovinarstvo glede elektroopreme navezovati na zasebnika, ko so tovrstne zmogljivosti in znanje na razpolago tudi v železarni.

Po besedah sekretarja OO ZK v tozdu **Jožeta Jamnika** je tozda samoupravno dokaj povezan z matično delovno organizacijo. Tudi pretok informacij je dober, vendar vsaj za njegovo DPO velja, da se bolj vklaplja v delovanje v domači občini kot v železarni.

Čeprav stopa tozda Kovinarstvo po lastni poti, njegovi delavci ne pozabljajo, da so tudi delavci Železarne Ravne in želijo to tudi ostati. Vendar pričakujejo, da jim matična DO ne bo huda mačeha, ki odvečnemu pastorku samo ukazuje, ga omejuje in se ga hoče odkrižati, ampak bo njihova razumevajoča pomočnica na poti v prihodnost.

Mojca Potočnik

Bogdan Grohar

enem letniku. To za okrog 150-članski kolektiv ni ravno malo. Veseli bi bili, ko bi te delavce, ki smo jih tako rekoč pripeljali do kruha, tudi obdržali. Zal podatki kažejo, da ni tako. Po l. 1980 je zapustilo tozde precej delavcev, ki so se zaposlili brez kvalifikacije, potem pa so ob delu napredovali v dobre delavce. To so za nas porazni podatki. Še posebej, ker so odšli v glavnem k zasebnikom, kjer so imeli možnost neprimerno boljšega zaslužka kot pri nas.

V zadnjih nekaj letih se je fluktuacija proizvodnih delavcev dokaj umirila. Še vedno pa imamo premalo strokovnjakov — inženirjev strojništva. Ne moremo jih pridobiti, ker sistem nagrajevanja v Železarni Ravne zanje ni stimulativen. Raje se zaposlijo v večjih sistemih, kjer ob boljši plači njihovo strokovno delo ni tako izpostavljeno kot pri nas.

Po drugi strani nas pesti tudi politika omejevanja zaposlovanja. V tozdu imamo precej lastnih služb. Ko gre kdo v pokoj, je težko brez nadomestitve urediti tako, da se ne bi poznalo pri kvaliteti dela. Pri zaposlovanju smo omejeni tudi na račun dolgotrajnega staleža. Dva delavca sta v bolnišnici že dve leti, pa nam nikakor ne uspe, da bi ju upo-

VLADIMIR STRAHOVNIK, NOVI RAVNATELJ KONTROLE KAKOVOSTI

21. decembra 1988 je namesto Mitja Šipka, ki se je upokojil, postal ravnatelj tozda Kontrola kakovosti dipl. inž. met. **Vladimir Strahovnik**.

Vladimir Strahovnik je bil rojen 1. julija 1939 v Celju. Osnovno šolo je končal v Žalcu, gimnazijo v Celju. 1963. je v Ljubljani diplomiral iz metalurgije in se nato 1964. zaposlil v Železarni Ravne; najprej kot pripravnik v OTKR in v topilnici, nato za leto kot asistent v

upoštevati želje uporabnikov in več pozornosti posvečati trženju, informiranju o lastnostih izdelkov, navodilih za uporabo in nenazadnje o servisiranju.

Kakovost polizdelkov se ne zagotavlja šele ob zbiranju podatkov o lastnostih, dimenzijski kontroli in funkcionalnosti ob prodaji izdelka, ki se manifestira z izdajo potrdila o kakovosti v tozdu KK, ampak že mnogo prej. Začne se že, ko se pokaže tržni interes, ko se

ljem doseganja sprejemljive kvalitete, ko je možno pravočasno planiranje dejavnosti kontrole na posameznih področjih zahtev.

— Ob uvajanju namenske proizvodnje v železarni so bile uvedene aktivnosti, ki so prinesle določen red v tem segmentu proizvodnje. Že takrat se je kazalo in tudi sedaj se kaže, kakšen nered vlada na drugih področjih proizvodnje, ki po svoji zahtevnosti v ničemer ne zaostaja za namensko proizvodnjo oziroma jo celo prekaša.

— Na mehanskem področju zagotavljanja kakovosti dograditi kompletno organizacijo kontrolne službe, kjer mora biti kvaliteta izdelkov jasno definirana od izbire materiala, načrta tehnologije kontrole z vsemi že v uvodu definiranimi segmenti zagotavljanja kvalitete do izdaje potrdila o kakovosti.

— Na metalurškem področju dograjevati kontrolno tehnologijo in z vsemi silami dvigniti kontrolo na tisti nivo, ki ga je že imela, oziroma jo še izboljšati.

— V tozdu Kontrola kakovosti se na vseh področjih čuti pomanjkanje kadrov. Le-ti morajo postati gonilna sila v kreativnem smislu. Takojšnja okrepitev pa je potrebna predvsem na nekaterih segmentih v tozdu, ki so skoraj povsem nepokriti.

— Od evidentičarjev neuspele proizvodnje in izmečka, od ljudi, ki v mnogih primerih edini odgovarjajo za kvaliteto v tozdi in so zato pod nenehnim pritiskom poslovnih struktur proizvodnih tozdov, morajo vodje kontrol postati kreativni člani proizvodnje, ki imajo svoj vpliv v vseh fazah proizvodnega ciklusa in ne samo pri prijavi za odpremo.

— Že ob osvajanju novih proizvodov povezati s tehnologijo izdelave tudi načrt kontrole tehnologije oziroma določitev kontrolnih točk z namenom zagotavljanja kvalitete že v začetku nastajanja izdelka.

— Uvajanje informatike in računalniško podprte evidence kontrole kvalitete med laboratoriji, tozdom KK ter pripravami dela posameznih proizvodnih tozdov za ažuriranje dokumentacije kontrolnih parametrov in izdaje potrdil o

kakovosti. Tozda Kontrola kakovosti mora imeti vse informacije o kvaliteti izdelkov. Te informacije pa mora posredovati vsem drugim tangiranim v železarni.

— Preprečevati stihijsko inovacijsko dejavnost, ki je sedaj prisotna v vseh segmentih proizvodnje. Skrajševanja postopkov metalurških procesov v železarni močno vplivajo na kvaliteto izdelkov. S takšnim načinom dela bomo za pravili v zelo kratkem času ves ugled in kupce. Podpirati moramo tisto inovativno dejavnost, ki ima svoj izvor v dejanskih tehnoloških parametrih in ki doprinese k izboljšanju kvalitete.

— Dopolnjevanje, nabavljanje ter nadomeščanje kontrolne opreme v vseh segmentih delovanja tozda KK in razvoja novih kontrolnih postopkov. Pri tem se hkrati zavzemati za nadaljnjo pridobivanje registracij atestiranja na posameznih področjih dejavnosti (kontrola meril, kemijski standardi, defektoskopija).

— Sodelovanje s službo standardizacije železarne pri izdaji internih standardov s poudarkom na predpisovanju tehnologije kontrole in kontrolnih točk redne proizvodnje ter pridobivanju veljavnih JUS in drugih nacionalnih standardov.

— Sodelovanje v strokovnih komisijah JUS ter drugih strokovnih združenjih za aktivno vključevanje lastnih izkušenj in vključevanje z drugimi sorodnimi institucijami.

— Podpiranje strokovnega izobraževanja kadrov s specializacijami doma in v tujini, skrb za funkcionalno izobraževanje in nujnost učenja tujih jezikov.

Zavzemal se bom za dosledno uveljavljanje samoupravnih odnosov v tozdu, za odprte in korektne človeške odnose, za ustvarjalno vključevanje DPO v oblikovanje politike, za kar najbolj uspešno poslovanje te dejavnosti, ki je glede na odgovornost odvisna od ravnatelja, v veliki meri pa od pripravljenosti, povezanosti, medsebojnega spoštovanja ter usposobljenosti za delo vsakega sodelavca v tozdu KK.

Prilavila H. Merkač

livarni, spet približno za leto kot obratni inženir v topilnici. Leta 1966 je postal vodja mehanskega laboratorija in kalilnice, 1967. vodja mehanskega laboratorija v službi za raziskave v TOZD I. ter 1980. vodja mehanskih laboratorijev in raziskav za konstrukcijska jekla v tozdu RPT. To delo je opravljal dva mandata, do potrditve za ravnatelja tozda KK. Poleg vodstvene in strokovne dejavnosti je bil vsa leta dejaven tudi na samoupravnem in družbenopolitičnem področju.

Za svoje novo delovno področje je sestavil naslednji program dela:

V zaostrenih pogojih gospodarjenja postaja kakovost izdelkov imperativ uspešnega poslovanja tako na domačem kot na tujem trgu. V zadnjih letih, še posebej pa v letošnjem, so se razmere precej spremenile, prenekateri kupci so še včeraj trkali na vrata železarne in pričakovali izdelke tudi za ceno slabše kvalitete, le da so jih dobili. Močno zmanjšanje naročil, zahteve po kakovostnejših izdelkih, zmanjšanje kupne moči, ko še včerajšnje večje zaloge bremenijo poslovanje tudi kupcev, zahtevajo streznitev in prehod iz lagodja. Potrebne so hitre prilagoditve novim razmeram in tujemu tržišču, kjer se je treba srečevati s konkurenco, ne le v cenovnem, pač pa predvsem v kvaliteten pogledu, v upoštevanju rokov dobav in fleksibilnosti proizvodnje. V takem položaju morajo proizvajalci vse bolj

proizvod osvajati, ob sprejemu naročila, izdelavi tehnologije, nabavi repromateriala, pripravi proizvodnje, preizkušanju in vzdrževanju proizvodne opreme, izbiri orodij in pribora, vzdrževanju in preverjanju meril in merilnih instrumentov ter preizkuševalnih naprav in konča ob pakiranju, skladiščenju in odpremi. Tozda Kontrola kakovosti je v tem namenoma navedenem sklopu dejavnosti za zagotavljanje kakovosti eden od najpomembnejših segmentov, ki ostaja odgovoren pri končni pismeni odločitvi o kvaliteti izdelka. Njegova dejavnost mora biti deležna spodbud in pospeševalnih impulzov.

Za uspešnost odločitev je potrebna vrsta nalog in dejavnosti, ki naj dvignejo nivo kvalitete izdelkov Železarne Ravne, hkrati pa okrepijo tudi njen ugled.

Pri svojem delu se bom zavzel za uresničevanje več usmeritev.

— Vodenje in koordinacija dejavnosti v tozdu z zavzemanjem za nadaljnji razvoj organiziranosti in dograjevanjem področij dela. Prestrukturiranje na višji nivo proizvodnje — korak od jekel k super zlitinam, korak od navadnih posluževalnih strojev do računalniško vodenih sklopov — zahteva drugačno miselnost ter pristop in organizacijo tozda KK.

— Povezati dejavnosti od sprejema naročil in tozda Kontrola kakovosti bolj približati kupcu s ci-

Kontrola nožev

Ženske — še vedno sekundarna delovna sila?

Normativnim opredelitvam položaja žensk pri nas ni kaj očitati. Naklonjene so njihovi emancipaciji in niso feministično nastrojene. Primer: »Predsedni RK SZDL in RS ZSS ugotavljata, da je izboljševanje družbenoekonomskega položaja in vloge žensk v naši družbi odvisno predvsem od uveljavljanja ustavnega položaja delavca, delovnega človeka in občana na vseh področjih družbenega življenja in dela. Zato vprašanja družbenoekonomskega položaja žensk ne kaže obravnavati izdvojeno in občasno, temveč mora biti sestavni del prizadevanj za družbenoekonomski razvoj celotne družbe«.

Ne glede na dosežene uspehe pa gospodarska kriza vse bolj vpliva na položaj žensk glede zaposlovanja, izobraževanja in razvoja družbenega standarda z vidika ustvarjanja pogojev za enakopravni poklicni, družbeni in osebni razvoj delavk kot tudi na vključevanje žensk v samoupravno in družbenopolitično delovanje. Ne gre le za poslabševanje gospodarskih razmer, padanje osebnega in družbenega standarda, temveč tudi za oživljanje tradicionalnih pogledov na »naravno poslanstvo« žensk.

Visoka stopnja zaposlenosti žensk

Slovenija ima med zaposlenimi 45-odstotni delež žensk, kar jo v svetu in seveda tudi v Jugoslaviji uvršča zelo visoko. Zanj je namreč značilen tudi zelo velik delež aktivnega prebivalstva (50 %) in delež zaposlenih med njim (84 %).

Visoka ekonomska aktivnost žensk je bila posledica gospodarskega razvoja, rasti izobraževne ravni žensk in ukrepov ekonomske ter socialne politike, ki naj bi ustvarjali možnosti za polno zaposlenost ter družbeni in osebni razvoj vsega prebivalstva.

Do leta 1980 je prevladovalo ekstenzivno zaposlovanje kot posledica razvoja delovno-intenzivne in tehnološko manj zahtevne industrijske proizvodnje. Letne stopnje rasti zaposlovanja žensk so dosegle tudi do 4 %, po letu 1980 pa so se precej znižale.

V gospodarstvu je med zaposlenimi sedaj okrog 40 % žensk, v negospodarstvu pa so v večini (73 %). Med zaposlenimi v industriji predstavljajo npr. 43 % delež, v njenih posameznih panogah pa od 18 (strojna industrija), 22 (črna metalurgija) do 30 % (kovinsko-predelovalna industrija).

Največ žensk je torej zaposlenih v industriji, in sicer v delovno intenzivnih panogah z nizko tehnično in tehnološko opremljenostjo. Nujno prestrukturiranje gospodarstva pa pomeni hitreje uvajanje sodobnejše tehnologije in prekvalifikacije. Dosedanje načrtovanje tehnološkega razvoja ni dovolj vključevalo zaposlovanja žensk oziroma njihovega usmerjanja iz klasičnih v sodobnejše in bolj napredne panoge.

V Železarni Ravne predstavljajo ženske četrtno zaposlenega kadra.

Glede na letošnjo kadrovske politiko se njihov delež ne bo povečeval. Podobno kot v dejavnostih in panogah so ženske v različnih odstotkih zaposlene po tozidih in delovnih skupnostih — tako jih je najmanj v metalurških tozidih (manj kot 4 % v Jeklarni), največ pa jih je v Računovodstvu (90 %).

Izobrazbena struktura žensk

Nadaljujejo se trendi zaposlovanja žensk na delih in nalogah, za katere se ne zahteva večja strokovnost in ki so po pravilu slabše vrednotene. V industriji ženske večinoma še vedno iščejo zaradi njihovih naravnih danosti (spretnost, natančnost, gibčnost), manj pa zaradi njihovih strokovnih in ustvarjalnih sposobnosti. Tako so zaposlene predvsem pri ročnih in ročno-strojnih delih, manj pa jih je na tehnološko sodobnejših delih, kjer tudi v feminiziranih panogah prevladujejo moški. Največja je zastopanost žensk na administrativnih, finančnih in storitvenih delih. Kritičen je njihov delež zlasti med vodilnimi delavci, in to tudi v dejavnostih, kjer so pretežno zaposlene ženske, razen v nekaterih družbenih dejavnostih.

V sedanjih gospodarskih razmerah obstaja nevarnost, da se zastavijo procesi enakopravnega zaposlovanja žensk — najprej na strokovno zahtevnejšem delu (ženske kot rezerva za dela, za katera med moškimi ni večjega interesa). Večji deleži med nezaposlenimi ženskami z višjo in visoko izobrazbo pa lahko zbujajo dvome glede enakopravnega vključevanja žensk v izobraževanje. Benefikacije za ženske (pokojninska doba, porodniški dopust) lahko pomenijo tudi zmanjševanje možnosti za enakopravno zaposlovanje in napredovanje.

V Sloveniji obstajajo razlike v kvalifikacijski strukturi zaposlenih po spolu. V neproizvodnih poklicih imajo ženske po strokovni izobrazbi večji delež pri višji, srednji in nižji izobrazbi, nekoliko manj

pa jih ima visoko izobrazbo. Med proizvodnimi poklici pa jih je manj v skupinah VKV in KV delavcev, več pa jih je med PKV in NKV. Strokovno bolj kvalificirane ženske so zaposlene v negospodarskih dejavnostih.

Če primerjamo izobrazbeno strukturo moških in žensk v železarni, ugotovimo, da ženske dosega večje deleže v kategorijah srednješolska, višješolska in visokošolska izobrazba (30 %), vendar pa je hkrati njihov delež kar dvakrat večji od moškega v kategoriji zaključene osnovnošolske obveznosti (20,1 %) — in če k njim prištejemo še tiste, ki osnovne šole niso dokončale, vidimo, da ta vsota predstavlja dobro tretjino delavk.

Moški dominirajo s poklicno in delovodsko izobrazbo ter z zaključenim podiplomskim študijem. Izobrazbena struktura v železarni je poleg tega, da odraža družbeno stanje na tem področju, tudi odraz specifičnosti proizvodne naravnosti.

Nadaljnje izobraževanje žensk

V Sloveniji ženske v izobraževanju ob delu niso enakopravno zastopane. Moški prevladujejo v vseh programih, izraziteje pa v programih za pridobitev srednje in visoke izobrazbe, magisterija in doktorata. Delež moških, vključenih v programe za usposabljanje in programe za izpopolnjevanje strokovne izobrazbe, je skoraj pri vseh oblikah tega izobraževanja večji od deleža žensk, predvsem pa pri tistih, ki vplivajo na napredovanje oziroma prehajanje med poklici.

Za ženske je značilno, da začnejo zaostajati za moškimi, ker svojega znanja ne obnavljajo in izpopolnjujejo. K temu je prispevala tudi regresija v socialnem razvoju in s tem vračanje mnogih funkcij družini oziroma ženski.

Kaj to pomeni v razmerah prestrukturiranja gospodarstva in za možnost zaposlovanja žensk v bolj

perspektivnih panogah, kjer se zahteva višja usposobljenost? Potrebna bo večja pozornost poklicnemu usmerjanju žensk in ustvarjanje možnosti za prekvalifikacijo, prezaposlovanje in permanentno izobraževanje vseh zaposlenih v skladu s tehnološkim razvojem. Izobraževanje pa bo treba prilagoditi tako, da bo dostopno tudi za tiste z družinskimi obveznostmi.

Javnomenjska raziskava v železarni pred nekaj leti je dala podobne rezultate. Ženske so v večji meri kot moški izjavljale, da ne sledijo razvoju v stroki. Manj so se bile pripravljene izobraževati. Značilna pa je njihova nepripravljenost za vključitev v dalj časa trajajoče programe. Bolj kot moški sodelavci so navajale tipične »ženske« omejitve, ki otežujejo ali onemogočajo izobraževanje. Zato so tudi izraziteje predlagale naslednje rešitve: popoldansko varstvo otrok, skrajšanje delovnega časa in več študijskega dopusta.

Praznik in realnost

Mislím, da bi morali (še posebej pa ob kakšnih osmornarčevskih »folklornih« nastopih) prenehati z oznanjanjem nekaterih »resnic« — kot je npr. ta, da ženske delajo le zato, ker jim le delo omogoča ekonomsko neodvisnost, svobodo in samopotrjevanje oziroma samouresničevanje. Morda velja to le za manjšino, ne pa za množico tistih, ki delajo v slabih pogojih, preobremenjene s službenimi skrbmi in delom doma, pa še slabo plačane.

Zato pa — sicer dokaj črno-belo, a zelo realistično — pravijo junakinje iz drame Lepa Vida '88 na zatrdjevanje planerke Francke, ki se goreče zavzema za podružbljanje funkcij družine in poklicno uveljavljanje žensk (a ne vidi, da normativno ni tudi stvarno), da ženske enostavno delajo zato, ker se z eno plačo v družini ne da živeti. Realnost je včasih pač dosti bolj kruta, kot smo pripravljeni priznati.

Andreja Čibron

(Uporabljeno gradivo: Delavka v združenem delu, DE, Ljubljana, 1986)

FUŽINAR ZA RAZVOJ

KRMILJENJE PROIZVODNEGA PROCESA OGREVANJA INGOTOV

Uvod

Ogrevanje ingotov na temperaturo valjanja je zahteven toplotni proces, ki zahteva dobro poznavanje tehnologije in proizvodnje v valjarni. Z opremljanjem ogrevalnih peči z mikroprocesorji domače izdelave MIKROTER je omogočeno vodenje peči oziroma celice po točno določenem tehnološkem predpisu ali optimalnem tehnološkem predpisu, ki ga dobimo z matematičnim modelom. Subjektivne slabosti povzročajo velike stroške pri ogrevanju, saj so specifične porabe ogrevalnega medija zelo velike. Z uporabo mikroprocesorjev — programskih regulatorjev je subjektivni faktor izločen v tistem delu krmiljenja proizvodnega procesa, ki se nanaša na uporabo tehnoloških predpisov ogrevanja. Zmanjšanje specifične porabe je možno doseči še dodatno z optimizacijo tehnoloških predpisov in s krmiljenjem proizvodnega procesa valjanja.

Optimizacija tehnoloških predpisov ogrevanja

Ogrevalne peči za ogrevanje ingotov so grajene tako, da posamezno peč sestavlja 5 ločenih ogrevalnih celic, v katere se zalaga po 6 ingotov teže 2 t in 1,3 t. Peči so opremljene z ustrezno gorilniško in merilno regulacijsko opremo. V letu 1986 smo peči opremili z mikroprocesorji MIKROTER. Blok shemo regulacij na peči kaže slika 1.

Pri raziskavah z uporabo mikroprocesorjev pri ogrevanju smo dobili pomembne rezultate pri zmanjšanju specifične porabe ogrevalnega medija. V letu 1988 so v valjarni na 3 globinskih pečeh, kjer so montirani mikroprocesorji MIKROTER, vodili ogrevanje ingotov z uporabo mikroprocesorja skoraj 100 %. Zmanjšanje specifične porabe plina je na teh pečeh 9,5 % gledano v celotnem letu.

Za potrditev naših raziskav smo opravili več meritev in ovrednotili rezultate za:

- ogrevanje ingotov po klasični metodi
- ogrevanje ingotov z uporabo mikroprocesorja
- ogrevanje ingotov z optimalnim vodenjem dovoda goriva, dobljenim z matematičnim modelom

Vse meritve smo opravili na peči št. 3, 1. celica. V peč smo zalagali vedno 6 ingotov kvalitete VCMO 140 in celico ogrevali s plinsko mešanico 20250 kJ/m³, gostote 1,007 kg/m³. Tlak plina na gorilnikih je znašal 30 mbarov. Maksimalna instalirana količina plina na celico je 240 m³/h. Temperatura ingotov pred vlaganjem v celico je bila 800 °C, in temperatura celice 900 °C.

Pri ročnem ali klasičnem vodenju peči smo izvajali samo snemanje poteka temperature in porabe goriva. Kurjač peči je sam upravljal peč.

Za vodenje peči po tehnološkem predpisu smo vnesli v mikroprocesor prek konzole ustrezen tehnološki diagram in startali mikroprocesor, ki je prek izvršnih organov vodil ogrevanje ingotov do predpisane temperature. Pri tem pa smo snemali temperaturo in porabo goriva.

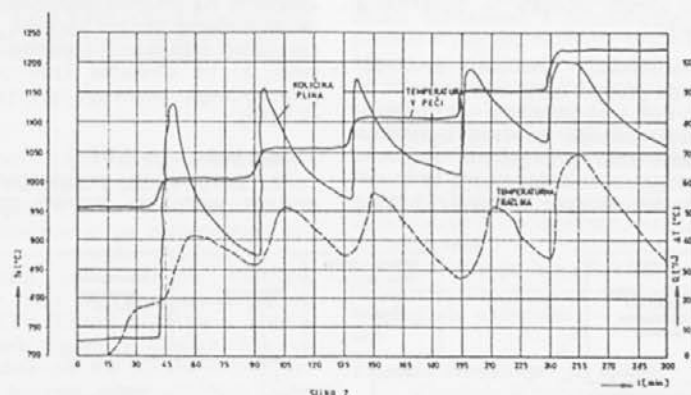
Za vodenje peči po matematičnem modelu smo glede na zahtevo tehnološkega procesa, karakteristike peči, ogrevalnega materiala in goriva postavili matematični model in izračunali ustrezen potek temperature, po katerem je mikroprocesor vodil proces ogrevanja. Matematični model je koncipiran tako, da funkcija temperature pri vodenju peči določa minimalni dovod energije. Vodenje ogrevanja in snemanje smo izvajali enako kot v prejšnjih primerih.

Rezultati meritev

Rezultate meritev opisanih treh načinov vodenja peči prikažemo na diagramih slike 2., 3., 4. Pri analizi rezultatov smo s pomočjo

in specifične toplote, zato se energija v obliki dimniških izgub odvede iz peči. Izkoristek peči je manjši in s tem se poveča specifična poraba. Temperaturna razlika površine in notranjosti je v povprečju 45 °C in na koncu ogrevanja doseže 31 °C.

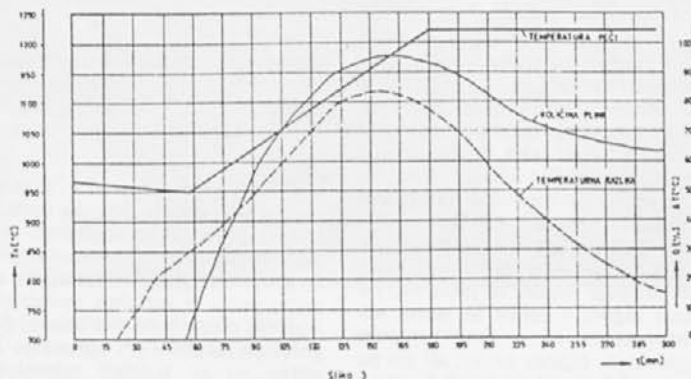
Vodenje peči po tehnološkem predpisu nam kaže enakomerno dvigovanje količine plina in je najvišja, ko je temperaturna razlika dosegla svoj maksimum. Količina

matematičnega modela izračunali tudi temperaturno razliko med temperaturo površine in notranjostjo ingota, ki je važen podatek tudi za izračun mehanskih napetosti v ingotu v času ogrevanja. Ob poznavanju dopustnih napetosti v materialu pri povišanih temperaturah bomo lahko analizirali obstoječe tehnološke predpise ogrevanja in jih po potrebi spremenili.

plina potem pada na vrednost, ki je potrebna za kritje izgub preko sten peči in dimnika. Te izgube so pri temperaturi 1220 °C kar 65 %. Temperaturna razlika med površino in notranjostjo ingota je na koncu ogrevanja 14 °C.

Pri vodenju peči oziroma celice po matematičnem modelu je dovod energije dokaj enakomeren,

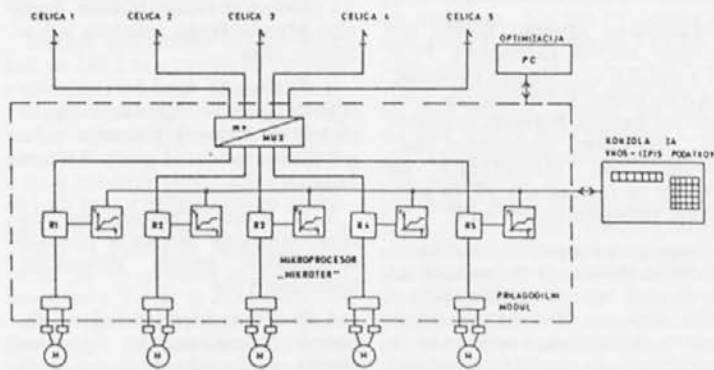

Iz diagrama slike 2. je razvidno, kako je kurjač vodil ogrevanje ingotov v celici. Temperatura skokovito narašča, kakor tudi količina plina. Dovedene energije material ni sposoben v zadostni meri sprejemati zaradi toplotne prevodnosti

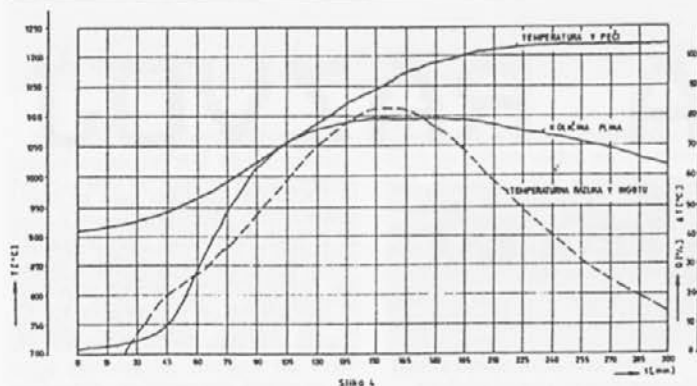
ker v vsakem trenutku ogrevanja dovajamo le toliko toplote, kolikor toplotni sistem v celici potrebuje. Maksimalna temperaturna razlika je enaka kot pri ogrevanju po tehnološkem predpisu in je na koncu ogrevanja 15 °C.

Rezultati meritev so zbrani v naslednji tabeli:

Zap. št.	! Način vodenja	! Qdov (m ³)	! Qdov (%)
1	! klasično	! 742,6	! 100,0
2	! po programu	! 669,2	! 90,1
3	! po modelu	! 660,7	! 88,9

Slika 1

Uporabljeni sistem omogoča bistveni prihranek v primerjavi s klasičnim vodenjem ter izključuje vse subjektivne faktorje, ki se pojavljajo zaradi človeka — upravljalca peči.

Optimizacija krmiljenja proizvodnega procesa ogrevanja

Pod optimizacijo krmiljenja proizvodnega procesa ogrevanja razumemo prilagajanje valjarske proge procesu ogrevanja in obratno. Sistem ogrevnih peči (25 celic)

ramo upoštevati tudi odgor materiala in spremembo strukture materiala.

Zaradi naštetih dejstev smo se v Železarni Ravne lotili usmerjenega raziskovalnega dela z nalogo, da razvijemo računalniško podprt sistem, ki bo obvladal krmiljenje proizvodnega procesa ogrevanja (KPPO).

Vhodni podatki za KPPO

Za poznavanje proizvodnega procesa ogrevanja ingotov pred

Remont žage v Valjarni

zacije dela (malica, menjava valjev, menjava izmen...). Pri optimizaciji upoštevamo vse našete parametre. Časi valjanja ingota so odvisni od kvalitete jekla, velikosti ingota in dimenzije gredic. Število ingotov v celici in čas valjanja enega ingota nam daje takt valjanja. Podatki s časi valjanja so shranjeni v posebni datoteki. Zastoji na težki progi povzročajo pri ogrevanju ingotov velike toplotne izgube, kar ima za posledico povečanje specifične porabe energije. Pri snovanju sistema krmiljenja moramo temu problemu posvetiti posebno pozornost. Napovedovanje dolžine zastoja ob nastopu ima za posledico znižanje predpisanih temperatur in s tem zmanjšanje dovoda energije na vse celice peči.

Pravočasno dvigovanje temperature celic mora biti usklajeno s časom ponovnega zagona valjarske proge. Zbiranje, shranjevanje in obdelava tehničnih in tehnoloških veličin nam bo v pomoč pri analizi delovanja peči. Ob porastu specifične porabe energije se mora pristopiti k odpravi napak na obzidavi, nepravilnem zgorevanju, tlaku v peči, itd.

Shema organizacije krmiljenja proizvodnega procesa ogrevanja

Na sliki 5. je prikazana shema organizacije krmiljenja proizvodnega procesa ogrevanja ingotov.

Materialno opremo KPPO sestavljajo osebni računalnik PC/XT s 640 KB centralnega spomina, disketno enoto, trdim diskom, uro, grafično kartico, barvnim monitorjem, printerjem, tipkovnico, mikroračunalniki MIKROTER in modemi za povezavo s PC in procesnim računalnikom v APP.

Programska oprema, razvita v Železarni Ravne, je zasnovana tako, da vodi operaterja-delovodjo v obliki menujev. Vsi važnejši parametri se shranjujejo v spomin in se uporabljajo za različne izračune (specifična poraba, čas slepega

kurjenja, čas zastojev...). Izpis poročil in ekranskih prikazov je mogoč na printerju, kakor tudi vseh alarmnih stanj.

Rezultati dela tako zasnovanega krmiljenja proizvodnega procesa bodo podani po preteku poizkusnega obratovanja.

Zaključek

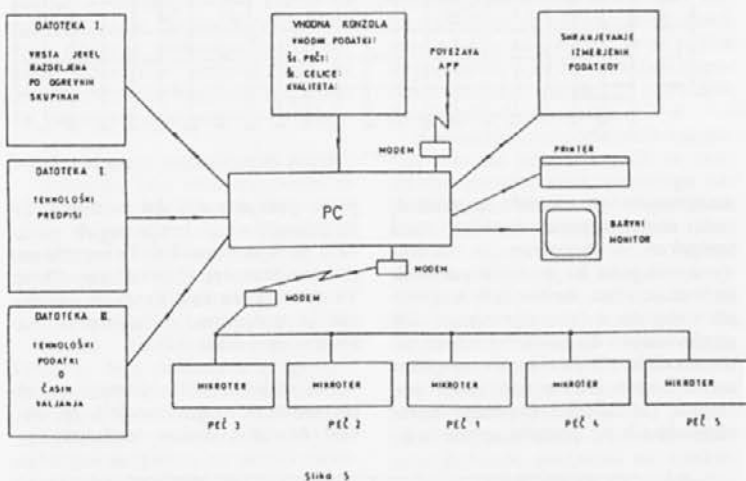
Prikazani so različni načini vodenja peči, kakor tudi višji nivo krmiljenja proizvodnega procesa za ogrevanje in valjanje. Uporabljeni sistem omogoča bistvene prihranke v primerjavi s klasičnim vodenjem ter izključuje vse subjektivne faktorje pri ogrevanju ingotov pred valjanjem. Z uvedbo sistema pričakujemo v poprečju zmanjšanje specifične porabe za 24,5 %.

Ključni element vodenja in snemanja dogajanj v procesu ogrevanja je mikroračunalnik MIKROTER in programska oprema, razvita v Železarni Ravne.

Franc Rus, dipl. ing.

Literatura

1. W. Heiligenstaedt: Wärme-technische Rechnungen für Industrieöfen, Düsseldorf 1986
2. Z. Popović: Peči i projektovanje u metalurgiji, Beograd 1988
3. B. Glogovac; F. Rus, T. Kolanko; Meritve in regulacija Elpit 3 s procesnim računalnikom, Poročilo Metalurškega inštituta v Ljubljani, 1986
4. F. Rus, D. Vodeb; Optimizacija diagramov ogrevanja in toplotne obdelave s pomočjo računalniškega vodenja peči, Referat, Zdanov 1988
5. D. Vodeb; Optimizacija procesa ogrevanja vložka v plinskih metalurških pečeh, disertacija, Ljubljana 1984
6. B. Jelen; Identifikacija in napoved temperaturnih profilov vložka v kovaški komorni peči, magistrska naloga, Ljubljana 1987

Slika 5

ima manjšo kapaciteto ogrevanja, kot je kapaciteta valjarske proge in pri tem je dohod ingotov iz jeklarne za ogrevanje diskontinuiran. Ta problem je pri tako številnih spremembah težko obvladovati, saj je dispečer pri ogrevnih pečeh brez ustreznih planskih pomagal. Analiza dosedanjega dela je pokazala, da kurjač pri ogrevnih pečeh, takoj ko prispeje ingoti iz jeklarne, razloži ingote v celice in starta mikropcesor in s tem program ogrevanja, čeprav ne ve, ali bo po času ogrevanja valjarska proga prosta oziroma ali bodo ostali ingoti v drugih celicah že ogreti in zvaljani. Rezultati kažejo, da v večini primerov material čaka ogret na temperaturi tudi do 3 ure na valjanje. To pomeni, da pri temperaturi 1220° C imamo 65 % izgube in v času 3 ur porabimo 468 m³ plina. Če je potrebno za ogrevanje npr. za VCMO 140 669,2 m³ plina, potem je poraba plina za 169,9 % večja. Če bi startali program ogrevanja 3 ure kasneje, bi bile izgube pri temperaturi 900° C samo 5 % in bi bila poraba plina 36 m³ ali 105,4 % večja. V konkretnem primeru je razlika 64,5 %. Pri vsem tem pa mo-

valjanjem moramo poznati: tehnologijo ogrevanja, tehnološke in tehnične parametre peči s kapaciteto in kapaciteto težke valjarske proge.

Tehnologija ogrevanja ingotov vsebuje 23 standardov, ki opredeljujejo prav toliko ogrevnih skupin. Posamezne ogrevne skupine so grupirane glede na kemijsko sestavo jekla z različno vsebnostjo legiranih elementov. Na osnovi dolgoletnih izkušenj pri ogrevanju ingotov so se izdelali tehnološki predpisi, ki jih bo treba pregledati s pomočjo matematičnega modeliranja.

Tehnološki in tehnični parametri peči so na kratko že opisani in vendar za razumevanje materije, ki jo obravnavamo, niso nujno potrebni.

Kapaciteta težke valjarske proge je ključni podatek, ki je potreben za optimizacijo krmiljenja proizvodnega procesa. Takt valjanja je odvisen od velikosti ingota, časa transporta ingota od peči do proge, dimenzije valjanih gredic, zastojev na valjarski progi in organi-

glasilo mladih delavcev železarne ravne

mladi fužinar

priloga informativnega fužinarja

Leto XVI

Ravne na Koroškem, 14. marca 1989

Št. 1

Mladi fužinar izhaja kot mesečna priloga Informativnega fužinarja. Uredniški odbor: Milenko Kobal, Jože Matečko, Dušan Petrovič in Silvo Jaš, ki odgovarja tudi za vsebino.

GLAS MLADIH V SOZDU ODLOČNO POVZDIGNITI

Poročilo o delu Sveta ZSMS SOZD Slovenske železarne v l. 1988

Splošne gospodarske razmere so pri nas tudi letos vse prej kot ugodne. Inflacija še višja, kot je bila lani, industrijska proizvodnja stagnira oziroma nazaduje, povečujejo se izgube v gospodarstvu, vedno bolj se zaostrejo splošna gospodarska nelikvidnost, vedno več je nezaposlenosti. Da bi zavezili neugodna gospodarska gibanja, je ekonomska politika tudi to pot pripravila in uveljavila paket izjemnih ukrepov, s katerimi so bile v veliki meri sproščene blagovne cene, administrativno pa je bila močno zavirala predvsem rast osebnih dohodkov. Obstajajo pa pesimistične napovedi, da bomo namreč zaradi socialnih razlogov tudi pri izvajanju sedanjih zaostrenih ukrepov popustili prej, preden bodo lahko prinesli prve rezultate.

Tudi Slovenske železarne se krizi niso mogle izogniti. V našem primeru se kaže predvsem v obliki velikih poslovnih izgub ter v likvidnih težavah. Najbolj zaskrbljujoče pa je, da se je tudi Železarna Ravne začela ukvarjati z velikimi izgubami.

Splošna kriza ni obšla tudi mladih

Politika zaposlovanja je tudi v Slovenskih železarnah ista kot v vsem jugoslovanskem prostoru. Število zaposlenih se letos rahlo zmanjšuje. Nekoliko hitreje se zaposleni zmanjšujejo v železarnah Jesenice in Štore, manj delavcev je tudi v Verigi in Plamenu, povečujejo Železarna Ravne in Žična ter Tovil.

Osebnih dohodki so se nam povečali za 146,2% v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta. Kljub temu pa so nam redni dohodki padli za 15%, zmanjšala se je razlika z gospodarstvom Slovenije, ki znaša 2%. V gibanju osebnih dohodkov so tudi to pot velike razlike. Nekoliko bolj so porastli v Tovilu ter v Železarni Ravne in Jesenice, izraziteje pa so zaostali v Železarni Štore ter v Verigi in Plamenu.

Že nekaj časa ugotavljamo v Slovenskih železarnah, da smo zašli v resno ekonomsko krizo. Upamo, da se nam ta v naslednjih me-

secih ne bo več poglabljala. Obstajajo namreč znaki, da se nam poslovni položaj postopoma popravlja, kar naj bi se kmalu pokazalo tudi tako, da bomo izšli iz območja velikih rdečih števil. Kako hitro se bo to zgodilo, pa seveda ne zavisi samo od zunanjih okoliščin, pač pa v zelo veliki meri prav od nas samih. V poslovanju imamo namreč še velike rezerve, in če bomo te znali dovolj hitro in temeljito izkoristiti, se bo to lahko kmalu odrazilo tudi v lepših osebnih dohodkih.

Stalna rast cen je povzročila padec življenjske ravni, a osebni dohodki mnogim ne zagotavljajo več socialne in materialne varnosti. To najbolj občutijo mladi. Tako se je mladinska organizacija znašla v položaju, ko se srečujemo s kadrovsko problematiko, problemi forumskega dela, z reševanjem problemov na področju zaposlovanja, štipendiranja, reševanjem socialnih in stanovanjskih problemov ter podobno.

Nismo podaljšana roka brezoblične množice...

S tem ko se mladinska organizacija premalo ukvarja s temi problemi, preveč pa sama s seboj, jo vse potiska na stranski tir, skratka v tak položaj, kakršnega si najbolj vneti nasprotniki mladinske organizacije zunaj in znotraj želijo. To v neki meri zavira uveljavljanje programskih usmeritev slovenskega in jugoslovanskega mladinskega kongresa. Ko vse to ocenjujemo, vidimo, da je mesto SVETA v njej podobno. Naloge ZSMS so enake nalogam vseh subjektivnih sil naše družbe. Znotraj teh nalog pa ima ZSMS tudi posebne naloge. Te predstavljajo reševanje tistih problemov in vprašanj, ki jim pravimo »specifičen družbeno-ekonomski položaj mlade generacije«. Na lanskoli volilno-programski konferenci smo si zastavili za eno ključnih nalog aktivnejše vključevanje mladih v sodelovanje pri samoupravnem socialističnem sistemu. Vključevali smo se v poslovanje DO in SOZD-a. Člani

vodstev ZSMS se moramo še posebej nenehno izobraževati in usposabljanje. Oblike usposabljanja in izobraževanja so raznovrstne: razgovori, sestanki, predavanja, seminarji, javne tribune, politične šole. Tako smo organizirali posvet SVETA ZSMS SOZD-a v hotelu Rimski vrelci v Kottljah. Ker se predstavnik RK ZSMS in tov. Uršič posveta nista udeležila, smo udeleženci precej kritično spregovorili o delu ZSMS SVETA SOZD-a in njegovem planu dela za leto 1988.

Volilna konferenca mladih SOZD

V letu 1988 sta odpadli tudi obe delovni akciji na Ravnah in Jesenicah, imeli pa smo predstavnika v brigadi Norbert Weber, ki so jo organizirali mladi iz Splita, delala pa je na delovišču ZMDA Posočje 88. Čeprav smo se zadolžili, da bomo poslali tri brigadirje, nam je uspelo samo enega, in to iz Jesenic. Tradicionalno srečanje mladih SOZD smo združili s srečanjem delavcev SOZD, ker se je to srečanje letos prvič organiziralo.

Srečanja mladih iz Jugoslovanskih železarn so koristna

Udeležili smo se 11. srečanja mladih črne metalurgije, ki je bilo letos v Kostolcu. To ni bilo samo

športno srečanje, ampak ima širši pomen. Na takšnih srečanjih se mladi seznanimo s proizvodnimi procesi v drugih delovnih organizacijah in si jih tudi ogledamo ter se seznanimo s proizvodnimi rezultati. Tako srečanje SOZD kot srečanje jugoslovanskih železarn nam je služilo za spoznavanje mladih, pogovor in izmenjavo mnenj o delu mladinske organizacije in za seznanjanje z njihovim načinom organiziranja.

V decembru pa je na Ravnah bilo organizirano srečanje nekdanjih mladinskih aktivistov — veteranov.

Premalo samozvesti pri mladih

— V bodoče je treba organizirati več okroglih miz, ki jih naj bi predlagale posamezne OO ZSMS in na katerih bi obravnavali specifične probleme mladih. Poudarek

bomo dali na večje sodelovanje OO ZSMS in KS in njihovo kvalitno delo v osnovnih organizacijah.

— Stalno bomo obravnavali zaposlovanje mladih, ki postaja v sedanjih težkih družbeno-ekonomski situaciji vse večji problem mlade generacije.

— Podpirali bomo vključevanje mladih v inovacijsko dejavnost.

Prav tako bomo morali mladi stremeti po čim kvalitetnejšem opravljanju dela in izvrševanju zastavljenih ciljev v posameznih delovnih sredinah ter stremeti k čim kvalitetnejšem izobraževanju kadrov ob delu.

MESTO TISTIM, KI SE ZAVZEMAJO ZA NOVA NAČELA IN IDEJE

Poročilo o delu občinske konference ZSMS

V času, ko pišemo poročilo o delu občinske konference ZSMS, je odstopila zvezna vlada (ZIS). Leto 1988 je bilo izredno dinamično. V tem letu smo v Sloveniji kot tudi v Jugoslaviji odprli mnogo več pomembnih družbenih vprašanj našega prihodnjega gospodarskega in političnega razvoja kot v preteklih letih. Za reševanje teh vprašanj je še več odprtih kot jasno dogovorjenih družbenih usmeritev. Veliko smo govorili o ustavnih spremembah, na katere smo imeli različne poglede.

Z volilno-programске konference

Obdobje, ki je za nami, je priča novi politični organiziranosti v Sloveniji (Slovenska kmečka zveza, Zveza slovenske kmečke mladine, Odbor za varstvo človekovih pravic, Slovenska demokratska zveza).

V preteklem obdobju so nas burile razprave in dogajanja okrog štafete mladosti (plakatna afera, drugačen način organiziranja praz-

novanja meseca mladosti). V lanskem letu pa so se dogajanja, ki so »vzburla« vso Jugoslavijo kot tudi ostali svet vrstila kot po tekočem traku. Spomnimo se samo dogodkov okrog sojenja četverici, mitingov, ki so imeli za posledico odstop vojvodinskega in črnogorskega vodstva. Nasploh situacija v Jugoslaviji je postajala zmeraj bolj zapletena. Stavk v delovnih organizacijah je zmeraj več. Delavci niso zadovoljni z OD kot tudi ne z našo vlado. No, ta je, kot smo že omenili, v tem času tudi odstopila. Za čas njenega vladanja je že mladinska organizacija v Sloveniji

kot gospodarskih dogajanjih v Sloveniji in Jugoslaviji močno angažirala. ZSMS je zastopala interese, ki niso zgolj mladinski. Tako se je utrdila kot posredovalec civilnih pobud v političnem prostoru.

Odmerni uspehi pri kreiranju ekonomske in razvojne politike so bili npr. moratorij na jedrske elektrarne, padec ministra za energiko, 100% nadomestilo za porodniški dopust, energetski zakon, strategija razvoja informacijskih tehnologij, odpiranje vprašanj o velikih investicijah, revizija srednjeročnih in dolgoročnih planskih aktov itd. Ti uspehi so bili doseženi zaradi angažiranja javnosti, strokovno dobro utemeljenih stališč organov RK ZSMS ter njihovega dobrega zagovarjanja v skupščinskih telesih. Zaradi pritiska širše javnosti kot tudi same ZSMS (delegatska vprašanja in pobude, pritisk skozi medije) so morali (formalni) centri odločanja delovati vedno bolj javno. Takšen učinek je bil takrat, ko smo uspeli izpeljati akcijo v skupščinskem sistemu tako na republiškem nivoju kot tudi v občinah. Takrat smo občinske konference ZSMS uspeli uveljaviti naše stališče kot stališče občinske skupščine o razpisu referendumu o jedrskih elektrarnah.

Mladinski organizaciji je uspelo ustanoviti nekaj malih proizvodnih enot, ki so kapital, ki nam postopoma odpira možnost enakopravnega dialoga s posameznimi strukturami v gospodarstvu.

Mladi omejeni v svoji učinkovitosti

Mladinska organizacija v Sloveniji je bila močno omejena v svoji politični učinkovitosti. Doživela je celo vrsto napadov, poskusov diskvalifikacije, njene pobude so se ignorirale ali z molkom zatajevale. Po drugi strani pa se je v javnosti oblikovala ocena, da ima ZSMS moč, kakršne še ni imela. To obdobje je bilo izjemno po svoji »nabitosti« z idejami, pobudami, spreminjanju vsega obstoječega, po volji do moči, ki se je je mlada generacija vse bolj zavedala. ZSMS je družbenopolitična organizacija, ki je v jugoslovanskem prostoru ljubljena in sovražena. Kljub temu pa lahko rečemo, da je veliko prispevala k demokratizaciji v naši družbi. Lahko trdimo, da je eden močnejših delov SLOVENSKE POMLADI.

Mladinska organizacija je ena prvih organizacij, če ne prva, ki si je postavila smernice, kako najti stik z Evropo, ne pa se samo zapirati v svoje okvire (o tem bomo več spregovorili na konferenci).

Na kratko smo opisali aktivnosti mladinske organizacije ZSMS. Del te smo seveda tudi mladi v občinski konferenci ZSMS Ravne.

Več samozvesti pri odločanju

Predsedstvo OK ZSMS Ravne na Koroškem se je vseskozi vključevalo v aktivnosti, ki jih je vodila republiška konferenca ZSMS. Na nekaterih področjih smo bili bolj

uspešni, ponekod manj. Trudili smo se, da smo delali po usmeritvah, ki smo si jih zastavili na zadnji konferenci, in po programu RK ZSMS. Na nekaterih področjih smo bili bolj uspešni, ponekod manj. Trudili smo se, da smo delali po usmeritvah, ki smo si jih zastavili na zadnji konferenci, in po programu RK ZSMS. Po svojih močeh smo se vključevali v problematiko naše občine kot tudi širše. Pri tem lahko pohvalimo naše delegate v družbenopolitičnem zboru skupščine občine, ki so načelnjali veliko vprašanj, pomembnih za našo družbo. Večino svoje energije smo kanalizirali skozi naše delegate DPZ. V določenem obdobju je bila problematična udeležba nekaterih članov DPZ, zadnje čase pa s tem ni problema. Že prej smo omenili, da so naši delegati na skupščini uveljavili stališče predsedstva OK ZSMS Ravne, da se sprejme sklep o razpisu referendumu o jedrskih elektrarnah. Spodbujali so razpravo o problematiki zaposlovanja mladih tako v občini kot regiji, saj nezaposlenost mladih narašča. V zvezi s tem smo pozvali vse delovne organizacije, da redno pošiljajo delavce v pokoj. Vzpodbudili smo razpravo o odrekanju beneficirane delovne dobe delavcev, ki bi morali v pokoj. Tako so se v reševanje te problematike vključile tudi ostale DPO. Rezultat tega še ni znan. Upamo pa, da smo s tem pripomogli, da bodo z odhodom delavcev v pokoj tudi delno zagotovljena delovna mesta mladih, ki prihajajo iz šol. To problematiko bomo sproti spremljali. Del prispevka k reševanju problematike zaposlovanja kot tudi razvoja drobnega gospodarstva smo poskušali dati s tem, da smo ustanovitelji računalniške delovne organizacije v ustanavljanju SLEDI. Še vedno pa spremljamo delo Študentskega servisa Maribor, podružnice Ravne, ki sedaj čez vse leto nudi možnost občasne zaposlitve dijakom in študentom. Ob vse večji problematiki zaposlovanja mladih pa bomo verjetno razmislili o možnostičasne zaposlitve mladih, ki so brez službe.

Mladih v krajevni skupnosti ni čutili

Z delom OO ZSMS, predvsem v krajevnih skupnostih ne moremo biti zadovoljni.

Mladim še ni uspelo, da bi se v njej počutili kot enakopraven del družbe. Delno je to po krivdi njih samih, ostalih DPO v kraju, kot tudi neuspešnih prizadevanjih, ki smo jih imeli v OK ZSMS, da bi oživili delo mladih v KS. Predvsem mislimo na oživljanje klubov mladih, kar pa nam ni uspelo. Kaže, da še nismo našli pravega pristopa k oživitvi le-teh, kljub temu, da smo nekajkrat poskušali. Kot vsa leta nazaj je bilo tudi v tem mandatsnem obdobju občutiti pogosto menjavo vodstev OO ZSMS v KS. O teh problemih smo imeli skoraj zmeraj na posvetih, ki smo jih organizirali, kar nekaj razprav, kljub temu, da pogovori niso bili ravno na to temo. V zadnjem času je nekaj OO ZSMS ponovno zaživelo, vendar pa kljub temu ne moremo biti zadovoljni z delom le-teh. Občutiti je

»pozivala« naj odstopi, saj so se njene odločitve z ukrepi, ki jih je dajala, pokazale za gospodarsko nesprejemljive. Zahtevo za odstop zvezne vlade so podali tudi naši delegati DPZ na enem od zasedanj skupščine.

ZSMS ni sama sebi namen

Mladinska organizacija v Sloveniji se je v vseh, tako političnih,

PROGRAM DELA ZA LETO 1989

JANUAR:	1. seja Sveta ZSMS SOZD in analiza sklepov programsko-volilne konference.
FEBRUAR:	organizacija okrogle mize — aktualna tema
MAREC:	obravnavna zaključnega računa SOZD SŽ za leto 1988
APRIL:	priprave na srečanje mladih črne metalurgije Jugoslavije
MAJ:	obravnavna periodičnega obračuna za I. kvartal 1989 SOZD SŽ
JUNIJ:	okrogla miza — posvet o problematiki poslovanja v SOZD SŽ
JULIJ:	udeležba na brigadi Norbert Weber
AVGUST:	organizacija srečanja mladih črne metalurgije na Jesenicah in analiza polletnega rezultata poslovanja SOZD SŽ
SEPTEMBER:	izvedba in udeležba na srečanju mladih črne metalurgije Jugoslavije
OKTOBER:	analiza srečanja mladih črne metalurgije Jugoslavije
NOVEMBER:	obravnavna 9-mesečnega poslovnega rezultata članic SOZD SŽ
DECEMBER:	priprava in izvedba programsko-volilne konference

SVET ZSMS SOZD SLOVENSKE ŽELEZARNE

premajno povezanost med KS in OO ZSMS. Le-te pa se še zraven kadrovskega problema ukvarjajo s finančnimi. Še vedno velja misljenje, da je za delo OO ZSMS odgovoren samo predsednik. Ponavljajo se stara pesem, da mladi tako veliko časa porabijo za šolo in aktivnosti v športnih in ostalih društvih, da ni časa za delo v mladinski organizaciji.

Premalo aktivnosti mladinskih organizacij je čutiti tudi v delovnih organizacijah. Izjema so nekatere OO ZSMS v železnarstvu.

Drugače pa so mladi prisotni v delegatskem sistemu, seveda različno v določenih okoljih. Še vedno je premalo čutiti glas mladih komunistov v mladinski organizaciji.

Predsedstvo premalo povezano z OO ZSMS

Pri delu predsedstva smo pogrešali več predlogov in pobud iz OO ZSMS. Zaradi tega so bili včasih očitki, da se premalo ukvarjamo s problemi mladih. Reševali smo pač probleme, ki so nam bili znani. Možnosti za reševanje le-teh je dovolj. Predvsem smo mišljenja, da je teh možnosti precej, posebno na zborih skupščine, kjer smo vedno odpirali določena vprašanja. Vsa pač niso še prišla do uresničitve, začetek pa je le. Morda smo včasih odpirali tudi taka vprašanja, ki niso primerna za skupščino in smo morda ob teh izgubljali energijo.

OO ZSMS smo večinoma sproti obveščali o dogajanjih, ki so bila v zadnjem obdobju aktualna pri nas (jedrske elektrarne, sojenje četverci itd.). Največ smo mlade o svojem delu obveščali prek radia Slovenj Gradec in s posebnimi informacijami tudi v Mladem fužinarju.

Hoteli smo redno izdajati glasilo, kjer bi naše članstvo sproti obveščali o delu vseh OO ZSMS v naši občini, vendar pa zaradi odziva le-teh tega nismo uresničili. Zadnje čase se je izboljšalo informiranje s strani RK ZSMS, zato bomo sedaj tudi redno obveščali o aktivnosti mladinske organizacije

v Sloveniji. Nasploh pa je informiranje rak rana naše organizacije. Vse mandatno obdobje smo dejansko bili brez člana predsedstva, ki je bil zadolžen za to področje.

V naši OK ZSMS so precej aktivni člani klubov OZN, ki so bili organizatorji občinskih in regijskih kvizov ter seminarjev. Aktivni so vseskozi tudi v RC K OZN Slovenije.

Prisotni smo bili tudi pri delu zamejskih Slovencev v Avstriji in Italiji. Redno smo se udeleževali njihovih sestankov. Kljub temu pa nekako nismo prišli v stik z njimi, čeprav smo to večkrat poskušali. Posebno razočarani smo bili, ko smo organizirali lansko jesen Tabor narodnosti, katerega pa se ni udeležil niti en predstavnik narodnostnih skupnosti iz Italije, Avstrije in Madžarske. Tako konkretnih akcij in sodelovanja z njimi na naši strani nismo mogli izvesti.

Še vedno se zataknje pri denarju

Mladi v naši občini smo sodelovali tudi s prijateljskimi in pobratenimi občinami v Jugoslaviji. Udeležili smo se srečanja mladine in borcev, ki je bilo predlanskim v Garešnici, lani pa v Varvarinu. Posebno ta srečanja so problematična zaradi finančnih sredstev. V lanskem letu smo predlagali spremembo teh srečanj, ki bi naj potekala predvsem v izmenjavi izkušenj med mladimi iz različnih republik v Jugoslaviji. Predvsem tudi zaradi tega, da razjasnimo različna nesoglasja, ki vladajo med Slovenijo in ostalimi republikami. Poskus takega srečanja je bil v maju. Žal so se ga udeležili le predstavniki iz Bele Palanke in Probišča. Še vedno pa smo na predsedstvu bili mnenja, naj se koncept teh srečanj spremeni.

Ko govorimo o delu mladih v naši občini, gotovo ne moremo biti zadovoljni. Kljub temu pa lahko rečemo, da se glas mladih tudi upošteva. To pa je odvisno od tega, kako določene stvari oz. probleme predstavljamo na določenih forumih.

štva (to mora postati del izobraževalnega procesa).

— Vključevali se bomo v reševanje stanovanjske problematike mladih.

— Vzpodbujali bomo še naprej delo študentskega servisa skozi vse leto.

— Nadaljevali bomo z idejno-političnim usposabljanjem mladih, kjer morajo biti v ospredju temeljna vprašanja našega družbenega razvoja.

— Organizirali bomo predavanja in okrogle mize o aktualnih problemih našega časa. Predvsem bomo pri mladih vzpodbujali ekološko zavest in skrb za okolje, v katerem živimo.

— Obveščanje znotraj mladinske organizacije mora postati hitrejše, kot tudi vsebinsko bogatejša. V okviru možnosti bomo izdajali glasilo in informacije. Predvsem pa bomo še naprej sodelovali

s Koroškim radiom Slovenj Gradec.

— Skupaj z ostalimi DPO v krajih moramo poživiti delo OO ZSMS in zagotavljati pogoje za preživljanje prostega časa mladih.

— Pomagali bomo pri organizaciji prireditev, katerih izkupiček je namenjen raznim društvom.

— Tesneje bomo sodelovali z DPO tako v občini, KS, šolah in delovnih organizacijah.

— Še naprej bomo obdržali stike z mladimi iz pobratenih in prijateljskih občin v Jugoslaviji, s tem da se zavzemamo za drugačen način srečanj mladine teh občin, kot je v veljavi sedaj.

— Ponovno bomo poskušali navezati stike z mladimi zamejci v Avstriji in Italiji.

— Sodelovali bomo v aktivnostih, ki jih bo vodila RK ZSMS.

— Sodelovali bomo z mladimi v koroški regiji.

OD TU IN TAM

Januarja so obiskali mlade v železnarstvu predstavniki konference OO ZSMS TAM Maribor, ki jih je vodil predsednik Nebojša Stepanović. Poleg njega pa so bili še sekretar Zdravko Juršin, predsednik sveta za mladinsko prostovoljno delo Drago Gajzer, Danilo Zadavec, ki vodi svet za politični sistem, in Bogdan Lozej iz sveta za organizirano izrabo prostega časa. Potem ko so si ogledali del proizvodnje v železnarstvu, so se s predstavniki KS OO ZSMS pogovarjali o nadaljnjem sodelovanju med mladimi teh dveh različnih delovnih organizacij, ki pa ima hkrati že kar nekajletno tradicijo. V nadaljevanju pogovora so oboji poudarili, da mora imeti mladina v združenem delu tisti pomen in veljavo, ki ji dejansko pripada. Takšni mladinci pa imajo tudi pravi čut, kako ločiti žilindro od jekla.

V nekaterih osnovnih organizacijah ZSMS v železnarstvu ima interno informiranje prek oglasnih desk ali pa v obliki pisnih informacij sila odmevno vlogo. Potem ko

so mladi v Jeklolivarni začeli izdajati svoje Informacije, so se jim pridružili še mladinci v Jeklarni za ustanovitvi PAJKA, kjer na kratkem, pa vendar aktualen in privlačen način informirajo mlade v svoji sredini o vseh najbolj aktualnih dogodkih v železnarstvu in izven nje. Bojazni, da med mladimi vlada brezvetrje in da se ničesar ne dogaja, torej ni. Treba je najti samo pravi vir informacij ter nekaj kritičnosti vmes.

Na svoji seji se je sestal tudi svet ZSMS Slovenskih železnar, ki mu v tem enoletnem mandatnem obdobju predseduje Jože Matečko iz naše železnarne. Obravnavali so program dela sveta za letošnje leto ter samoupravni sporazum o organiziranju in delovanju mladih črne in barvne metalurgije Jugoslavije. Precejšen del seje pa so namenili pripravi na letošnje srečanje kulture in športa mladih jugoslovanskih železnar. Organizator kratkega srečanja so namreč mladi železarji iz Slovenije in bo septembra v Kranjski gori.

S. J.

USMERITVE DELA OBČINSKE KONFERENCE ZSMS RAVNE NA KOROŠKEM ZA MANDATNO OBDOBJE

JANUAR 1989 – JANUAR 1991

— Naša organizacija ZSMS kot politična organizacija je neposredno odgovorna za uresničevanje interesov mlade generacije in pobud civilne družbe tako v skušini občine Ravne kot tudi v skupščini SR Slovenije.

Odgovorna je za zavarovanje človekovih pravic. Omogočati mora pogoje za uresničevanje svobode misli, združevanja itd.

Mladim mora omogočati, da svobodno vplivajo na izbor med ponujenimi alternativami v skladu z demokratičnimi pravili.

— Frontnost ostaja še naprej osnovni način organiziranja interesov znotraj ZSMS. Z množično aktivnostjo mladih in vsebinskim delom OO ZSMS bomo okrepili delo mladih v vseh procesih in mehanizmih usklajevanja, dogovarja-

nja in odločanja v delegatskem sistemu v vseh oblikah, ki krepi samoupravni položaj delovnih ljudi in mlade generacije.

— Vključevali se bomo v razreševanje problemov gospodarstva in zaposlovanja mladih. To problematiko bomo še naprej spremljali, predvsem v sodelovanju OO ZSMS v delovnih organizacijah. V zvezi s tem bomo še naprej zahtevali dosledno upokojevanje tistih, ki izpolnjujejo pogoje. Vzpodbujali bomo odpiranje novih delovnih mest.

— Spremljali bomo izvajanje štipendijske politike, predvsem pri podeljevanju kadrovskega štipendija iz združenih sredstev. Vključevali se bomo v reševanje problemov na področju proizvodnega dela, delovne prakse in pripravi-

Spomin na zimo

UČENCI OSNOVNIH ŠOL PIŠEJO

BOLŠJI SEJEM

Ob koncu 1. polletja smo v avli šole s pomočjo tovarišice pedagoginje organizirali tradicionalni boljši sejem. Bilo je nadvse zabavno. Za dobro založenimi stojnicami so živahno prodajali učenci razrednih skupnosti od 3. do 8. razreda in s tem privabljali malo in veliko. Vsako stvar, ki si jo hotel kupiti, si našel v svojem kotičku. Tokrat si lahko pasel oči in praznil denarnico ob glasbenem, kozmetičnem, živalskem, pravljicnem kotičku in kotičku smeha. Veliko je bilo tudi igrač in stripov, pa tudi oblačil ni manjkalo. Nekatere oddelčne skupnosti so poskrbele za lačne in žejne. Srečo pa si lahko preizkusil tudi na srečelovu. Učenci so prodajali predvsem stvari, ki so jim bile nepotrebne. Cene so bile zmernе. Za veselo razpoloženje so poskrbele članice šol. radia, ki so vrtele poskočno glasbo in gledale, da so stojnice dobivale čimveč obiskovalcev. Nekaj časa je vladala gneča, nato pa se je počasi umirilo. Mnogi so ob koncu zadovoljni preštevali zaslužek, drugi so se pač morali sprijazniti, da jim sreča ni bila naklonjena. Želimo si še veliko takšnih sejmov, saj so do sedaj bili vedno uspešno izpeljani.

Pripravil: novinarski krožek
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
RAVNE NA KOROŠKEM

MOJ DOMAČI KRAJ

Ko se vrnem s kakega potovanja (sicer bolj redko grem kam daleč od doma), si vedno rečem: »Ljubo doma, kdor ga ima!« Premalokrat se zavedamo, da beseda dom ne pomeni samo hiše ali stanovanja, v katerem živimo, je cela ulica, ves naš domači kraj.

Domači kraj je zame pomemben zato, ker tu živijo moji bližnji, mama, brat, dedek in babica, ki imata lep vrt, in moji prijatelji.

Prav gotovo bom nekoč šel od doma z željo po znanju. Takrat se bom rad spominjal gozda, ki obdaja del Čečovja, kako sem delal puščice in lok, kako sem si prvič strgal hlače na drevesu in kako sem šel prvič v šolo. ...

Ciril Lesnika, 7. d
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
RAVNE NA KOROŠKEM

Vedno znova se vračamo k našemu rojstnemu kraju ali kraju, kjer smo preživel mladost, h kraju, kjer smo bili ali smo še srečni. Tolažimo se z mislijo, da vsega tega kar tako nihče ne bo hotel niti mogel uničiti.

ZAKAJ IMAM SVOJ KRAJ RADA

Svoj kraj, kjer preživljam svojo lepo mladost, sem spoznala že kot dojenček. Igrala sem se in prekopicavala po travnikih, gozdovih in sadovnjakih, ki so v okolici hiše. Sedaj pa se počasi, najraje sama in v bližini, sprehajam po teh predelih, ki jih z vsem srcem ljubim. Sprehajam se in premišlujem. Kadar sem žalostna, se najraje zatečem v gozd nad hišo. Tam potešim svojo žalost. Včasih pa je ta žalost tako močna, da na ves glas bridko zajokam. Ko se umirim, mi je pri srcu lahko, zdi se mi, da so me potolažile smreke, s svojimi vitkimi nogami in gostimi vejami. Svojega kraja ne bi dala ali zamenjala za nič na svetu. Ljubim ga, saj so v njem skrite vse moje radosti in vse lepe reči mojega štirinajstletnega življenja pa tudi vse žalosti, saj v vsakem življenju obstajajo. Pred

dobrim letom smo bili že vsi v družini prepričani, da bomo morali zapustiti svoj dom zaradi slabih odnosov s sosedi. Tedaj sem okoličico še bolj vzljubila in se navezala nanjo. Večkrat sem se jokala in trepetala, da ne bi vsega tega izgu-

bila. Zaman sem jokala, vse se je umirilo in še vedno uživam čisti zrak, ki ga daje drevje in uživam lepoto svojega rojstnega kraja in zelene doline.

Merica Petrič, 8. a

Družba

JAZ, GASILKA

Sem gasilka GD (Gasilskega društva) Kotlje. Stara sem štirinajst let, zato hodim v skupino mladink. Da sem se sploh vpisala v gasilsko društvo, je »kriv« moj brat, ki je že pri članih A skupine. Doma mi je velikokrat pravil, kako je na vajah in tekmovanjih, zato sem pomislila, zakaj pa ne, vredno je poskusiti. Zbralo se nas je več deklet iz Kotelj in pričele smo pridno vaditi. Naša mentorja sta Mirko Naglič in Jože Kotnik. Razdelila sta nam dela, ki jih je vsaka zase opravljala in imela za to delo tudi ime DESETAR, STOJNIK, VODAR 1, 2, CEVAR

1, 2, ... Najvišjo vlogo ima DESETAR, ker nam poveljuje. Jaz sem bila in sem še CEVAR 2. To delo ni preveč težko, zato je zame, ki sem majhna, ravno pravo. Ko se je bližalo tekmovanje, smo dobile tudi svoje uniforme in čelado. Ko je napočil čas tekmovanja, smo vse punce imele tremo, saj bo to za nas prva tekma po štirih letih, in to občinsko tekmovanje. Vendar smo se na tem tekmovanju kar dobro odrezale, osvojile smo prvo mesto, saj smo od mladink nastopile le me iz GD Kotelj. Pokal smo pa kljub temu dobile, saj smo imele dober čas. Fantje, mladinci, so se nam posmehovali, ker so bili drugi, češ da smo tekmovali samo me. Po tem tekmovanju se je bližalo medobčinsko tekmovanje. Urile smo tudi trikrat, štirikrat na teden, če je bilo potrebno. In to naše pridno vadenje se je na medobčinskem tekmovanju tudi izkazalo, saj smo dosegle drugo mesto in za las zgrešile prvo. Vendar smo tudi drugega mesta bile zelo zelo vesele. Mladinci pa so bili tretji, zdaj pa smo se jim me posmehovale.

Ko smo se peljali proti domu, smo prižgali sireno in skozi okno v kombiju razkazovali meščanom naš pokal. Nato smo se odpeljali k Dulerju na malico in se zraven poveselili našega uspeha. V pokal smo si nalile pijačo in vsaka je malo poskusila. Čez čas smo se odpeljali nazaj v DOM GASILCEV in tam shranili pokale v omaro. V tisti omaro imamo KOTULJCI shranjene vse pokale, kar smo (so) jih gasilci do zdaj priborili. Vsako leto priredimo tudi razstavo, tako da si jo lahko ogledajo vsi, ki jih to zanima. Ker mene vse v zvezi z gasilstvom zelo veseli, bom še vedno gasilka in to mi je tudi v ponos.

Tanja Zupanc, 8. a
OŠ PREŽIHOVEGA VORANCA
RAVNE NA KOROŠKEM

Bil je pravi boljši sejem

KAJ SMEMO VEDETI O KROMU

Posebna gradbena jekla za gredi, vzmeti, ležaje, zobnike, oklepe

Graditeljem strojev so najzanesljivejši pomočniki kromova, kromnikljeva ali krom-manganova jekla za izboljšanje ali cementacijo. Taka jekla so nam dobro znana pod imenom VCMO, VCNMO, EC, ECN. V teh oznakah pomeni V izboljšanje (nemško Verbesserung), E pa cementacijo (Einsatz). Začetek naše železarnice je pač v Avstriji prejšnjega stoletja. Črka C v oznaki pomeni krom, N pomeni nikelj in Mo je simbol za molibden. Oznaka ima še številni del, npr. 125, 135, 140 ... 230. Ta podaja vsebnost kroma, niklja in ogljika v jeklu. Vidimo, da vsebuje VCMO 125 okoli 1 % Cr, 0,25 C in 0,2 % Mo, VCMO 230 okoli 2,5 % Cr, 0,3 % C, 0,2 % Mo in 0,15 % vanadija, VCNMO 200 2 % Cr, 2 % Ni, 0,3 % C in 0,4 % molibdena.

Spomnimo se, da sicer zveni večina imen jekel za izboljšanje na Mo, vsa pa ne. Za manj obremenjene dele vozil in motorjev smemo uporabiti tudi brezmolibdensko jeklo, npr. VC 130 ali VC 140. Nasproti dražjim jeklom z molibdenom sta ti dve po popuščanju pri temperaturah med 250 in 420°C zelo krhki. Z drugimi besedami: jekla brez molibdena so popuščno krhka. Precej moremo zmanjšati tovrstno krhkost z ogretjem na 600° in zelo hitrim ohlajanjem, ki prepreči tvorbo spojin dušika in fosforja iz trdne raztopine jekla.

Preizkusi gradbenih, konstrukcijskih jekel, ki vsebujejo krom, kažejo, da krom v valjanem jeklu spremenljivo vpliva na raztezek in na količino zaostalega avstenita, medtem ko je njegov vpliv v žarjenem ali poboljšanem jeklu enakomeren. Valjana jekla z večjo vsebnostjo kroma so veliko trdnjša kot tista z manjšo. To velja, dokler ni v jeklu več kot 8 % Cr. Tista s še več kroma so spet manj in manj trdna — če so (tudi) samo v valjanem stanju. Žarjene palice se obnašajo drugače. Trdnost tistih z višjo vsebnostjo kroma je zmerom večja od trdnosti tistih z manj kroma. Poskuse so opravili z jekli, ki imajo 0,1 % C in 1 do 30 % Cr.

Če želimo dobro vzmetno jeklo, vzamemo takega z 0,5 % C, 1 % Cr, 0,9 % Mn in 0,5 % V (VCV 150). Krom v njem poskrbi za veliko trdnost, podobno vanadiju, ki učinkovito ustvarja drobno zrno, mangan pa stori jeklo žilavo. Tako jeklo najdemo tudi v izvijačih. O jeklih za vzmeti, ki delujejo v vročem, ali je nevarno, da bi rjavale, bomo spregovorili čez nekaj odstavkov. Vzmetna jekla so uporabna tudi za osi vozil, ki nimajo pnevmatik. Taka vozila imajo vča-

sih tudi trdo lupino. Izdelujemo jo lahko iz jekel z 0,3 % C, 2,5 % Cr in 0,2 % Mo do debeline 80 mm. Kalimo jo z vodo. Podobno jeklo dobro služi za izdelavo težkih odkovkov, kot so turbinski tekači, trupi rotorjev, tlačne posode (0,25 % C, 3,5 % Cr, 0,6 % Mo). Te zboljšujemo s kaljenjem na zraku.

Zelo vsestransko so lahko zaposlena kromova jekla za ležaje. Vse, kar se vrti, se v takih ali drugačnih ležajih, večinoma v krogličnih, valjčnih, sodčkastih, stožčastih in podobnih. Jekla za ležaje vsebujejo okoli 1 % ogljika in različne količine kroma. Tista za kroglice, valjčke, iglice ga imajo okoli 0,5 %, če so debeline pod 10 mm ali 1 % za debeline 10 — 17 mm. Valjčki, kroglice, plošče, obročki debelin do 30 mm so iz jekla z 1,6 % Cr. Večji obročki pa so iz jekla, ki vsebujejo poleg 1 % C, 1,6 % Cr še 1 % Mn.

Ob tem dodatku mangana se morda vprašamo, zakaj ne bi kar kroma dodali več. Odgovor je cenenost in večja kalilna učinkovitost mangana. Zavedajmo pa se tudi, da so današnji ležaji (= avtomobili, stroji) razmeroma poceni visokokavostni izdelki med drugim zato, ker se da jeklo, iz katerega jih stružimo, zelo lepo rezati na avtomatskih stružnicah. Ker se trdnost in trdota jekla z višanjem kroma močno povečujeta, je prav, da ga ni več kot 1,65 %.

Obremenjeni so ležaji predvsem površinsko, in to s ponavljajočimi se pritiski. Uniči jih površinska utrujenost. V eni sekundi se kroglica ležaja zavrti stokrat in tolikokrat nastopi ter se spremeni pritisk na njeno površino. Če se najde na površini tako obremenjena gura vrtečega se telesa le najmanjša napakica, bo kroglica kmalu izgubila gladkost in ležaj bo zaviral namesto olajševal vrtenje.

Taka škodljiva majhna napaka na površini je lahko že za tisočinko milimetra velik nekovinski vključek. Ker ne moremo ustvariti samo površine kroglice ali valjčka z zelo malo vključki (kaj šele, da bi jih odpravili, te ne bodej jih treba), moramo vse jeklo očistiti — seveda v staljenem stanju.

Vključki so večinoma oksidi in nekaj sulfidov kovin: železa, silicija, aluminija. Sodobni postopki izdelave jekla omogočajo izročiti kupcem tudi jekla z izredno redkimi, majhnimi vključki. V pogodbah med železarnami in izdelovalci krogličnih, valjčnih in podobnih ležajev stoji trdno zapisano, koliko sulfidnih, aluminatnih, silikatnih in ostalih vključkov sme biti v jeklu, da ga bo tovarna ležajev še vzela.

Ena od pomembnih nalog metalografskih strokovnjakov je kontrola in ocenjevanje tega onesčiščenja v jeklu.

Poleg takih smeti so v visokotlačnem jeklu še tudi precej pogostni, predvsem pa opazni, karbidni kamni. Teh se niti ne želimo izogniti, saj so pomembni nosilci obrabne obstojnosti. Moramo pa jih imeti čim drobnejše in enakomerno porazdeljene. Tudi te imamo zapisane v pogodbah.

K ležajnim jeklom štejemo tudi nekatera nerjavna. Vsebujejo 0,4 % C in 14 % Cr ali 0,9 % C in 18 % Cr.

Posebna kromova jekla z 0,2 — 0,6 % C in 3 — 6 % Cr uporabljamo v naftni industriji. Obstojna so proti odgoru in proti kemijskim napadom naftnih sestavin. Krom, ki ga je več kot 3 %, bistveno spreminja trdnost, toda skupaj z dodatki W, Mo, V poveča kemijsko obstojnost jekla tudi proti vodik. Odpornost ustvarijo obstojni karbidi. Trdnost izdelkov je 900 N/mm², kontrakcija (zmožnost stanjšanja pred raztrgom) je do 75 %.

Jekla oznak prokron 1 do 3 za vodne turbine, črpalke, cevi imajo 0,08, 0,15 ali 0,2 % C ter po 13 % Cr. Izdelke lahko kalimo v olju ali tudi na zraku (sl. 1).

H konstrukcijskim jeklom lahko prištevamo tudi tista z 0,15 do 0,4 % C in 14 do 18 % Cr, ki jih pri nas imenujemo orodna (kirurški instrumenti, matrice, kalupi za plastične cevi). Posebnost te skupine je prepovedano območje trdnosti med 900 in 1200 N/mm². Med popuščanjem na tako trdnost se namreč iz trdne raztopine hitro izločajo kromovi karbidi, ki tako oslabejajo ter korozijsko oslabejajo jeklo, da je to že nedopustno. Drugi vzrok prepovedi je velikansko nihanje trdot jekla, ki je toplotno obdelano na prepovedano trdnost. Podobne težave povzročajo žilavost. Skratka, velika neenakomernost lastnosti.

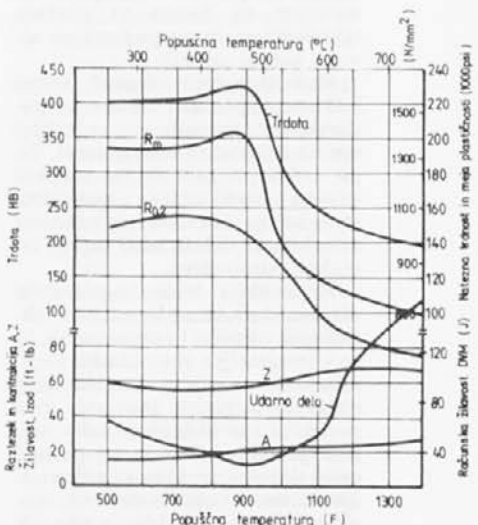
Dopustne trdnosti so torej pod 900 N/mm² ali nad 1200 N/mm².

Morda pa je dober znak, da vsaj enkrat tudi prijetno lastnost lahko omejimo navzgor. Ta jekla navadno toplotno obdelujemo na natezno trdnost pod 900 N/mm².

Obogatitev kromovih gradbenih jekel z nikljem ali manganom popravi žilavost visokotrdnih izdelkov. Vsemu pa nikelj in mangan ne prinesejo dobrega. Ker ne tvorita obstojnih karbidov, škodujeta obrabni obstojnosti v vročem in prav tako trajni lezni trdnosti, ki jo potlačita pod 400° C.

Kljub temu pa je nikelj koristen obstojnosti v vročem. Skupaj s kromom dasta dober značaj elastičnosti modulu, tako da je neodvisen od temperature. Jekla s 15 % Cr in 35 % Ni (prokron 20) ali jeklo z 18 % Cr in 8 % Ni (pod 250° C) ali zlitina 20 % Cr in 79 % Ni (ravnin 4) so odlična za korozijsko obstojnost vzmeti. To zadnje celo do 500° C. Jeklo prve vrste dobro služi za izdelavo naprav v naftni predelovalni industriji.

Poglejmo še na postojanko, ki jo drži krom v cementacijskih jeklih. Preprečuje ogljiku prodor globoko pod površino in ga veliko nakopiči čisto na površini. Tako povečuje površinsko trdnost in obrabno obstojnost. Poskrbi, da ni površina neenakomerno trda (»lišasta«, »flekasta«), toda povzroča veliko zrno — krhkost.

Vpliv popuščne temperature na mehanske lastnosti jekla z 0,12 % C in 13 % Cr. Vsi preizkušanci so bili kaljeni z 980°C v olju in nato popuščeni pri označenih temperaturah po 3 ure.

Vidimo zelo majhno udarno žilavost po popuščanju na okoli 475°C.

Krom in mangan dobro sodelujeta, ker mangan daje veliko žilavost in omogoča tudi velikim izdelkom (npr. diferencialom velikih tovornjakov), da so žilavi. Boljše pa je dodati kromu nikelj kot mangan, ki povzroča blizu površine izdelkov neprimerne karbide in je kriv za preobčutljivost jekla proti pregretju.

Kljub temu, da mangan omogoča vsrkanje več ogljika, kot ga sprejmejo Cr-Ni iz jekla, in navkljub temu, da kali tudi pri slepem kaljenju sredina izdelka, rajši uporabljamo jekla z nikljem.

Kadar je poleg kroma v jeklu še nikelj, bomo namreč mogli izdelke globlje cementirati in tudi kalili se bodo globlje.

Karbidov bo na površini kar veliko, čeprav nekoliko manj kot v čisto kromovih jeklih.

Nevaren je nikelj, ker povzroča, da se med cementacijo v ostrem sredstvu tvori krhka karbidna mreža. Po drugi strani pa poveča varnost, ker moremo kaliti že v olju. S tem se izognemo napetostim in krivljenjem, ki sledijo kaljenju v vodi. Posebnost so jekla s 3 % niklja in 0,8 % kroma, ker so tako žilava, da vzdržijo najhujša bombardiranja. Iz njih valjajo ladijske oklepne plošče, ki jih cementirajo do globine 20 mm in tisto stran potem kalijo. In pritrdijo te sodobne vikinske ščite, varuhe mornarjev, zaupajočih metalurgom svoja življenja.

Mag. Franc Uranc

INOVATIVNOST V LETU 1988 V ŽELEZARNI RAVNE

Kako to, da je razviti svet dosegl takšen gospodarski uspeh, v katerem tudi delavski razred postaja vse bogatejši? Kako to, da so uspele države, ki so bile pred desetletjem ali dvema na enakem tehnološkem in gospodarskem nivoju, kot mi takrat?

Najbolj bistven odgovor tehnološkemu napredku in s tem gospodarski rasti razvitih je osredotočenost na znanost in inovativnost. To pa samo po sebi še ne pomeni uspeha nacionalnega gospodarstva, saj se nekatere po znanosti zelo bogate deleže niso uspele izmakniti siromaštvu.

Neposredni izvor bogastva in ekonomske rasti so inovacije v tehnologiji, trgovini in organizaciji, ki so v integraciji z akumulacijo kapitala, delovne sile in izkoriščanjem naravnih bogastev. Inovacije so v preteklosti in sedanjosti tako prežele gospodarstvo, da so postale celo dopolnilni faktor proizvodnje. Osnovni pogoj uspešnosti inoviranja pa je, da vlade v razvitih deželah dopuščajo v gospodarskih odločitvah precej svobode, saj so poslovna podjetja postala celota ekonomskega odločanja. Tržišče dejansko odloča, kdo bo dobil »nagrado« za inovacijo.

Torej, če hočemo v našem kaotičnem gospodarskem in političnem stanju države v železarni Ravne potegniti optimum za preživetje, nas mora vse, od delavca v neposredni proizvodnji, do predsednika poslovnega odbora prežeti inovativnost in vseh fazah življenja železarne, saj enega ključnih pogojev za to uspešnost — široki spekter sposobnih ljudi — imamo in da bo ta ob stimulatnem nagrajevanju in plačevanju inovacij in vseh ostalih ljudi, kljub manjšim sredstvom za raziskave in razvoj ter političnemu omejevanju dovolj za uspeh na domačem, predvsem pa na tujem trgu.

Uspehi inovativnega obnašanja v letu 1988 niso, kljub zelo velikemu povečanju dohodka, ki je posledica inovacij v preteklem letu, takšni, kot smo jih pričakovali. Zaskrbljujoče je to, da je število prvih nadomestil padlo na dobrih 70 % glede na leto 1987. Ali smo res kot inovatorji malo »zadremali«? Tudi ostale dejavnosti so se številčno zmanjšale glede na leto 1987. Nekaj opravičila je v tem, da smo poskušali tako pri inovacijah kot pri ustvarjalnih nalogah preiti na boljše kvaliteto novosti in da smo za razčiščevanje določenih problemov sedeli preveč časa.

Dokaj negativno je na slabši uspeh te dejavnosti prav gotovo vplival tudi štrajk konec decembra 1987, posebej v določenih tozdi, za katere moramo še enkrat ugotoviti, da njih inovativnost in vseh področjih dela ni prevzela.

Za odpravo določenih ovir tako pri pravilniku kot pri obravnavanju inovacij bomo v kratkem sami

poskrbeli, za druge ovire, predvsem glede inovativne miselnosti v nekaterih tozdih pa bodo morali poskrbeti tudi močnejši in vplivnejši.

Ne glede na te slabosti pa smo tako po inovativni dejavnosti kot po povečanem dohodku od inovacij na vrhu v slovenskem in s tem tudi v jugoslovanskem gospodarstvu.

Služba za inovacije
Matic Tasič

NAŠI INOVATORJI PO DEJANSKI IN ZAHTEVANI IZOBRAZBI V LETU 1988

šola/izobrazba	dejanska	%	zahtevana	%
NOŠ	65	8,2	—	—
OŠ	38	4,8	9	1,1
PSŠ	47	5,9	17	2,1
SPŠ	261	32,9	328	41,3
DPŠ	112	14,1	105	13,2
SŠ	145	18,3	96	12,1
VSŠ	61	7,7	114	14,3
VŠ	58	7,3	125	15,7
MG	5	0,6	—	—
D	2	0,2	—	—
	794	100	794	100

USTVARJALNE NALOGE OD 1.1.1988 DO 31.12.1988

TOZD	ŠT.	Kat. zah. dela	Del. pod.	St. ust.
DS	nal: del:	1--2--3--4--5--6--7/1--7/2--8	1--2--3	1--2--3
ARMATURE	9: 14:	0 0 0 1 4 3 5	1 0: 6 7 1:	2 12 0:
DS RAČ.	7: 11:	0 0 0 0 0 4 5	0 0: 7 2 2:	2 9 0:
DSG	67: 99:	0 0 0 0 2 40 50	0 0: 15 84 0:	3 73 23:
ENERGIJA	3: 10:	0 0 0 0 5 5 0	0 0: 1 9 0:	2 8 0:
ETS	43: 58:	0 0 0 10 20 4 20	0 0: 18 27 11:	14 22 22:
IND. NOŠI	3: 12:	0 0 0 5 6 1 0	0 0: 1 11 0:	0 12 0:
JEKLARNA	16: 31:	0 0 0 0 6 7 10	2 0: 15 14 1:	1 24 6:
JEKLOLIVARNA	4: 7:	0 0 0 0 2 2 2	0 0: 3 3 0:	0 7 0:
KALILNICA	5: 6:	0 0 0 0 1 2 3	0 0: 3 2 1:	0 4 2:
KK	26: 37:	0 0 0 0 21 5 10	0 0: 8 24 5:	6 28 3:
KOMERCIJALA	12: 34:	1 0 0 0 4 17 8	2 0: 7 23 4:	1 22 11:
KOVAČNICA	5: 10:	0 0 0 0 4 1 2	3 0: 10 0 0:	0 5 5:
KOVINARSTVO	10: 13:	0 0 0 0 9 2 2	0 0: 4 9 0:	2 9 2:
KSZ	14: 25:	0 0 0 1 2 3 16	0 0: 10 13 2:	2 10 13:
MONTER	1: 3:	0 0 0 1 0 2 0	0 0: 0 1 2:	3 0 0:
PFS	1: 2:	0 0 0 0 2 0 0	0 0: 0 2 0:	2 0 0:
PII	12: 15:	0 0 0 1 1 5 7	1 0: 3 12 0:	0 12 3:
PNEVM. STROJI	1: 3:	0 0 0 1 0 1 1	0 0: 1 1 1:	0 3 0:
RPT	122: 220:	0 0 0 0 65 73 63	11 0: 34 184 1:	19 166 35:
SGV	11: 19:	0 0 0 4 4 6 1	1 0: 9 7 2:	0 15 4:
SID	2: 5:	0 0 0 0 0 2 2	1 0: 4 1 0:	0 5 0:
TRANSPORT	1: 1:	0 0 0 0 1 0 0	0 0: 0 1 0:	0 1 0:
TRO	4: 10:	0 0 0 3 2 1 0	4 0: 7 2 1:	0 7 3:
TSD	4: 5:	0 0 0 0 2 0 3	0 0: 1 3 1:	0 4 1:
VALJARNA	12: 25:	0 0 0 0 3 6 11	0 1: 11 10 1:	5 10 10:
SKUPAJ	395: 675:	1 0 0 27 166 192 221	26 1: 178 452 36:	644 681 43:

INOVATIVNA DEJAVNOST ZA LETO 1988 V ŠTEVILKAH

Št. Fra	TOZD	IZPLAČANA NADOMESTILA ZA INOVACIJE					P.D.	P.R.	Št. inov.	Št. 1. junij	Št. 31. junij	Št. 1. junij	Št. 31. junij	Št. 1. junij	Št. 31. junij
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
11	JEKLARNA	37	5	33	8	2	89	8.094.615.509	104.347.974	72	87	62	—	—	16
12	JEKLOLIVARNA	1	7	6	16	2	38	1.793.232.859	58.952.551	39	13	16	—	—	4
13	VALJARNA	10	9	4	11	1	35	3.339.618.559	84.357.141	58	27	32	—	—	12
14	KOVAČNICA	10	3	7	10	1	33	1.861.024.877	57.748.951	29	2	3	19	5	10
15	JEKLOVLEK	5	1	4	3	—	13	223.318.513	11.309.052	19	13	20	—	—	—
16	TRO	31	2	2	—	—	17	512.841.090	20.185.894	23	14	15	—	—	4
17	KALILNICA	6	5	3	1	1	16	882.858.974	29.864.321	11	1	1	—	—	5
18	OPROJARNA	2	—	—	—	—	2	512.841.090	20.185.894	13	12	13	—	—	—
19	STROJI IN DELI	14	2	8	8	—	28	800.378.369	31.271.096	45	13	16	—	—	2
20	INDUST. ROČI	7	1	2	8	—	18	82.091.313	5.833.632	30	18	18	1	8	3
21	PNEVMAT. STROJI	3	4	2	5	—	14	184.987.583	9.514.746	22	20	30	1	6	3
22	VARNOSTNA	1	1	2	1	2	7	176.372.056	7.748.904	13	2	3	—	—	—
23	TRO PREVALJE	4	2	1	6	—	13	86.676.949	5.535.524	27	12	17	—	—	8
24	KOVINARSTVO	3	—	1	3	—	7	78.885.916	4.883.137	21	16	15	1	5	10
25	MONTER	—	4	—	—	—	8	85.718.836	4.015.950	12	5	1	—	—	1
26	ARMATURE, MHTA	4	2	1	4	1	12	61.302.853	5.790.632	29	8	18	—	—	9
27	ENERGIJA	3	1	2	3	—	9	385.888.783	11.277.552	25	10	12	1	5	3
28	ETS	2	1	—	—	—	3	52.930.752	3.832.216	48	25	32	—	—	43
29	SGV	—	—	—	—	—	—	—	—	119	59	87	—	—	11
30	TRANSPORT	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	1
31	PII	—	—	—	—	—	—	—	—	11	2	3	—	—	12
32	RPT	2	1	1	—	—	4	6.933.005	2.093.536	52	15	25	—	—	122
33	KOMERCIJALA	—	—	—	—	—	—	—	—	13	8	8	—	—	12
34	KONT. KAKOVOST	—	—	—	—	—	—	—	—	20	2	8	—	—	28
35	DRUGI STAND.	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7	8	2	14	—
36	DS RAČ.	—	—	—	—	—	—	—	—	11	1	2	3	14	7
37	DS ZA GOSPOD.	3	—	—	—	—	3	—	1.920.555	12	4	13	—	—	87
38	DS ZA KSZ	—	—	—	—	—	—	—	—	13	1	1	—	—	14
39	DS PFS	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	1
40	SKUPAJ	114	56	60	79	12	321	14.642.254.313	877.047.283	804	359	485	13	78	395
41	1987	159	—	—	—	—	370	5.325.496.971	181.209.827	611	458	611	20	140	593
42	1988 (1.1.1988)	114	—	—	—	—	86	273	261	131	78	80	65	49	67

EKONOMSKI SLOVARČEK

INFLACIJA

Neskladje blagovno denarnih odnosov, pri katerem je količina denarja v obtoku in masa odobrenih kreditov precej večja od blagovnih fondov, ki naj bi jih spravljala v gibanje. Takšno stanje privede na eni strani do relativnega padca vrednosti denarja, na drugi strani pa do splošnega porasta cen. Toda vsako povečanje denarja v obtoku še ne privede do inflacije prav tako pa vsak porast cen še ni posledica inflacije. Vsako leto se namreč poveča količina blaga v nekem narodnem gospodarstvu, sorazmerno s tem pa se mora na drugi strani povečati tudi količina denarja v obtoku, da bi se to blago lahko normalno preneslo od proizvajalca do končnega potrošnika.

INVESTICIJE

— Naložbe: v najširšem pomenu besede pomenijo vsa vlaganja materialnih in denarnih sredstev v gospodarskih ali negospodarskih dejavnostih ali pa njihovo spreminjanje v vrednostne papirje. Investicije imajo odločilno vlogo v dolgoročnem razvoju celotnega gospodarstva, z njimi namreč usklajujemo ponudbo s povpraševanjem. Za OZD kot nosilce investicijskih odločitev pa predstavljajo odločujoč element v njihovem razvoju in rasti. Sprejete dolgoročne odločitve danes bistveno opredeljujejo pogoje gospodarjenja v prihodnje in s tem uspešno ali neuspešno gospodarjenje.

KALKULACIJA

— Obračun: računski postopek, s katerim se izračunajo nabavne in prodajne cene blaga in storitev ter ostali stroški. Osnovni namen kalkulacije je, da OZD ugotovi najnižje cene svojih proizvodov, ki omogočajo pokritje stroškov proizvodov.

KAPITAL

— Definiramo ga kot vrednost, ki se oplaja, povečuje. Prirastku vrednosti kapitala pravimo presežna vrednost. Pri oplajanju kapitala se ta proces začne in konča z denarjem. Tak proces pa ima smisel le, če je končna vsota denarja večja od začetne. Kapital lahko nastopa v različnih oblikah, kot denar, produkcijska sredstva in kot blago. Glede na to govorimo o denarnem, produktivnem in blagovnem kapitalu.

KAPITALIST

— Lastnik kapitala, ki vrednost, s katero razpolaga, direktno vplaga v proizvodnjo ali pa jo posoja drugim kapitalistom z namenom, da se ta vrednost oplodi in mu prinese presežno vrednost. Oplajanje se izvaja z izkoriščanjem delovne sile in prisvajanjem njenega presežnega dela.

KLIRING

— Na osnovi sporazuma med državama predvideva neoviran

pretok blaga in storitev iz ene države v drugo, ne predvideva pa denarnega protitoka. Dolžniki obeh držav plačujejo svoje obveznosti v narodni valuti na zbirni račun doma. Iz tako zbranih sredstev na obračunskem mestu se poravnava terjatve domačim izvoznikom prav tako v domači valuti, s tem se državi izogneta plačevanju z zlatom ali devizami.

KNJIGOVODSTVO

— Del računovodstva, ki se ukvarja s sistematičnim in kronološkim evidentiranjem tistih poslovnih dogodkov, ki vplivajo na premoženje OZD. Zbirja, ureja in prikazuje podatke o premoženjskem stanju, spremembah premoženja in uspešnosti poslovanja OZD. Vsi ti podatki se izražajo vrednostno v denarnih enotah.

KONVERTIBILNOST

— Pomeni zamenljivost denarne enote države A za denarno enoto države B, razmerje menjave pa je določeno s tečajem kot tržno kategorijo. Konvertibilnost je nekoč pomenila zamenljivost bankovcev za zlato pri centralni banki.

LIBERALIZEM

— Ekonomska teorija in ekonomska politika, ki teži k odpravljanju vseh omejitev in preprek v ekonomskem življenju družbe in k ustvarjanju pogojev za prost pre-

tok kapitala in delovne sile ter nemoteno delovanje ekonomskih zakonov znotraj države in v mednarodnih odnosih. Fiziokrati so takšno ekonomsko teorijo poimenovali z geslom »laissez faire — laissez passer«.

LIKVIDNOST

— Plačilna sposobnost je sposobnost OZD, da v trenutku zapadlosti poravnava svoje obveznosti: $L = \frac{\text{razpoložljiva finančna sredstva}}{\text{obveznosti}}$

Likvidnost ugotavljamo časovno, to je, ali bo OZD nekega trenutka plačilno sposobna. Pri tem je treba upoštevati sredstva na ziro računu, v blagajni in pričakovane prilive iz terjatev v tem trenutku. Načelo dobrega gospodarja in načelo poslovne morale zahtevata, da se finančne obveznosti izpolnjujejo v dogovorjenih rokih, kajti zamujanje za OZD poleg stroškov (zamudne obresti...) pomeni tudi izgubo dobrega imena, predčasno plačevanje pa izgubo dela dohodka, če bi ta sredstva gospodarno obračali.

MATERIALIZEM

— Pogled na svet, pri katerem je materija primarna, zavest in mišljenje pa sta sekundarnega pomena.

MATERIALNI STROŠKI

— Skupna vrednost potrošnega materiala, surovin in storitev, nabavljenih od drugih proizvajalcev. Materialni stroški so sestavni del vrednosti oz. cene proizvoda.

Samo Javornik

NOVE KNJIGE V STROKOVNI KNJIŽNICI

- 8284 Šunko, F. : Ugankarski slovar. Celje 1988
- 8285 Turk, M. : Ventura : priročnik o namiznem založništvu za začetnike. Lj 1988
- 8286 Dovedan, Z. & M. Smilevski & J. Divjak Zalokar : Fortran 77 s tehnikama programiranja. Lj 1987
- 8287 Schildt, H. : Advanced Turbo Pascal version 4. Berkely, California 1988. (Programming series)
- 8288 Ward, R. : Debugging C. Indianapolis, Indiana 1986
- 8289 Nath, S. : Assembly language interfacing in Turbo Pascal. (1st. print.). Portland, Oregon 1987
- 8290 Microsoft Quick C programming. Washington 1988
- 8291 Robbins, J. & K. Braly : Expert dBase III plus. San Francisco 1987
- 8292 Afnor catalogue. Paris 1988
- 8293 Freeman, H. G. : Technisches Taschenwoerterbuch. (5. neubearbeitete Aufl.). Muenchen 1985
- 8294 Baker, A. J. : Finite element computational to computer aided drafting. N. York 1986

- 8295 Gear, C.V. : Computer organization and programming with an emphasis on the personal comp. N. York (etc.) 1985
- 8296 Voisin, D. D. : Introduction to computer aided drafting. 2nd ed., (1st print.). N. York 1986 (International student edition)
- 8297 Charpa, S. T. & R. P. Canale : Numerical methods for engineers. 2nd ed. N. York (etc.) 1988
- 8298 Vilfan, J. : Ob kresu komunizma. Lj 1987. (Posebne izdaje / Feniks)
- 8299 DIN—Katalog fuer technische regeln 1988. Bd 1, Bd 2. Berlin : Koeln 1988
- 8300 Bowles, J. E. : Structural steel design. (4th print.). Auckland (etc.) 1987
- 8301 Timoshenko, S. P. & J. M. Gere : Theory of elastic stability. (19th print.). Auckland (etc.) 1988
- 8302 Timoshenko, S. P. & J. N. Goodier : Theory of elasticity. 3rd ed., (22nd print.). Auckland (etc.) 1987
- 8303 Timoshenko, S. P. & D. H. Young : Theory of structures. 2nd ed., /9th print./, Auckland (etc.) 1986
- 8304 Hall, A. S. & A. R. Holowenko & H. G. Laughlin : Schaum's outline of theory and problems of machine design. (3rd print.). Auckland (etc.) 1986
- 8305 Tuma, J. J. & R. K. Munshi : Schaum's outline of theory and problems of advanced structural analysis. N. York (etc.) 1971
- 8306 Leksikon Cankarjeve založbe. Nova izd. Lj 1988
- 8307 Troubleshooting manufacturing processes. 4th ed. Dearborn, Michigan 1988
- 8308 Hayes, J. P. : Digital system design and microprocessor. /1st print./, N. York (etc.) 1985
- 8309 Meadows, R. : Pascal for electronics and communications. (1st publ.). London 1985
- 8310 Kid, C. W. : Financial modeling using Lotus TM. Berkely, California 1986
- 8311 Bogner, M. & M. Isailović : Zbirka propisa u mašinstvu. 2. izmenjeno i dopunjeno izd. Bgd 1986. D.1, D.2, D.3
- 8314 Ristić, S. V. : Kablovi : dijagnostika kvarova. Bgd 1987
- 8315 Padelin, M. : Zaštita od грома. Zgb 1987
- 8316 Popović, Z. & K. Raić : Peći i projektovanje u metalurgiji. Bgd 1988
- 8317 Simon, J. L. : How to start and operate a mail order business. 4th ed. N. York (etc.) 1987
- 8318 Stanković, D. : Fizičko-tehnička merenja. Bgd 1987
- 8319 Nelson, K. Y. & W. Fletcher : Using Lotus Manuscript TM. Berkely, California 1987
- 8320 Hixon A. C. : Advanced Excel for the PC. Berkeley, California 1988
- 8321 Zakon o delovnih razmerjih : zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Lj 1988
- 8322 Popović, Z. & K. Raić : Energetika metalurških peći. Bgd 1986
- 8323 Dobi, D. : Utjecaj strukturnog stanja čelika na pukotinsko osetljivost : disertacija. Zgb 1988
- 8324 Grad, A. : Špansko-slovenski slovar. (2. izd.). Lj 1984
- 8325 Heid, J. : Power windows. Washington 1988
- 8326 Cobb, S. : Quatro : power's using. Berkeley, California 1988
- 8327 Biow, L. : Quatro : the professional spreadsheet made easy. Berkely, California 1988. (Business series)
- 8328 Expert system and artificial intelligence. (1st ed., 1st print.). Indianapolis, Indiana 1988. (hayden books)
- 8329 Kentish, D. N. W. : Pipe-work design data. London (etc.) 1982
- 8330 Tomšič, F. : Slovensko-nemški slovar. (4. izd.). Lj 1988

Zlatka Strgar

Kadrovska politika v letu 1989

Splošno

Čeprav je delavski svet delovne organizacije sprejel v začetku februarja kadrovska politiko za letošnje leto in čeprav je sestavni del planov zaposlovanja in je kot taka javna in znana, se vseeno pojavlja še vedno veliko vprašanj v zvezi z zaposlovanjem, tudi nestrinjanja z njo in podobno. Da bi bilo takšnih in podobnih vprašanj in nejasnosti manj, saj motijo tudi naše normalno delo, bomo v tem prispevku kadrovska politiko za letošnje leto bolj podrobno predstavili.

Kaj razumemo pod pojmom »kadrovska politika«?

Na kratko bi lahko rekli, da smo z njo enostavno oblikovali pravila igre, pravila našega obnašanja, ki morajo zagotoviti realizacijo sprejetih ciljev poslovanja. Na področju zaposlovanja je takšen cilj zmanjšanje števila zaposlenih.

Železarna Ravne je vsa zadnja leta veliko zaposlovala in smo s povprečno letno stopnjo rasti med 2 do 3 % (kakšno leto pa tudi več), bili v samem slovenskem vrhu. Dodatno se je število zaposlenih večalo tudi z nekaterimi integracijami (Monter, Bratstvo, Kovinarstvo). Tako se je npr. število zaposlenih v primerjavi z letom 1970 povečalo za 88,6 %, z letom 1980 pa za dobrih 30 %. Rast zaposlenih je tako bila relativno večja od rasti prebivalstva v naši občini, kar je imelo za posledico, da smo veliko zaposlovali tudi iz drugih območij. Danes se ugotavlja, da je železarna prezačena in da obseg blagovne proizvodnje takšnega števila zaposlenih (stroškov) ne prenese več. Zaposlovanje in zaposleni postajajo v teh težavah, v katerih smo se znašli, vse bolj ekonomska kategorija in zaradi takšnega doseženega stanja bomo morali v Železarni Ravne v nekaj naslednjih letih voditi takšno kadrovska politiko, ki bo (kar se tiče zaposlovanja) veliko bolj omejevalna.

Značilnosti leta 1988

V lanskem letu smo prvič po dolgem obdobju rasti zaposlenih ne le to rast ustavili, temveč število zaposlenih tudi zmanjšali. Leto 1988 smo pričeli s 6982 zaposlenimi, končali pa s 6887, kar pomeni zmanjšanje za 95 delavcev. Majhen korak, bo kdo rekel. V absolutnem smislu je morda to res, če pa vemo, s kakšno muko je bil dosežen, je to velik uspeh, saj smo ob vsem tem morali spremeniti tudi našo miselnost in obnašanje glede zaposlovanja. Do sedaj smo kadrovske probleme najenostavneje in najlažje reševali z novimi zaposlitvami, postavljen cilj glede zmanjšanja števila zaposlenih pa je zahteval, da se potrebe pokriva s prerazporejanjem delavcev, iskanjem ustreznih organizacij

skih oblik, prerazporejanjem dela med že zaposlene in podobno, kar je seveda veliko težje. Tako se je v tozdih osnovne dejavnosti število zaposlenih zmanjšalo za 2,3 %, v tozdih spremljajočih dejavnosti je praktično ostalo nespremenjeno (zmanjšalo se je za 1 delavca), v tozdih skupnih dejavnosti se je povečalo za 0,3 %, v delovnih skupnostih pa zmanjšalo za 1,3 %.

Kadrovski vir za zaposlovanje so bili štipendisti, delavci iz JLA ter delavci z mirovanjem pravic. Razen treh oglasov iz drugega vira nismo zaposlovali. Zaposlovanje je spremljalo več značilnosti, med katerimi je najbolj pogosto izstopala problematika pomembno povečanega oz. zmanjšane obsega dela v nekaterih temeljnih organizacijah, ki smo jo ob kopici negodovanja in še drugih problemov reševali predvsem s prerazporejanjem delavcev med temeljnimi organizacijami (po tovrstni problematiki so izstopali predvsem TRO, SGV, SID, Jeklovilarna, Pnevmatika in Monter). Začasno odsotnih delavcev od zunaj nismo nadomeščali, do konca leta pa nam ni uspelo zaposliti še 14 naših štipendistov.

Ob naraščajoči nezaposlenosti v naši občini je naraščal tudi pritisk po zaposlovanju. Omejevanje zaposlovanja je povzročilo veliko negodovanj in nestrinjanja (tudi pritiskov) tako znotraj kot zunaj kolektiva, saj smo začeli nakazovati, da nismo več takšen sistem socialne varnosti za dolino, kot smo bili navajeni vsa zadnja leta.

Kot zanimivost naj omenimo, da je izbežna fluktuacija v letu 1988 dosegla najnižjo stopnjo, odkar se spremlja oziroma so znani podatki, kar seveda izrazito kaže na to, da so migracije delavcev zaradi omejevanja zaposlovanja povsod bistveno skrajšane. Največje fluktuacije tudi ni več tam, kjer smo je vsa leta bili najbolj vajeni — v metalurških temeljnih organizacijah, temveč v tozdu Monter in Kovinarstvu. V Kalilnici, Jeklovilku, Gospodarjenju, PII, KK, KSZ in PES pa izbežne fluktuacije sploh ni bilo.

Poleg v celoti doseženega cilja pri izvajanju kadrovskih gibanj, da število zaposlenih konec leta 1988 ne sme presegati 6900, smo dosegli pozitivne premike tudi v izobrazbeni strukturi zaposlenih. Ta se že vsa zadnja leta sicer počasi, toda vztrajno izboljšuje. Tako se je v lanskem letu zmanjšal delež zaposlenih brez izobrazbe z 32,5 % na 31,5 %, delež delavcev s poklicem se je povečal za 0,5 %, z višjo in visoko izobrazbo pa tudi za 0,5 %.

Kako v letu 1989

V letu 1989 bomo na področju zaposlovanja nadaljevali po poti,

začeti v lanskem letu. V cilje kadrovske politike smo zapisali in že tudi samoupravno sprejeli, da število zaposlenih konec leta 1989 ne sme preseči števila 6800, kar pomeni nadaljnje za okrog 100 delavcev zmanjšanje števila zaposlenih. To bomo dosegli na podlagi zmanjšane števila zaposlenih v vseh sredinah v Železarni Ravne. Tako ne bomo nadomeščali nobene fluktuacije v tozdih spremljajoče dejavnosti, skupne dejavnosti in v delovnih skupnostih. Fluktuacijo v neposredni proizvodnji bomo v tozdih osnovne dejavnosti pokrivali s prerazporeditvijo delavcev. Takšen relativno ozek manevrski prostor pogojuje tudi kadrovski vir, iz katerega bomo zaposlovali. To bodo delavci po odslužitvi kadrovskega roka, delavci, ki jim pravice mirujejo, notranji organizacijski in ekonomski presečki ter delavci na poklicni rehabilitaciji in del štipendistov. V letu 1989 bomo zaposlili le štipendiste poklicne izobrazbe metalurški stroke in štipendiste z višjo in visoko izobrazbo, vse ostale pa bomo uvrstili na »listo čakanja« s ponujeno prekvalifikacijo za metalurške poklice oziroma jim ponudili možnost nadaljevanja šolanja v okviru obstoječih potreb. Prav tako se bomo posebej angažirali za pridobitev strokovnjakov tehnične smeri za potrebe proizvodnih tozdov. Vodili bomo tudi aktivnosti, da se upokojijo vsi delavci, ki izpolnjujejo vsaj enega izmed zakonskih pogojev.

Vse našete aktivnosti za doseg postavljenega cilja, ki pa zahteva znižanje števila zaposlenih, praktično pomenijo zaporo v zaposlovanju tudi to leto, z izjemo iz kadrovskega vira, ki smo ga prej omenili. To tudi pomeni, da okrog 80 naših štipendistov različnih poklicev in stopenj, ki letos zaključujejo šolanje, ne bo mogoče takoj zaposliti.

Poseben problem seveda predstavljajo ženske, saj smo glede na naravo in pogoje dela — v strukturi zaposlenih predstavljajo 25 % vseh delavcev — že dosegli tisti zgornji limit, prek katerega števila žensk ni mogoče večati, to pa seveda pomeni, da bodo tudi vnaprej možnosti zaposlovanja žensk močno omejene.

V letu 1989 bomo pričeli z aktivnostmi za ugotavljanje kadrovskih viškov z upoštevanjem naslednjih principov:

- z ugotavljanjem kadrovskih viškov ne ogrožamo socialne varnosti zaposlenih, ampak jo srednje-in dolgoročno povečujemo
- oblikovali bomo nove (dodatne) proizvodne programe, na katerih bodo delali sedaj že zaposleni delavci z ustrežno predhodno usposobitvijo za takšno delo
- koncept pristopa, posebej pa

še kriterije za določanje kadrovskih viškov bo sprejel centralni delavski svet

— v primeru, da ne bo mogoče dovolj hitro zagotoviti drugega dela, bomo izvajali v okviru zakonskih možnosti ustrezne prerazporeditve med temeljnimi organizacijami oziroma na osnovi sporazuma tudi z drugimi delovnimi organizacijami v regiji

— strokovno in finančno se bomo vključili v projekte za odpiranje novih delovnih mest.

Če rezimirano, lahko vidimo, da nas v letošnjem letu čaka na širšem področju zaposlovanja kopica izredno zahtevnih nalog, ki morajo rezultirati v zmanjšanju števila zaposlenih in produktivnejši zaposlitvi že zaposlenih delavcev. Zavedamo se, da bodo tako postavljene stvari za marsikoga boleče, da bomo tudi vnaprej izpostavljeni velikim pritiskom po spremembi načrtovane politike, da bomo pričali najrazličnejših težkih socialnih situacij in drugih konfliktov. Je pa to pot, da skupaj še z drugimi ukrepi (predvsem organizacijskimi) čimprej bistveno povečamo produktivnost in si tako izboljšamo poslovni rezultat. Dobro delo vseh nas pa je obveznost in garancija, da bomo v prihodnje šolajočo se mladino lahko v okviru potreb ponovno zaposlovali.

Jože Gruden, vodja kadrovske službe

IZ NAŠIH KRAJEV

SAMOPRISPEVEK — DA ALI NE

Ker maja potečejo štiri leta, odkar smo se v krajevnih skupnostih odločili za in proti samoprispevku in, kot vemo, so se v Kotljah, na Prevaljah in v Črni odločili za in ga torej štiri leta plačevali, v drugih KS pa so se odločili proti in ga niso plačevali, so vse pogostejša ugibanja, kaj bo s samoprispevkom v občini Ravne v prihodnje.

Zato smo naprosili **predsednika OK SZDL Ravne tov. Jožeta Božiča**, da nam je to povedal.

»OK SZDL Ravne je pozvala krajevne konference in organe KS v občini, da bi v KS, v katerih plačujejo samoprispevek, ugotovili interes za njegovo podaljšanje, v KS, v katerih ga ne plačujejo, pa ugotovili morebitni interes za uvedbo novega. Interes naj bi najprej preverili na forumih v krajevnih skupnostih, potem pa še med krajani. Zato pozivamo vse občane, da vsak v svoji krajevni skupnosti aktivno sodeluje v razpravah o tem, ali bi razpisali referendum za prihodnje štiriletno obdobje ali ne, in če bi ga, kakšen bi bil program samoprispevka. Referendum bi lahko potem opravili 2. aprila, ko je predvideno glasovanje za člana predsedstva SFRJ iz Slovenije. Seveda pa je do takrat zelo malo časa, zato bi bilo treba akcije v KS zelo pospešiti.«

KS Prevalje predlaga uvedbo četrtega samoprispevka

Edina od KS v občini Ravne, ki se je že v začetku leta resno lotila priprav na referendum za podaljšanje samoprispevka, je bila KS Prevalje. **Vlado Petrič, tajnik te KS**, je o akciji povedal:

»V KS Prevalje smo zelo zadovoljni z realizacijo programa iz zdajšnjega samoprispevka, ker smo kljub nenormalni rasti cen v gradbeništvu skoraj vse bistvene postavke realizirali. Če bo ostala kakšna postavka neizpolnjena, bo to samo zaradi širših razmer oz. problematike, kot je sofinanciranje.«

V KS Prevalje menimo, da smo s sredstvi iz samoprispevka kraj zadovoljivo komunalno opremili, čeprav moram povedati tudi, da smo v občini eni redkih, ki smo tudi pločnike vzdolž republiške ceste morali sami financirati oz. sami narediti marsikaj, kar bi nam morala urediti širša skupnost.

Po programu samoprispevka 1984–1989 smo na Prevaljah opravili naslednja dela:

1. Rekonstrukcija ceste Ob Meži (Spodnji ustroj — asfalt, odvodnjavanje 650 m)
2. Rekonstrukcija ceste Telcer—novi bloki (150 m)

3. Rekonstrukcija ceste Kordež—Rebernik (110 m)
4. Rekonstrukcija ceste Kordež—Rek—Čegovnik (260 m)
5. Cesta in parkirišče za blokom »Borovo« (450 m²)
6. Pločnik spodnji ustroj — asfalt — robniki od križišča železniške postaje—Tovarna rezalnega orodja—Banka do stavbe »Flajmiš« (1250 m)
7. Cesta pri Lebiču (110 m)
8. Izgradnja pločnika na Faro (spodnji ustroj — asfalt in robniki; 390 m)
9. Parkirišče na Fari (spodnji ustroj, robniki, odvodnjavanje — asfalt; 420 m²)
10. Ureditev križišča z glavne ceste na Faro
11. Javna razsvetljava Perzonali (400 m)
12. Javna razsvetljava Na produ (360 m)
13. Javna razsvetljava ob pločniku na Fari (390 m)
14. Ureditev peš poti mimo pekarnice na Barbaro
15. Avtobusna (nadstrešnica) postajališča pri Brancurniku
16. Avtobusna (nadstrešnica) postajališča pri Perzonalih
17. Sofinanciranje int. postajališča Stopar
18. Razna manjša dela za lepši videz kraja
19. Sofinanciranje izgradnje brvi prek Leškega potoka (pri Brezniku).

V letu 1989 pa načrtujemo še dokončanje ceste Glavarstvo—Vauh (že v izgradnji), asfaltiranje ceste Nicina, asfaltno prevleko za odsek Pačnikov most — pekarna

in ureditev cestišča pod zaselkom Črna.

Mišljenje KS Prevalje pa je, da tam, kjer smo, ne smemo obstati in da se moramo z vsemi silami razvijati naprej. Vključevati se moramo v plane širše skupnosti in si tam izboriti svoje mesto, vsekakor pa moramo prispevati tudi svoj delež. Zato bomo v KS Prevalje običajno ponovno predlagali uvedbo samoprispevka, četrtega po vrsti, ki pa bi bil v veliki meri drugačen kot prejšnji. Z njim želimo izboljšati človekov, predvsem otroški družbeni standard na Prevaljah, ki je, mimogrede, najslabši v občini. Ni otroških igrišč, skoraj nobenih drugih igrišč, ni drsališča, ni baze-

Zato v KS Prevalje predlagamo naslednji **osnutek programa** krajevnega samoprispevka za obdobje 1989–1993:

1. Sofinanciranje pločnika, ceste in javne razsvetljave Fara—Peče.
2. Izdelava dveh igrišč za baliranje, predvsem za potrebe upokojencev.
3. Gradnja otroških igrišč s peskovniki in igrali na treh lokacijah na Prevaljah (Zgornji kraj, Trg, Spodnji kraj).
4. Sofinanciranje ureditve okolice osnovne šole (zazelenitev, komunalije, rekreacijske površine).
5. Sofinanciranje popravila orgel v farni cerkvi.
6. Ureditev osvetljenega drsališča, ki bi bilo poleti parkirni prostor.
7. Delno sofinanciranje popravil cerkve na Uršlji gori.
8. Vzdrževanje športnih in kulturnih objektov (15 %).
9. Ureditev asfaltna peš poti z razsvetljavo železniške postaje do igrišča.

Po nakupih

10. V najenostavnejši obliki urediti ulično razsvetljavo Stare sledi, Glavarstvo in bloki za Družbenim domom.

11. Saniranje strehe Družbenega doma v najcenejši varianti in oprema dvorane.

12. Ureditev prostora za pranje avtomobilov (samopostrežna pralnica).

13. Nakup studijske in video opreme za potrebe Kino kluba in internega programa Ca TV Prevalje.

14. Ureditev in asfaltiranje dvorišča med stavbama Stare sledi 22 in 23.

15. Sofinanciranje ureditve dvorišča Zgornji kraj 8.

Toliko zaenkrat o novem samoprispevku v krajevnih skupnostih. Če bo čez kak mesec o njem pisati kaj več, bomo to seveda storili ali v Fužinarju ali v Novicah.

H. Merkač

Pred pragom pa kar vrt in zelenica

KADAR PRIMANJKUJE PITNE VODE

Primerna osebna in splošna higiena doma in na delovnem mestu je pogoj, da ne pride do širjenja t. i. bolezni umazanih rok oziroma do nenormalnega porasta črevesnih nalezljivih bolezni.

Pogoj za dobro osebno in splošno higieno je voda.

Letošnje jesensko—zimsko obdobje je izrazito sušno in vode za pitje in gospodinjstvo primanjkuje na vseh območjih Slovenije. Vzoredno s pomanjkanjem vode pričakujemo padec osebne in splošne higiene med šolarji, delavci v kolektivih in med varovanci v raznih socialnih ustanovah, zaradi nekvalitetne in bakteriološko oporečne vode pa pojav lažjih ali težjih prebavnih motenj, zlasti pri otrocih.

zapiamo, da se voda nateče. Obe obliki zasilne preskrbe prebivalstva s pitno vodo sta s higienskega vidika vedno problematični. V obeh primerih gre namreč za vodo, ki je kemično in bakteriološko manj kvalitetna in jo je treba stalno klorirati.

Javni vodovodi so glede zagotavljanja minimalno potrebnih količin vode na boljšem, ker zanje skrbе občinske komunalne službe in zdravstvena služba skupaj s sanitarno inšpekcijo. Voda teh sistemov je permanentno laboratorijsko analizirana in klorirana. Precej večji problem je tam, kjer gre za **individualno oskrbo** iz lastnih zajetij, studencev, rezervoarjev itd., ki oskrbujejo eno ali več hiš nekega

Uporaba vode takoj po polnjenju rezervoarja ali kar iz zajetja v gozdnem predelu je zdravju izredno škodljiva. Taka voda mora biti takoj klorirana. Seveda mora biti rezervoar prej mehanično očiščen, odstranjena usedlina, notranjost sten pa dezinficirana. **Kloriranje** že polnega rezervoarja opravimo z IZOSAN-om (1 mala žlička na 5 m³ vode). To dezinfekcijsko sredstvo nabavimo v lekarni.

Posebno nevarna je uporaba vode iz prestanih, na pol suhih in usedlinsko onesnaženih rezervoarjev. Taka voda povzroča prebavne motnje, driske itd., če pa je okužena še z drugimi črevesnimi klicami, ki so doma v neurejenih kanalizacijah in na zanemarjenih kmečkih dvoriščih, lahko tudi težje oblike črevesne nalezljive bolezni (salmoneloze, šigeloze itd.).

Za neoporečnost vode je pomembno naslednje:

- a) varen betonski objekt za individualno preskrbo, zgrajen po sanitarno-higienskih načelih,
- b) nepoškodovano in pravilno položeno cevje do uporabnikove pipe,
- c) sprotno odpravljanje vseh defektov, občasno mehanično čiščenje vodovodnega rezervoarja in dezinfekcija notranjosti, občasna laboratorijska kontrola vzorca vode, ki jo naročite na HES Ravne,
- d) ob pojavu kalnosti obvezno prekuhanje vode (20 min. vretja)
- e) čistoča okolice zajetja, čistoča na kmečkem dvorišču, pod katerim so običajno speljane vodovodne cevi do hiše,
- f) urejena lastna kanalizacija brez defektov, ki ne sme nikjer potekati nad ali v bližini vodovodnih cevi,
- g) vodovodni objekti morajo biti dobro zaprti in pokriti z vodotesnim pokrovom, ki preprečuje vdor površinske nesnage, mrčesa in plazilcev.

Zdravstvena osveščenost krajanov vodi k večji pozornosti do dogajanja v lastnem vodovodnem objektu. **Okus, barva, vonj in stopnja kalnosti** so tisti podatki, ki jih lahko zaznamo brez laboratorijske analize. Vsak sum naj vodi do strokovnega nasveta, ki ga dobite v higiensko-epidemiološki službi na Ravnah ali v Slovenj Gradcu.

Poznani so primeri družin z našega območja, kjer so člani več let zaporedoma, vendar občasno, tožili zaradi prebavnih motenj. Obdobne driske, slabo počutje, včasih tudi bruhanje, so bili znaki, ki so vodili tudi do podrobnega pregleda pitne vode in objekta. V vseh primerih je šlo za skrajno zanamarnjen, nepravilno zgrajen individualni vodovodni objekt, lociran na nepravem mestu, po možnosti v bližini gospodarskega kompleksa, gnojnih jam, hlevov ali pa v območju obdelovalnih površin, ki se zalivajo z gnojico. Voda je bila bakteriološko onesnažena in je predstavljala edini vir družinskega obolenja.

V izredno sušnih obdobjih obstaja torej nevarnost t. i. hidrične epidemije črevesne nalezljive bolezni. Tega ne smemo dopustiti. Upoštevati moramo dejstvo, da je voda najbolj dragoceno živilo, ki ga uživamo vsi. Žal pa se njene vloge in pomembnosti začnemo zavedati šele takrat, ko je začne primanjkovati. Tudi zmanjšana potrošnja vode je lahko popolnoma zdrava, pa tudi zadostna za izvajanje osnovne in splošne higiene, če so pri gradnji in vzdrževanju objektov upoštevana vsa načela in če je tudi sami ne onesnažujemo.

Za zaključek pa še tole. Menimo, da bi z malo več pozornosti posameznikov in celotne družbe do našega okolja iz pip tekla vedno le neoporečna pitna voda.

Jernej Glavič
HES Ravne

Curljanje

Probleme pomanjkanja pitne vode rešujemo z dovažanjem vode v cisternah ali pa omrežja začasno

POPRAVEK

V 2. št. Informativnega fužinarja je na str. 19, 4. stolpec, v članku mag. Zajca Čuvajmo svoje bogastvo izpadel naslednji stavek:

... 6—8 ur (merjeno od trenutka poškodbe do dokončne oskrbe v Ljubljani), za roko in stopalo 10—12 ur in za posamezen prst ali košček tkiva 14—18 ur.

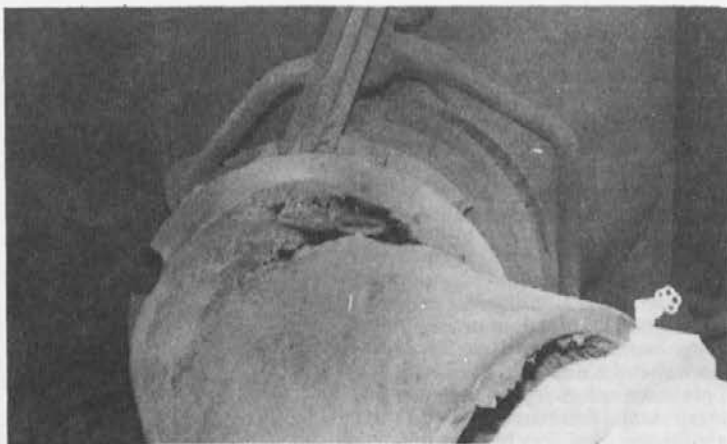
Avtorju in bralcem se opravičujemo.

Uredništvo

naselja. Ti objekti in voda niso pod sanitarno-higiensko kontrolo zdravstvene službe.

Upoštevati moramo dejstvo, da je naše življenjsko okolje neverjetno onesnaženo tako bakteriološko kakor tudi kemično. V sušnem obdobju se ravnoesje notranjih sil, ki delujejo na geološko sestavo tal in vodne žile pod zemljo, bistveno spremeni oz. v celoti podre. Notranja napetost med skladi popusti in tam, kjer je bila prej trdna, stalna žila vode, nastane suha razpoka, skozi katero začne prodirati površinska nesnaga, odplake, fekalije itd., skratka materija, ki ob prvem manjšem naliwu v celoti bakteriološko onesnaži vodni sistem (zajetje, rezervoar).

FLÄKT — ZA STARO ŠARO?!

Ravenski železarji se nadvse radi pohvalimo, koliko damo za čistejšo okolje. Med drugim kupujemo tudi drage odpraševalne naprave, ki so — dokazano — skoraj stotodstotno učinkovite.

Toda vprašujem vas in sebe, zakaj in čemu razmetavati dragocene, težko prislužene devize, ko pa znamo tako hitro poskrbeti, da te naprave niso za nič drugega več kot za staro šaro!

Je mar ta cev, ki vodi iz 25-tonske EO peči v stari topilnici in je del Fläktove dokazano učinkovite odpraševalne naprave, videti kaj drugačna?

M. P.

KULTURA

ČLOVEK BREZ SRČNE KULTURE JE KOMAJDA LAHKO — VOLK

Ne bo preveč samohvalno, če rečem, da v Informativnem fužinarju dobro spremljamo dogodke iz koroške kulture, da »skoraj« vsi najdejo svoja mesta ali v foto vesteh ali v kulturni kroniki ali so samostojni prispevki. Tako so lahko Fužinarjeve kulturne strani pregled, poročilo o kulturnem utripu na Koroškem v nekem obdobju.

Za dogodki so seveda ljudje, ki pa žal redkeje zaidejo na našo kulturno stran. So ljudje igralci, plesalci, pevci in so ljudje v kulturnih organizacijah tajniki, predsedniki, brez katerih dogodkov v koroški kulturi ne bi bilo.

Zato se bomo danes pogovorili z enim izmed njih, s tov. **Stankom Arnškom**, zagnanim kulturnim delavcem in ustvarjalcem, sicer zaposlenim v Monterju Zelezarne Ravne. Poudarek v pogovoru je na njegovih kulturnih zadolžitvah, ki jih ima v tem mandatu.

»Ste predsednik ZKO Ravne in predsednik medobčinske ZKO. V čem sta si funkciji podobni, v čem različni?«

Medobčinske Zveze kulturnih organizacij formalno sploh ni. V občinah Koroške krajine obstajajo le štiri občinske ZKO, ki so vsaka zase nosilke samostojne dejavnosti. Člani njihovih predsedstev (praviloma predsedniki) in delavci strokovnih služb pa se zaradi skladnejšega delovanja shajajo na skupnem zboru, ki mu preprosto pravimo Medobčinski svet ZKO. Položaj predsednika tega organa enostavno kolobari z enoletnim mandatom med predsedniki predsedstev štirih ZKO. Naloge predsednika občinske ZKO torej izvirajo predvsem iz vsebinske problematike ljubiteljske kulturne dejavnosti v družbenopolitični skupnosti, medtem ko so naloge predsednika Medobčinskega sveta ZKO bolj organizacijske oziroma posvetovalne in usklajevalne narave.

»Kakšne značilnosti iz dela ene in druge lahko potegnemo, odkar ste na njunem čelu (kaj je novega, kako ste omejeni z denarjem, kakšne so želje, kakšna realnost)?«

»ZKO je v bistvu zveza kulturnoumetniških in drugih kulturnih društev in ljubiteljskih kulturnih skupin, ki delujejo bolj ali manj samostojno na nivoju krajevne skupnosti ali kakega drugega kolektiva. Seveda so v zvezi tudi pionirska in mladinska kulturnoumetniška društva (PIKUD, MKUD), ki delujejo po izobraževalnih ustanovah.

ZKO deluje predvsem tako, da je kulturno snovanje ljubiteljskih skupin na nivoju občine finančno in vsebinsko poenoteno. Seveda pa je pomembna naloga ZKO tudi skrbeti za skladen razvoj ljubiteljske kulture v občini. V te namene

deluje pri ZKO strokovna služba, predsedstvo pa ima za svojo pomoč pri delu in odločitvah organizirane tudi strokovne odbore za posamezne dejavnosti.

Vse kaže, da bomo v kratkem v naši republiki uspeli prek ZKOS naše organizacijske vezi tako razrahljati, da bodo pod okriljem zveze lahko delovale tudi občasne oziroma nestalne ljubiteljske kulturne skupine in tudi posamezniki. Nekateri jim pravijo »alternativci«. Ko bo posodobljen tudi republiški

Stanko Arnšek

Zakon o društvih, bo ZKO lahko nastežaj odprla vrata vsem, ki se bodo želeli v novih in svojih organizacijskih okvirih vdinjati ljubiteljski kulturi. Skratka: težimo za tem, da bi nas oviralo čim manj formalnosti, da bi lahko tem bolj sproščeno delali.

Na žalost pa se prav lahko zgodi, da bodo vse to ostale le pobožne želje, če bo družba naši kulturi še naprej tako mačehovsko odmerjala sredstva.

Tudi v kulturi ni mogoče resno delati brez strokovne osnove. Strokovni sodelavci pa nikjer več ne delajo za »hvala lepa«, tudi v ljubiteljski kulturi — razen redkih izjem — že dolgo ne več.

Denarna sredstva ZKO že nekaj let komaj zadoščajo le za osnovno dejavnost, kamor štejejo predvsem potne stroške članov za prihode na vaje, honorarje strokovnih sodelavcev (pevovodje, koreografi, režiserji, umetniški vodje itd.) in minimalne stroške nastopov oziroma predstav. Za vse drugo (obleke, kostumi, instrumenti, šolnine, tehnična sredstva, vzdrževanje domov in naprav ...) pa je skrb prepuščena društvom.

»Večina ne loči funkcij ZKO in Kulturne skupnosti, ampak ve samo, da požirata naš denar že dve

kulturni ustanovi, zdaj pa se govori še o tretji, t. i. kulturnem centru v občini Ravne. Od kod pobude zanj? Kakšno je vaše mnenje o ideji?«

»Kulturna skupnost je samoupravna interesna skupnost, prek katere občani zadovoljujejo, usmerjajo in razvijajo svoje potrebe in želje po kulturnih dobrinah.

Organizirana je »dvodomno«: na eni strani so »izvajalci«, na drugi »potrošniki«. S sredstvi, ki jih kulturna skupnost zbira s »prispevnostjo« vseh zaposlenih občanov, nekako pokriva materialne potrebe vseh izvajalcev kulturnega snovanja in življenja v občini.

Med te sodijo knjižnice, muzeji, varstvo kulturne dediščine, umetniške galerije, likovni saloni, likovne in druge kulturne kolonije, gledališča, radio, televizija in kdo bi našteval do konca. No, ena izmed teh »izvajalcev« je ne nazadnje tudi ZKO, ki v svoji zvezi združuje vso ljubiteljsko kulturo v občini.

Da, v ravenski občini je vzklila ideja o ustanovitvi poklicne kulturne ustanove — kulturnega centra. Ne bi vedel povedati, od kod natančno izvirajo pobude, sploh pa menim, da to niti ni pomembno. Pomembnejše je, da vemo, da obstaja veliko oblik kulturnega delovanja in izživljanja, ki ga ZKO vendarle ne povezuje. To je predvsem t.i. »gostovajska kultura«, razne kulturno-zabavne prireditve, manifestacije, razstave, nastopi, praznovanja in še marsikaj. Ideja je, da bi s kulturnim centrom v organizacijskem smislu vse dogajanje v kulturi v naši občini zajeli »pod eno streho« in na ta način zmanjšali »režijo v kulturi«. To pa seveda ni edina prednost — najbrž bi jih bilo moč naštet še nekaj.

Osebnost nimam nič proti takemu centru, vendar menim, da bi bila

nujna osnova za delovanje kulturnega centra na Ravnah sodoben kulturni dom, ki bi s svojimi estetskimi, tehničnimi in drugimi možnostmi nudil občanom zares kulturni užitek kulturnih prireditev ... Seveda pa s tem ne mislim, da kulturnega centra ni moč ustanoviti, predno bo zgrajen kulturni dom.

»Niste le kulturnik — funkcionar, ampak tudi kulturni ustvarjalec, pesnik, recitator, igralec. Kako področji usklajujete, katero vam daje več zadovoljstva? Menite, da je možno biti dober kulturni funkcionar, kulturnik v srcu pa ne?«

»Kulturniški funkcionar sem bolj po sili razmer in nič kaj preveč rad. Kljub temu pa si prizadevam delati vdano in pošteno, saj sprejemam funkcijo kot dolžnost in čast, ki izhajata iz zavezaniosti naši družbeni stvarnosti. Pri svojem družbenem delu sem spoznal, da je vsak dan več ljudi, ki bi takoj sprejeli plačano družbenopolitično funkcijo, misleč, da je to lahko delo, vse manj pa je takih, ki bi družbeno delovali amatersko. Predsednik predsedstva ZKO seveda ni plačana funkcija.

Recitiranje in gledališko nastopanje sta mi v veliko veselje in sprostitve, pa je zanju žal premalo časa in včasih tudi možnosti.

Pesnik? No, pesnik nisem. Tisto, kar pa kljub temu kdaj pa kdaj zaživi pod mojim peresom, je le begotni vzgib duše, ki ni mogel za vselej zamreti nekoč davno po peti šoli ... Kulturni funkcionar, kulturnik v srcu pa ne? Pa saj je vendar človek brez srčne kulture komajda lahko — volk ...

»Tov. Arnšek, hvala za odgovore.«

Helena Merkač

SLIKARSKA KOLONIJA RAVNE '88

Tako kot druga leta je bila tudi pozornost udeležencev lanske slikarske kolonije Ravne '88 namenjena koroški krajini, njenim naseljem in človeku kot soustvarjalcu njene podobe.

Razstava ob zaključku kolonije nam je s svojimi številnimi upodobitvami koroške ljudske arhitekture, katere obstoj je danes do skrajnosti ogrožen, zaradi ne samo slikarskega, temveč tudi dokumentarnega pristopa do spomenikov znova dokazala usodno pomembnost te vsakoletne prireditve za ta del Slovenije.

Peter Adamič, znani slovenski krajinar, nam je v svojih zračnih, s svetlobo nasičenih in z živahnimi barvnimi potezami predstavljenih kompozicijah odkril velik del koroškega krajinskega bogastva. Trde obrise stavb, dreves in gorskih pobočij zna slikar prekriti z rahlo tenčico prosojnih barv, ki oživljajo sliko s toplim razpoloženjem.

Drugačen v svojem oblikovanju krajine je Tomaž Perko. Je predstavnik t.i. dramatične krajine, kakršno poznamo iz del starih mojstrov. Temni oblaki prekrivajo nebo, le s težavo se skozi nje prebija svetloba in nam razkriva polja in gozdove, vode in obronke gora. Nič ni povsem jasnega in oprijemljivega v teh slikah in prav to daje Perkovi

upodobitvam posebno privlačnost in navaja gledalca k poglobljenemu opazovanju in razmišljanju.

Razpoložljive obarvane so tudi Krnaičeve krajinske kompozicije, le da pri njem poudarjena svetloba razkrajja oprijemljivost oblik in jih tako dematerializira. Krnaičeve krajine so lirične krajine, za njimi se skriva poet.

Z izredno vohemenco ustvarja svoja dela Jože Trpin. Iz svetlobe in senc vstajajo pred nami pobočja koroških gora s travniki in gozdovi, kmečke domačije sredi sadovnjakov. Široke ploskve barv prispevajo svoj del k plastični izrazitosti arhitektonskih oblik. Jože Trpin se ne izgublja v podrobnostih, raje dopušča gledalcu, da s svojo domišljijo dopolni tisto, kar avtor s slikarsko potezo samo nakaže.

Realističen koncept sta pri oblikovanju koroške arhitekturne krajine uveljavila Jože Svetina in Franc Johman. Svetinove posnetke Tople, Mrakovega in Ciganije in nič manj Johanove upodobitve domačij Pri Janežu, Pri Oplazu na Strojini, Pri Kaclu ali Kobovcu bo zaradi njihove kar zgrede dokumentarnosti s pridom uporabil zdajšnji ali bodoči raziskovalec koroškega stavbarstva.

(Nadaljevanje na str. 24)

(Nadaljevanje s str. 23)

Nebojša Bežanić po načinu slikanja povsem izstopa iz slikarskih strinjaj, ki smo jih opisali zgoraj. Njegova izrazito koloristična koncepcija, ki jo je uveljavil v obeh razstavljenih akrilih: Slovenski običaj in Pri delu dajeta enakopraven status figuri in njenemu okolju.

Dr. Cene Avguštin

KULTURNA KRONIKA

3. 2. je bila v Druženem domu na Prevaljah osrednja občinska proslava ob slovenskem kulturnem prazniku. Na njej so podelili Prežihove plakete za leto 1988, navzočim članom skupščine kulturne skupnosti in drugim pa so uprizorili člani gledališke skupine Mežica — Prevalje igrano Lepa Vida 88.

Zlato Prežihovo plaketo je dobil režiser Vili Strel;

srebrno so dobili član Pihalnega orkestra ravnskih železarjev Franc Mravljak, recitatorka in gledališka igralka iz Črne Terezija Lačen ter bivši predsednik kulturne skupnosti Ravne Zdravko Fajmut;

bronasto plaketo so prejeli: gledališki igralec Milan Gregorc s Prevalj, član Svobode Žerjav Peter Raztočnik, Mešani pevski zbor DU Prevalje in Tamburaški orkester DPD Svoboda Prevalje ter Miran Franc z Raven.

Izredne plakete so dobili: Koroški oktet z Raven (zlato), Gledališka skupina Mežica — Prevalje

(srebrno) in Franc Gutman, igralec te skupine (bronasto).

10. 2. je bila v Titovem domu na Ravnah osrednja krajevna proslava ob slovenskem kulturnem prazniku. Slavnostni govornik Janez Mrdavič je orisal lika Prešerna in Prežih, besedna umetnika Herman Vogel in Marjan Kolar sta brala iz svojih že objavljenih in novih literarnih stvaritev, Koroški oktet pa je zapel vrsto pesmi iz svojega bogatega, mnogim še nepoznanega repertoarja.

11. 2. so imeli v Kotljah besedo mladi glasbeniki in pevke. Nastopili so: Kvartet trobil in Dekliški oktet Glasbene šole Ravne, Strune izpod Pece ter Zdobčeve dečve iz Koprivne.

17. 2. so bila glasbena srečanja Od Pliberka do Traberka v Črni, Mežici in na Prevaljah.

V Črni so peli moški pevski zbori Vinko Poljanec iz Škocjana, Fužinar z Raven in domači Gozdar ter mešana zbor Danica iz Št. Vida in Mato iz Črne.

Koroški oktet

V Mežici so nastopili: moški zbori Šentanelski pavri, Valentin Polanšek z Obirskega, moški in mešana zbor DU Prevalje ter mešana zbor Hotuljci in Strojnska Reka.

Na Prevaljah so se predstavili: moška zbor Trta iz Žitare vasi in Vres, mešana Srce iz Dobrle vasi in Podjuna iz Pliberka ter Oktet TRO in Koroški oktet.

25. 2. so na sklepnem koncertu Od Pliberka do Traberka v športni dvorani na Ravnah nastopili vsi zbori iz ravnanske občine (razen moškega zbora DU Prevalje) ter Foltej Hartman in Podjuna iz Pliberka ter Srce iz Dobrle vasi.

24. 2. je gledališka skupina KUD Franci Paradiž pod vodstvom Silve Sešel v Titovem domu

uprizorila satiro iz šolskega življenja z naslovom SŠTNPUVZZ.

Od 10. do 18. 2. je bila v Likovnem salonu na Ravnah prva samostojna razstava risb člana Društva koroških likovnikov Matevža Šumaha. Za razliko od drugih ga ne zanima barvitost pokrajine, temveč se posveča pristni koroški arhitekturi. Z upodobitvami starih kašt, bajt in kmečkih domačij je ohranil spominu marsikatero ljudsko arhitekturno stvaritev, ki sta ji čas in človek že zadala smrtni udarec. Ker pa se je na Šumahovih risbah srečno ujela še narava grafičnega sredstva s toplino gradbenega materiala upodobljenih objektov, je delo tega našega preprostega likovnika še toliko bolj dobrodošlo in zaželeno.

Mojca Potočnik

TUDI V ŠTUDIJSKI PROST PRISTOP

8. februarja so v Študijski knjižnici na Ravnah, v Paradiževi bralnici, ob 40-letnici te ustanove svečano odprli oddelek, v katerem si bodo lahko bralci sami izbirali leposlovne knjige.

Prost pristop je nov samo za Študijsko knjižnico, kajti imajo ga že v vseh enotah Koroške osrednje knjižnice »Dr. Franc Sušnik« v občini. Prednosti ima takšen pristop tako za knjižnične delavce kot za bralce, saj jim ni treba v knjižnico z vedenjem o naslovu in avtorju, pač pa lahko izbirajo med ponujenim, in izberejo še kaj drugega, kot iščejo. Tako knjižničarji posredno izboljšujejo bralno kulturo.

Zaenkrat je na policah v Paradiževi bralnici na voljo okrog 2500 knjig, prostora pa je za 6000 enot.

Po prvih izjavah je večina bralcev z novostjo v Študijski zadovoljnih. Dovolite, da tudi vas povabimo tja!

H. Merkač

Jezikovni zmazek

OBČINSKA GASILSKA ZVEZA
R. A. V. H. E. N. A. KOROŠKE

FEBRUAR 1989

OPOMORILO

VSEI OBČANOM, ZLASTI KMETIJOSEM IN UPRAVLJALCEM KMETIJSKIH ZEMLJIŠČ:

Dolgotrajna suša letos je povzročila izrednih nevarnosti za nastanek požarov v naravi — zlasti GOZDNIH POŽAROV!

Priporočamo vsem, ki imajo kakoršenkoli stik z naravo na izredno pazljivost, na prepoved kurjenja v bližini gozdov in naselij, kot tudi v ganih gozdovih, kot tudi na odmetavanje raznih, posebno še cigaretnih ogorkov.

VSAKO NULJO KURJENJE PRIJAVITE "GASILSKEMU DRUŠTVU", kateri bodo po potrebi postavili požarno stražo.

Prosimo pa vse, ki bi opazili karkoli sumljivega OGENJ ali VEČJI DIM, da to prijavijo GASILCEM: telefon šte. 93, ali PSTAJI MILICE, telefon šte. 92!

Opozarjamo, da je vsak občan po določitih Zakona o varstvu pred požarom to dolžan storiti.

V našo osebno in vsesplošno korist tople priporočamo UPOŠTEVAJTE gornje opozorilo!

PREDSEDSTVO IN PREVENTIVNA
KOMISIJA OGZ RAVNE NA KOR.

Sredi meseca februarja so otroci raznašali po domovih opozorilo Občinske gasilske zveze, da preti velika nevarnost požarov in da moramo biti povsod zelo previdni in čuječi. Takšno opozorilo je nedvomno potrebno, saj se lahko vedno najde kdo, ki ni dovolj pazljiv, zato je opozorilo Občinske gasilske zveze več kot hvalevredno.

Človek pa se zgrozi, ko prebere ta tekst: napisan je tako malomarno in jezikovno nepravilno, da ne najdem besed graje, ne za tistega, ki je dopis sestavljal, še manj pa za tiste, ki so otrokom tekst razdeljevali...

Zares žalostna podoba naše skrbi za jezik!

Marijan Gerdej

REKREACIJA IN ŠPORT

ALPSKO SMUČANJE

Na letošnjem svetovnem prvenstvu v alpskem smučanju v ZDA je nastopila tudi Katjuša Pušnik iz Črne. V slalomu za kombinacijo se je uvrstila na odlično 7. mesto. »Seveda bom dala vse od sebe in poskušala še izboljšati že tako soliden rezultat iz kombinacijskega slaloma,« je dan pred startom slaloma dejala Katjuša. Toda naša pričakovanja se niso uresničila, žal je morala v drugem teku odstopiti.

V svojem tretjem nastopu, in sicer v veleslalomu, je dosegla solidno 16. mesto in tako izpolnila zadano nalogo. Imela pa bo še veliko priložnosti, da potrdi svoje sposobnosti.

Na FIS tekmovanjih in tekmah za evropski pokal so nastopili tudi reprezentanti iz Fužinarja Žagar, Čebulj in Čuješ, ki pa so dosegli razmeroma skromne rezultate: na smuku za EP v Innsbrucku je bil Čuješ 66., Čebulj pa 85. V super VSL, kjer je startalo 111 tekmovalcev — 39. je bil Čuješ in 56. Žagar.

Mednarodno tekmovalje v super VSL za točke FIS je bilo 12. februarja v Mariapharru v Avstriji. Od Korošcev je bil najboljši Dušan Žagar 10., Čebulj 35. in Čuješ 36. V Aigenu v Avstriji sta bila dva veleslalomca za EP. Na prvem je bil Žagar 25., Čuješ 40. in Čebulj 42., na drugem, kjer je startalo le 36 tekmovalcev, tekmo pa je bil motila gosta megla, se je uvrstil le Žagar na 34. mesto, Čebulj in Čuješ sta odstopila. Podoben razplet je bil nekaj dni pozneje v St. Michaelu v Avstriji na FIS tekmah v slalomu. Le Žagar se je uvrstil na 27. mesto, medtem ko sta morala druga dva smučarja Fužinarja predčasno končati tekmo.

Mežičan Primož Pustoslemšek je sodeloval na dveh mednarodnih pionirskih tekmah v ČSSR. Nastopili so tekmovalci iz kar 8 držav. V veleslalomu je dosegel Pustoslemšek imeniten uspeh 1. mesto z veliko prednostjo pred Mlekužem iz Maribora, v slalomu pa se ni uvrstil.

SMUČARSKI SKOKI

Mladi smučarji skakalci Fužinarja so nastopali v februarju na nekaterih tekmah po Sloveniji. V Planici na 50-metrski skakalnici so merili moči starejši pionirji za pokal cockte, Ravenčan Jože Zagernik je bil 10. Med mlajšimi mladinci je, prav tako v Planici, v tekmovalstvu za pokal cockte, Erih Pečnik osvojil 5. mesto. Sočasno je bilo v Kranju tekmovalstvo mlajših cicibanov za pokal cockte, kjer je bil Ravenčan Iztok Verdinec 6.

V Mislinji je bila 5. februarja tekma mlajših pionirjev za pokal cockte. Nastopilo je 80 skakalcev iz 15 slovenskih klubov, pionirji iz Fužinarja pa so osvojili naslednja mesta: 6. je bil Andrej Zagernik, 7. Aljoša Krivograd in 15. Boštjan Videršnik. Čez slab teden, 11. februarja je ravenski smučarski klub pripravil republiško prvenstvo mlajših cicibanov na 13-metrski skakalnici v Dobji vasi. Med 61 tekmovalcev je zmagal Velenčan Ograjenšek, 2. je bil Iztok Verdinec, 5. Damjan Voda (oba Fužinar). V bodočnosti si torej lahko od najmlajših skakalcev Fužinarja obetamo še dobrih rezultatov.

12. februarja so skakalci Fužinarja na republiškem prvenstvu za mlajše pionirje A v Kranju dosegli naslednja mesta: 8. Videršnik ... 10. A. Zagernik ... 20. Krivograd ... 40. Polanc. V Planici na pokalu cockte za starejše pionirje se je J. Zagernik uvrstil na 8. mesto.

SMUČARSKI TEK

Na republiškem prvenstvu v smučarskih tekih za članske kategorije v dolini Tamar, si je naslov prvakinje pritekla tudi Črnjanka Nataša Lačen. To je znova lep uspeh Lačnove, saj so v teku na 5 km nastopile vse najboljše tekmovalke v državi. Branko Slivnik iz Črne, ki tačas služi vojaški rok, je bil med člani v teku na 15 km 7., njegova ekipa pa je v štafeti 3 x 10 km osvojila naslov republiškega prvaka. Nastopili so v postavi Kordež, Slivnik in Rupnik.

Lačnova je sredi februarja nastopila na tekmovalstvu za alpski pokal v Švici. V teku članic na 5 km je bila 16., v teku štafet pa je bila Jugoslavija 5., v postavi Lačen, Grašič in Čop.

NAMIZNI TENIS

Vsako leto v Zagrebu pripravijo odprto prvenstvo pionirjev v namiznem tenisu. Letos je v konkurenci pionirjev nastopilo 250 igralcev. Deveterica igralcev in igralke Fužinarja je izpolnila zadani načrt. Ekipa mlajših pionirjev se je namreč uvrstila na odlično 3. mesto. V boju za bronasto odličje sta pionirja Fužinarja premagala igralca ljubljanske Olimpije, za vstop v finale pa izgubila s Petovio iz Ptuja. Med 8 najboljših so se uvrstile tudi mlajše pionirke Fužinarja, medtem ko sta se Bač in Rožič v igri posamezno uvrstila med 32 najboljših na turnirju.

V Murski Soboti je bilo republiško člansko prvenstvo, kjer sta v polfinalni igri moških posamezno nastopila Ravenčana — Bojan Pavič, igralec Kovine Olimpije in Darko Jamšek, ki tačas nastopa za Strojno Maribor. Pavič je zmagal s 3:0 in po zmagi v finalu nad Zalaznikom osvojil naslov prvaka, Jamšek pa si je skupaj z Mariborčanom Grbičem priigral naslov republiškega prvaka v igri dvojic. Na to prvenstvo sta se plasirala tudi igralca Fužinarja Marko Špegel in Andreja Placet. Slednja je dosegla izjemno lep uspeh — 8. mesto v igri posameznice. Za vstop med štiri najboljše je izgubila v Hrastničarko Andrejo Ojsteršek — Urh. Placetova je bila odlična tudi med dvojicami, saj sta skupaj s Karničnikovo iz Ptuja osvojile 3. in 4. mesto. Marko Špegel je izpadel v igri posamezno že v 1. kolu.

V Ptuj in v Kranju so bile 18. februarja kvalifikacije pionirjev in pionirk za nastop na prvenstvu Slovenije. V Ptuj se je Bogdan Tušek uvrstil na 1. mesto v svoji skupini, tako se je uvrstil na zaključni del republiškega prvenstva.

Na regijskem turnirju mladincev in mladink v Mariboru so Ravenčani nastopili s pionirskima ekipama. V obeh kategorijah so osvojili druga mesta in se niso prebili na prvenstvo Slovenije.

ATLETIKA

Sredi februarja je bilo v Kopru prvenstvo Slovenije v krosu. Pomerilo se je 243 atletov, med njimi tudi skupina iz KAK Ravne. Poglejmo njihove uvrstitve: 1. Irena Šmid med članicami na 4000 m, 1. Primož Pušnik med starejšimi mladinci na 6000 m, 5. Andrej Kos med pionirji, 6. Janez Štern in 10. Robert Brezovnik med mlajšimi mladinci.

Dvoransko prvenstvo v atletiki je bilo v Ljubljani, kjer je Darjan Cigler, KAK, osvojil odlično 5. mesto v skoku v daljino med starejšimi mladinci. Čez teden dni so se na dvoranskem prvenstvu Slovenije zbrali še pionirji. Matjaž Krumpačnik iz KAK je v skoku v daljini

no osvojil bronasto medaljo, med osem finalistov pa se je uvrstil v teku na 60 m.

PLAVANJE

Na Ravnah je bilo 11. 2. tretje kolo republiškega predtekmovanja v plavanju za pionirje. Tudi tokrat sta nastopila vrsti Jekla Branika iz Maribora in domačega Fužinarja. Plavalci domačega kluba so bili izredno uspešni in v skupnem seštevku vodijo po točkah pred Mariborčani. Med starejšimi pionirji sta bila najboljša plavalca Fužinarja Eva Breznikar in Miha Hribnik s po tremi zmagami. Od ostalih Fužinarjevih tekmovalcev pa so se izkazali še Peter Naglič, Sašo Polak, Sonja Prosenc, Saša Kovač in Helena Čej. Med mlajšimi so v domači ekipi odlično plavali Borut Dežman, Grega Paternoster in Simon Guzej.

Od 17. do 19. februarja je bilo v Mariboru republiško prvenstvo za člane, mladince in kadete v plavanju. Na tem tekmovalstvu je izvrstne rezultate dosegla 11-letna plavalca Fužinarja Eva Breznikar. Izboljšala je kar štiri pionirske državne rekorde, in sicer na 100 in 200 m prsno ter 200 in 400 mešano. Posebej dobro je plavala v prsnem slogu, kjer je dosegla dve prvi mesti v konkurenci članic, medtem ko je bila v finalu članic na 200 m mešano 4. Druge dobre uvrstitve:

Matja Medvešek je bil dvakrat prvi — na 100 m in 200 m prsno ter 3. na 200 m delfin ter 200 m in 400 m mešano. Štafeta kadetov Fužinarja je bila 3. na 4 x 100 m mešano.

Bivša plavalca Fužinarja Aleksander Ambrož in Krešo Božikov sta bila med najuspešnejšimi udeleženci tega prvenstva. Ambrož je osvojil pet zlatih medalj med člani, Božikov pa šest med kadeti.

ODBOJKA

Ravenčani so spomladanski del prvenstva pričeli slabo. V prvih treh kolic so bili dvakrat poraženi, v Slovenski Bistrici in Topolšici, le doma so premagali zadnjevrščenega Železjarja iz Zirovnice. Rezultati: Granit : Fužinar 3 : 1, Fužinar : Železjar 3 : 1, Topolšica : Fužinar 3 : 2. V naslednjih dveh kolic so gostili Stavbarja MTT mlade in igrali v Ljubljani z vodilno Brezovico.

Dekleta Fužinarja so startala bolje. Po porazu z Ljubljankami, ki vodijo v prvenstvu enotne republiške lige, so dvakrat zmagale. Rezultati: Partizan Tabor : Fužinar 3 : 0, Fužinar : Topolšica

ca 3 : 1 in Partizan Kamnica : Fužinar 1 : 3. V naslednjih dveh kolic so Ravenčanke igrale doma s Krimom in gostovale pri Rogozi.

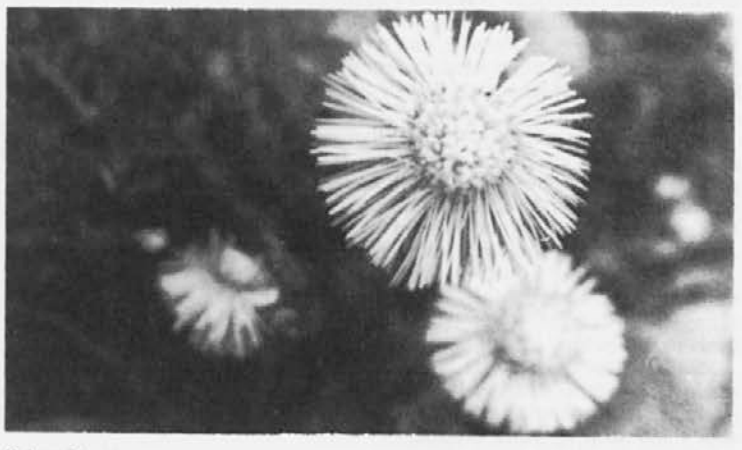
KEGLJANJE

Kegljavke Korotana so po odličnem startu v prvi republiški ligi od 4. kola dalje zaporedno izgubile kar štiri tekme. Rezultati od 6. do 10. kola: Konstruktor — Korotan 2379 : 2306, Korotan — Triglav 2249 : 2286, Krško — Korotan 2367 : 2334, Korotan — Adria 2328 : 2274 in ETA Kamnik — Korotan 2298 : 2186.

V enajstih kolic druge republiške lige so kegljarki Fužinarja iztržile šest zmag in bili petkrat poraženi. To je veliko manj, kot smo lahko pričakovali od ekipe, ki je v pretekli sezoni nastopala še v prvi republiški ligi. Rezultati od 7. do 11. kola: Gradis Maribor : Fužinar 4989 : 5061, Krško — Fužinar 5115 : 5101, Branik — Fužinar 5042 : 4997, Fužinar — Slovenj Gradec 5159 : 4973 in Radenska — Fužinar 5103 : 4951. Najboljši pri Ravenčanih so bili: proti Gradisu: Golob 879, proti Krškemu: Belaj 876, proti Braniku: Podjesteršek 872, proti Slovenj Gradcu: Mlakar 880 in proti Radenski: Mlakar 881 podrtih kegljev.

9 kol so kegljavke Fužinarja zmagovale zlahka, v 10. kolu so izgubile proti Slovenjgradčankam. Po 11. kolu so še v vodstvu in so kandidatke za vstop med najboljše slovenske kolektive. Rezultati od 7. do 11. kola: Miklavž : Fužinar 2215 : 2271, EMO II : Fužinar 2306 : 2375, Branik : Fužinar 2269 : 2384, Fužinar : Slovenj Gradec 2327 : 2377. V 11. kolu so bile proste.

Ivo Mlakar

Brbončice

KARATE

SEMINAR V RADOVLJICI

Karate klub 25. maj iz Radovljice je od 27. do 29. 1. 1989 priredil strokovni seminar za trenerje, inštruktorje in tekmovalce. Vodil ga je dr. Vladimir Jorga — 7. DAN. Na seminarju se je zbralo okoli 50 karateistov iz Slovenije. Iz našega kluba je sodelovalo 10 članov.

Obdelane so bile heian kate, izpitni programi in osnovne bazične tehnike. Na koncu seminarja je bil izveden demonstracijski turnir, obogaten z razlago. V demonstracijskih borbah, kjer se je učilo sojenje in razlaga točkovanih tehnik, je zmagal Ivan Mravljak. Prav tako je uspešno opravil izpit za 2. DAN. Skupno je bilo 7 ur treninga.

IZPITI ZA ŠOLSKO PASOVE

4. 2. 1989 so bili na DTK na Ravnah izpiti za šolske pasove. 3. stopnjo belega pasu (6. kyu) so dosegli:

Dobrič Božić, Gregor Švajger, Dalibor Božić, Žarko in Željko Kovačević, Vera Jović, Sladjana Batošić, Sebastijan Hrovat, Ilija Milanović.

Rumeni pas (5. kyu) so dosegli: Drago Borišić, Boris Štriker, Mojca Vidali, David Bregeš, Aleksander Jović,

Stanka Posedi, Klara Lovro, Salih Mehdiagić, Tilen Ivič, Darko Božić, Tadeja Merkač, Nives In Bojana Kodrun, Ciril Oserban, Sandi Skitek, Aljoša Lipovec, Robert Modrej, Aljoša Hancman, Tomaž Skrivarnik, Lovro Cofi, Dimitrij Fajt, David Sedovšek, Stanoje Mitrović.

Oranžni pas (4. kyu) sta osvojila Stanko Mravljak in Grega Mlakar.

Zeleni pas (3. kyu) so osvojili: Boris Kajžer, Damijan Lužnik, Branko Puc, Boris Drol, Simon Kordež, Josip Soldo, Jaroš Kret, Milan Pavlovič.

Plavi pas (2. kyu) so osvojili: Urška Obretan, Igor Vušnik, Igor Jurak in Mira Vaserfal.

ALPINIZEM

Medtem ko smučarji tarnajo zaradi pomanjkanja snega, pa sedanje vremenske razmere alpinistom ugajajo kot še nikoli. Čeprav je za nami šele polovica zimske plezalne sezone, lahko že govorimo o doslej najboljši sezoni vseh časov pri nas.

VZPONI NA RADUHI

24. in 25. decembra 1988 sta Mihev in Gradišnik plezala v Veliki Raduhi. Uspeša sta v popolnoma novi smeri (pr-

venstveni vzponi so pozimi zelo redki!), ki sta jo poimenovala **Božična smer** in jo ocenila s V + A, 350 m.

Istega dne sta Edo Krebs in Darko Zvonar v Veliki Raduhi opravila prvo zimsko ponovitev **Binkošne smeri** (V +, 200 m). To je bila 3. ponovitev smeri.

3. januarja 1989 sta Andrej Špiler in Stanko Mihev v Veliki Raduhi plezala **Rampo**. Rok Kolar in Franc Pušnik pa v isti steni **Zgrešeno** (V +, 200 m). To je bila druga zimsko ponovitev te smeri. Sestopila sta po Stanetovi smeri.

18. januarja sta Franc Pušnik in Janez Žalig v Veliki Raduhi opravila prvo zimsko ponovitev **Tanjine smeri** (IV—III, 250 m).

PLEZALNA ŠOLA V TAMARJU

22. in 23. januarja je AO Ravne organiziral plezalno šolo v Tamarju (Julijci). Tečaja se je udeležilo 11 članov in pripravnikov. Prvi dan so se vsi povzpeli na Jalovec, naslednji dan pa so vadili zimsko plezalno tehniko.

DOSEŽKI JELKE TAJNIK

Vzponi Jelke Tajnik v tej sezoni so vredni še posebne pozornosti. V začetku januarja je z Mirko Kranjcem, AO Črnuče, v **Frdamanih policah** opravila prvo zimsko ponovitev smeri **Čebelica** (VI A, 350 m).

14. januarja pa v isti steni smer **Izgubljenih duš**. To je bila sploh prva ponovitev. Prvi dan sta z vrvo opremila nekaj raztežajev, naslednji dan pa sta smer preplezala v celoti. Ocena je VI A, 350 m. Efektivnega plezanja je bilo 12 ur.

Daleč najboljši ženski zimski vzpon pri nas je Jelka opravila v navezi z Marjeto Štremfelj. 18. januarja sta vstopili v **Dularjevo zajedo** v Jalovcu in jo preplezali v 5 urah. Ocena VI A, 250 m.

P. S. Štremfeljeva je prva in edina Jugoslovanka, ki se je že povzpela na osemstisočak.

SVETOVNI POKAL V ŠPORTNEM PLEZANJU

Konec lanskega leta se je sestala jugoslovanska komisija za športno plezanje. Na osnovi dosežkov prejšnje sezone je določila moško in žensko reprezentanco. Med izbranimi sta tudi dva iz koroške regije. Med 4 športnimi plezalci je Sašo Prosenjak iz AO Slovenj Gradec, pri plezalkah pa je ob Simoni Škarja v A reprezentanci tudi Jelka Tajnik, AO Ravne.

Letos bodo v športnem plezanju začeli tekmovalci za svetovni pokal. Od 7. do 10. novembra pa bo evropsko prvenstvo v Madridu.

Katerih tekmovalcev se bo udeležila naša reprezentanca, bo odvisno od finančnih možnosti.

Z uvajanjem umetnih plezalnih vrtcev, ki se lahko zgradijo ali sestavijo na stadionu ali sredi ulice, se je športno plezanje približalo občinstvu in sredstvom obveščanja. Tako je na dobri poti, da postane olimpijska disciplina v letu 1996. V Barceloni 1992. se bo predstavilo kot demonstracijski šport.

Janez Žalig

ŠAH

29. 1. se je končalo klubsko prvenstvo z normalnim tempom igranja za 1. 1988. Prvo mesto in naslov klubskega prvaka je osvojil Marko Vrečič s 13,5 točke. Drugi je bil Niko Ristič, 12, in tretji Mirko Hrovatič z 10,5. Sledijo: Marjan Uršič 10, Herbert Komarica 9,5, Branko Planinšek 9,5, Drago Golob 9 itn.

Na klubskem prvenstvu je bila podeljena nagrada za najboljšo partijo, ki jo je prispeval Engelbert Vravnik, tudi udeleženec tekmovanja. Mojster FIDE

Danilo Peruš je kot najboljšo izbral partijo Hrovatič:Vrečič (0:1).

S hitropoteznima turnirjema 9. 1. in 30. 1. se je začelo tudi hitropotezno prvenstvo za pokal Fužinar '89. Na prvem turnirju je med 15 igralci zmagal Vrečič s 13 točkami pred Rističem in Hrovatičem, oba 11, Komarico 9,5 in Jurčičem 8,5 točke.

Na prvem februarjskem turnirju je bil med 13 udeleženci najboljši Ristič z 9,5 točke pred Rotovnikom in Uršičem 8,5, Vrečičem 8 in Gašperjem 6,5 točke.

Letošnja novost je tudi organizacija hitropoteznega občinskega prvenstva. Na prvem turnirju 12. 2. 1989 je sodelovalo 23 igralcev iz Fužinarja in ŠK Črna. V finalni skupini je zmagal Ristič z 8 točkami pred Burjakom 6,5, Vrečičem 6 ter Erjavcem in Šahinovičem, oba 5,5. V tolažilni skupini je bil prvi Jože Kert pred Modrejem in Senico.

MV

KONČANI KEGLJAŠKI BOJI V OBČINSKI LIGI

Na pustno nedeljo, 5. februarja, se je končalo občinsko kegljaško prvenstvo v ligi B. Prvo mesto so osvojili fantje s slike, ekipa tozda Pnevmatični stroji, za kar jim iskreno čestitamo.

Boj v ligi ni bil lahek, saj je bilo treba premagati vrsto dobrih kegljačev. Najtrši oreh sta jim bili ekipi Monterja iz Dravograda in črnjanskih upokojencev. Slednji so si skupaj z našimi prvaki z dobrimi meti priborili vstop v občinsko ligo A. V njej se bodo že spomladi začeli zanimivi boji. Kot je povedal Ferdo Paradiž, ena od gonilnih sil v ekipi Pnevmatike, računa njihova ekipa v ligi A na uvrstitev v sredino lestvice, kar bi bilo več, bi bilo prijetno presenečenje, kajti v ligi A so mnoge dobre ekipe, tudi iz drugih naših tozdov.

Niso pa fantje iz Pnevmatike (dva sta sicer od drugod, a ekipa igra za Pnevmatiko), veseli le zmage v ligi B, do katere so — mimogrede — prišli že v drugi sezoni (prvič so bili četrti), ampak predvsem tudi tega, da so sploh začeli tekmovali in s tem poživili športni duh v svojem tozdu. Kot ugotavlja Ferdo Paradiž, delavcev sicer ni težko pridobiti za športne dejavnosti, le organizator, gonilna sila se mora najti.

To se je za kegljanje v Pnevmatiki zgodilo. Kot mentor, sam dolgoletni aktivni igralec Fružinarja, se je našel Ferdo Paradiž, kot dober organizator Božo Štaleker, pa še šest fantov z zanesljivo roko in veseljem do športa pa uspeh ni izostal.

Razveseljivo je, da bi podobno lahko zapisali še za ekipe več drugih tozdov v železarni. Razveseljivo zato, ker verjamemo, da šport krepi telo in duha ter praviloma utrjuje kolegijske odnose, kar tudi delu in odnosom v železarni ne more škoditi.

H. Merkač

KADROVSKA GIBANJA

od 21. 1. do 20. 2. 1989

V času od 21. 1. do 20. 2. 1989 se je število zaposlenih še zmanjšalo za 14 delavcev, predvsem zaradi upokojitev s polno pokojninsko dobo oziroma invalidske upokojitve. Tako nas je sedaj v železnarni 6854 zaposlenih.

DELOVNO RAZMERJE SO SKLENILI

VALJARNA — Prisljan Branko, PK valjavec — iz JLA; Kovač Zoran, Jusufi Sherif, varilca, Sahiti Arsim, Vučić Vlado, žerjavovodja, Tešić Slobodan, Asani Behxhet, Skenderović Hasan, NK delavci — iz tozda Jeklolivarna.

JEKLOLIVARNA — Košak Franc, organizator dela — iz tozda Komerciala.

KOVAČNICA — Gostenčnik Janko, klaviravodja — iz JLA.

VZMETARNA — Obrul Roman, kalupar-livar, Čivčić Rajko, voznik mot. vozil, Krivograd Alojz, Krebs Peter, mizarja, Mitrović Dušan, NK delavec — vsi iz tozda Jeklolivarna.

ETS — Kotnik Boris, električar-energetik — iz šole.

RPT — Ridl Vilijem, strojni tehnik — iz tozda TSD.

KOMERCIALA — Srebre Bojan, NK delavec — iz JLA.

KSZ — Drezgič Melanija, ekonomistka — pripravnica iz šole; Gošnjak Branka, frezalka — iz tozda Pnevmatični stroji; Kovačič Manda, NK delavka — iz tozda TRO Prevalje.

MONTER — Buhanec Gorazd, električar-elektronik — pripravnik iz šole.

DELOVNO RAZMERJE JE PRENEHALO

JEKLARNA — Rapnik Gabrije-la, referentka za OD — dosežena pokojninska doba; Lazić Dragan, žerjavovodja — sporazumno.

JEKLOLIVARNA — Dravec Rudolf, grobi čistilec — invalidsko upokojen; Bohinec Franc, brusilec na rafami — izključen; Merkač Renata, brusilka na SBS — potek delovnega razmerja za določen čas; Krivograd Alojz, Krebs Peter, modelna mizarja, Mitrović Dušan, Čivčić Rajko, brusilca na rafami, Obrul Roman, oblikovalec kalupov — vsi v tozda Vzmetarna; skenderović Hasan, Asani Behxhet, Jusufi Sherif, brusilci na rafami, Kovač Zoran, rezalec na Arcmakerju, Sahiti Arsim, Vučić Vlado, žerjavovodja, Tešić Slobodan, čistilec na Whelebratorju — vsi v tozda Valjarna.

VARLJARNA — Žohar Jože, pomočnik ogrevalca, Videtič Leopold, odpremnik odpadkov — dosežena pokojninska doba; Rukavina Vlado, pomočnik žarilca, Selimović Muharem, brusilec žag — invalidsko upokojena.

TSD — Brezovnik Matjaž, stru-

gar — dana odpoved; Ridl Vilijem, rezalec — v tozda RPT.

PNEVMATIČNI STROJI — Gošnjak Branka, posnemalka — v delovno skupnost KSZ.

ETS — Erženičnik Karel, delovodja — dosežena pokojninska doba.

TRO — Kuzma Štefan, skladiščnik — invalidsko upokojen; Kovačič Manda, peskalka — v delovno skupnost KSZ; Sušnik Ber-

nard, avtogeni rezalec — sporazumno.

KONTROLA KAKOVOSTI — Kobolt Marija, čistilka — invalidsko upokojena.

KOMERCIALA — Skutnik Andrej, dipl. oec., vodja službe za uvoz — sporazumno; Košak Franc, strokovni delavec — v tozda Jeklolivarna.

DRUŽBENI STANDARD — Šater Jože, strokovni delavec — dosežena pokojninska doba.

KSZ — Žilavec Ivana, vrtnarska delavka, Lipovšek Ivan, kontrolor bolnikov — invalidsko upokojena.

P F S — Štruc Rozalija, referentka za dolgoročne kredite — umrla.

Kadrovska služba

ZAHVALE

Za izkazano pozornost in darilo se najlepše zahvaljujem sodelavcem lahke kovačnice in adjustaže, enako vsem drugim sodelavcem Kovačnice.

Alojz Videršnik

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem 3. izmene srednje proge in OO sindikata tozda Valjarna za dragocena darila, ki mi bodo v trajen spomin na sodelavce. Posebna hvala tov. Kravbergerju in tov. Merkaču za iskrene besede na poslovnem večeru.

Vsem sodelavcem želim veliko delovnih uspehov in osebne sreče.

Jože Žohar

Sodelavcem medfazne kontrole in priprave dela Strojev in delov se iskreno zahvaljujem za darilo, ki so mi ga poklonili ob odhodu v pokoj. Želim jim še veliko zdravja in uspešno delo.

Vladimir Štampah

Ob boleči izgubi naše drage žene, mame in babice

Terezije Obretan

se iskreno zahvaljujem vsem, ki ste jo z nami v tako lepem številu spremili na njeni zadnji poti, ji poklonili cvetje, darovali vence in nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali in z nami sočustvovali. Posebno zahvalo izrekamo tovarišu Benu Kotniku za ganljive poslovnile besede, g. kaplanu za pogrebni obred, mešanemu pevske-mu zboru Hotuljci in ravenki godbi na pihala.

Zahvala zdravniškemu in drugemu osebju splošne bolnišnice Slovenj Gradec za njihov trud in nego.

Vsi njeni

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

Ivana Mesarca

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so darovali cvetje in ga pospremili

na zadnji poti. Še posebna hvala prof. dr. Rajšpu in dr. Veroniku ter vsemu osebju internega C oddelka in oddelka za intenzivno nego v bolnici Slovenj Gradec za izjemno požrtvovalnost in pomoč v najtežjih trenutkih boja za življenje. Hvala godbenikom železarnice, gospodu župniku in sodelavcem adjustaže Valjarne za izraženo sožalje in izkazano pomoč. Žalujoči: žena, hčerke z družinami in ostalo sorodstvo

Ob boleči, tragični izgubi ljubega očeta in mame

Martina in Rozalije Štruc

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nama lajšali bolečino, darovali cvetje in vence ter nama kakorkoli pomagali v teh težkih trenutkih. Zahvaljujemo se vsem, ki ste ju v tako velikem številu pospremili na njuni zadnji poti.

Posebno pa se zahvaljujemo sodelavcem UO SO Ravne, kolektivu KKZ TZO Trata Prevalje in Železarnice Ravne, gasilcem društva Kotlje, pihalnemu orkestru železarnice, pevcem iz Sel in govornikom.

Žalujoča sinova Bogdan in Tini ter drugo sorodstvo

Ob boleči izgubi našega dragega moža, očeta in dedja

Jožeta Toplerja

se iskreno zahvaljujem vsem sorodnikom, sosedom, znancem in prijateljem, ki ste bili v težkih trenutkih z nami.

Hvala vsem, ki ste pokojniku darovali cvetje in ga pospremili na zadnji poti, č. g. župniku za opravljeni obred ter pevske-mu zboru upoko-jencev Prevalje. Hvala za skrb in nego zdravnikom in zdravstvenemu osebju bolnišnice Slovenj Gradec.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi naše mame, babice in prababice

Julijane Miklave

se zahvaljujem vsem, ki so nam pomagali v trenutkih zadnjega slovesa. Še posebej se zahvaljujem g. župniku za obred, pihalnemu orkestru, zdravnikom Koroškega zdravstvenega doma Ravne ter vsem tistim, ki so darovali cvetje in jo pospremili na njeni zadnji poti ali kako drugače pomagali. Žalujoči vsi njeni

Ob izgubi dragega moža, očeta, dedja in pradedja

Luke Obretana, p.d. Grma s Strojne,

se iskreno zahvaljujem vsem, ki so ga v tako lepem številu spremili na njegovi zadnji poti, darovali vence in cvetje ali nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih. Posebej se zahvaljujem sosedom, g. župniku, Sentanelskim pavrom, govornici, Zvezi borcev Ravne za venec in govor, I. izmeni čistilnice Valjarne, tozdu Vzmetarna in II. izmeni stare topilnice.

Žalujoči: žena, hčerke in sinovi z družinami ter drugo sorodstvo

Pomlad

IMENA MESECEV

MAREC

Stari Rimljani so prvi mesec svojega koledarja posvetili bogu pomladi, pozneje tudi bogu vojne **Martu** (latinsko Martius) in po njem je mesec dobil ime. V marcu so se začeli bojni pohodi. Na Martovem polju (Campus Martius) so prirejali preglede vojske (podobne današnjim vojaškim paradam). Martu v čast so organizirali konjske dirke, zmagovitega vranca so žrtvovali bogu vojne, ki so mu nadelo novo ime **Mars**. Le-ta ni prinašal samo razdejavanja, sovraštva, jeze in smrti, bil je tudi zaščitnik gozdnih in domačih živali. Ljudje so mu prinašali daritve, da bi jim naklonil ugodno rast, dobro letino, njim in živini pa tudi pričakovanje novega leta in matronalia — obdarovanje gospodinje in izražanje želje po sreči.

V slovenskih imenih **sušec**, **sušnik** se skriva predstava za suhi, sušni mesec, ker tedaj skopni sneg in vetrovi posuše zemljo, da jo je mogoče obdelovati. Zanimivi sta imeni **brezen**, **breznik**. V virih najdemo dve razlagi — prva izhaja iz dejstva, da v tem času breza daje sok in začne zeleneti, druga pa, da se takrat prebujajo sla po novem življenju v živalih — mačke se brestijo, breznijo in breznaajo. Posrečeno je tudi ime **cepljenjak**. B. Gutsman tretji mesec imenuje **tretnik**. Nova izraza sta si izmislila B. Potočnik — **brstnik** in V. Vodnik — **vetrnik**.

Po svetniku je marec **gregorščak**, po pomladanskem enakonočju **ebehtnik**, po cerkvenih zapovedih pa **postnik**. Ožujak je hrvaško poimenovanje, brezen češko, marec poljsko in Lenzenmonat ter Lenzing nemško. Pri Anglosaksoncih sta značilni dve oznaki Hlyd-monath (glasen in nevihten mesec) in Lenchten-Monath (dnevi v mesecu se daljšajo).

V. Vodnik je v Novi pratiki o sušanu zapisal:

Trte se jokajo,
potlej rode,
kteri pit hočejo,
naj se pote.

O. Župančič pa v Napisih za mesece:

Marec — sušec
Sveti Gregor je ptičke poženil.
Junij bo kmalu rožam odklenil,
kamor pogledaš, usta na smeh —
kisel obraz je zdaj smrtni greh.

Mladi slovenski pesnik Milan Dedič je v reviji Mladina objavil stihe z naslovom Marčevska pesem:

Danes se me je dotaknila pomlad.
Dvignila je zasneženi roki
in preko golih ram
spustila je zeleni dres
na dimnike
umrle sredi motno rdečih streh.
Vlažne veje
so nehale drhteti v svoji goloti
z okusom ravnokar zoranih njiv.
Nežno se mi je pela med rokave
in voljno skozi ovratnik do pasu.
Zakaj nisem vsaj beseda
sredi tvojih ust?
Včasih je dovolj le zamrmrana laž,
da se odpre nov most!

»Dobil sem vabilo za sejo, pa sem prišel.«

Bojim se.
Dan bo izkapljal v kanal
kot sneg,
ki so ga prepodile ptice hladnih kril.
Prebiram bele ptice z modrimi očmi,
z nežnimi dotiki na krilih slutenj:
vase smo natrosili jim prosa.
Slutim evetenje
stare češnje na dvorišču.
Sanjam žuborenje,
sanjam, da sem mlačna voda,
ki polzi po tvojih prsih,
sanjam sredi ozelenelih trat,
zaznam, da hočem kot razposajen otrok
sezuti čevlje in tekati po njih.

Miran Kodrin

MURPHYOLOGIJA

Youngov zakon

Vsa velika odkritja so nastala po pomoti.

Pristavek:

Kolikor več denarja je na razpolago, toliko dlje je treba čakati na pomoto.

Pjetrovo načelo

Posameznik pleza po kadrovski lestvici, dokler ne doseže svojega nivoja nesposobnosti.

Izreki o posledicah:

1. Sčasoma bo vsako mesto v kadrovski piramidi zasedeno s človekom, ki je za to mesto nesposoben.
2. Delo opravljajo tisti, ki še niso dosegli svojega nivoja nesposobnosti.

Pjetrov skriti postulat:

Vsakdo začne na nivoju sposobnosti.

Pjetrova dialektika:

Vsaka sposobnost že vsebuje zametke nesposobnosti.

Pjetrovo pravilo ustvarjalne nesposobnosti:

Ustvarjajte vtis, da ste že dosegli nivo nesposobnosti.

Vailov aksiom

V vsaki skupnosti si delo samo poišče najnižji nivo.

Parkinsonova aksioma

Uradnik želi povečati število podrejenih, ne pa tekmecev.

Uradnik ustvarja delo drugim uradnikom.

Četrti Parkinsonov zakon

Število zaposlenih v vsaki skupini narašča neodvisno od količine dela.

Peti Parkinsov zakon

Če obstaja način, kako zavleči pomembno odločitev, ga dobra birokracija vedno najde.

Pardov postulat

Vse prijetne stvari v življenju so bodisi kaznive, nemoralne ali pa redijo.

Ettorejev pojav

Druga vrsta se pomika najhitreje.

Zakon izbirne težnosti

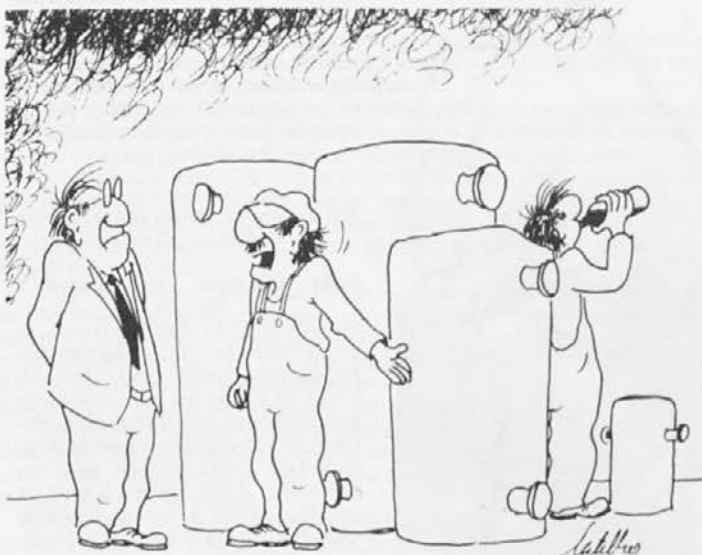
Predmeti padajo v smeri največje škode.

Fowlerjeva opazka

Edina nepopolna stvar v naravi je človek.

Aksiom Colea

Skupna inteligenca na planetu je konstantna. Prebivalstvo narašča.

»Kje je Jože?
»Ne vem, verjetno vliva.«

Izdaja delavski svet Zelezarne Ravne kot mesečnik v nakladi 7000 izvodov.
Ureja uredniški odbor: Milan Božinovski, Alojz Janežič, Silvo Jaš, Marjan Kolar, Brane Žerdoner.
Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.
Tel.: 861-131 int. 6304 in 6753

Tiska: ČGP Večer, Maribor

Glasilo je po 7. točki 1. odst. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), in mnenju sekretariata za informacije SRS št. 421-1/72 prosto plačila prometnega davka.